LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 42 (486), June 2, 1951
Publisher: Vilis Janums, Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany, Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
USA Office: 102-15, 85th Drive, Richmond Hill 18, N. Y., Phone VI 9-7778. Subscription rates USA: $ 2.— or 1.50 monthly.
Printer: Weilheimer Druckerei, G.m.b.H., Weilheim/Obb., Germany.
Publ. twice weekly. Circul. 11.000.
Sponsor — IRO.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 42 (486)
Sestdien, 1951. g. 2. jūnijā
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: Maksis Cullītis, galv. red. vietn. V. Lesiņš. Redaktori: G. Grīnbergs, P. Klāns, Ē. Miesnieks, L. Švarcs. Apgāda saimniecības vadītājs H. Zāgars. Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Lager. ASV redakc. vad.: A. Klāvsons, 319 N, 22nd Ave W, Duluth, Minn., USA. Austrālijas redakc. vad.: A. Šmits, 18, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia.

Rietumvācija atprasa Zāras apgabalu

BONNAS VALDĪBAS DEKLARĀCIJA UN NOTA SABIEDROTAJIEM

Bonna (el). — Kopš ilgāka laika sasāpējušais Zāras jautājums radījis jaunas pretišķības Francijas un Vācijas attieksmēs ar ārlietu ministra Šumana ietekmēto Zāras valdības lēmumu par šī apgabala demokratiskās partijas noliegšanu. Zāras jautājums pēdējā laikā daudz pārrunāts, sakarā ar gaidāmo Šumana plāna ratificēšanu, ne vien Bonnas un Parīzes politiskajās aprindās, bet arī Londonā un Vašingtonā.

Trešdien līdz pēdējai vietai pārpildītā parlamenta sēžu zālē valsts kanclers Adenauers nāca klajā ar valdības deklarāciju Zāras jautājumā, kurā uzsvērts, ka Zāras apgabals ir daļa no Vācijas, līdzīgi franču okupācijas joslai. Parlamenta locekļu ovāciju pavadīts, Dr. Adenauers uzsvēra, ka laikā, kad top vienotā Eiropa, būtu nepamatoti un muļķīgi radīt jaunu mākslīgu pundurvalsti — lai tas notiktu aneksijas ceļā vai pēc Luksemburgas parauga, kā to acīm redzot vēlas Francija, tam nav nozīmes. Par spīti Zārbrikenas valdības kungiem, ar ministru prezidentu Hofmani priekšgalā, Rietumvācija arī turpmāk uzskatīs Zāru par Vācijas likumīgu sastāvdaļu. Arī parlamenta debatēs, kas sekoja valdības deklarācijai, visu partiju deputāti, arī SPD, pasvītroja Zāras piederību Vācijai.

Adenauers nolasīja arī valdības protesta notu, kas ar augsto komisāru starpniecību iesniegta Vašingtonā, Londonā un Parīzē. Tajā norādīts uz nedemokratisko ārlietu ministra Šumana un Zāras valdības rīcību, slēdzot apgabala demokratisko partiju. Notā sabiedrotie lūgti iejaukties, lai garantētu demokratiskās pamattiesības, vārda un biedrošanās brīvību Zāras apgabalā. Tālāk Bonnas valdība aicina abas pārējās rietumvalstis — Lielbritāniju un ASV rūpēties par to, lai galīgā Zāras statūta izstrādāšanā novērstu vienpusīgu Francijas interešu dominēšanu.

Tai pašā laikā, kad notika parlamenta debates Bonnā, par šo jautājumu runāja ārlietu ministrs Šumans Parīzē. „Ko mēs esam darījuši Zāras apgabalā, to darījām apzināti," teica viņš. „Mēs esam atbildīgi par mieru un kārtību Zārā — un, proti, ne vien pret šo apgabalu pašu, bet arī pret Franciju un pārējiem sabiedrotajiem." Tālāk ārlietu ministrs paskaidroja, ka Zāras statūtam nav paliekams raksturs, bet ka šis jautājums nav atrisināms tikai Vācijas un Francijas starpā vien. Tas jādara miera līguma ietvaros, kur līdzrunāšanas tiesības visām līguma dalībniecēm valstīm.

Par Francijas Zāras politiku neapmierinātas ne vien Rietumvācijas valdības un parlamenta aprindas, kā arī prese un visa tauta, bet par to uztraucas arī Londona. Manchester Guardian, raksturojot Anglijas nostāju šai jautājumā, raksta: „Sludināt ar Šumana plānu jaunu izlīgšanas politiku un meklēt sev zināmas priekšrocības, tai pašā laikā paturot rokas ķīlu, kas balstās uz vecu kontroles sistēmu, ir negudri un sīkumaini. Negudri tādēļ, ka Šumana plāns Francijas Eiropas politikā patlaban ir svarīgāks nekā Zāra jebkad varētu būt, turpretī vācu robežu aizkaršana — tieša vai iedomāta — varētu viegli novest pie tā, ka kanclers Adenauers parlamentā piedzīvo neveiksmi — Šumana plāna ratificēšanā. Franču politika pret Vāciju pēdējā gadā pamatprincipos bijusi apbrīnojami reāla un skaidra. Būtu vislielākā muļķība ar stūrgalvību un netālredzību vienā atsevišķā, kaut arī svarīgā jautājumā, to apdraudēt." Līdzīgās domās ir arī Vašingtonas prese un politiskās aprindas.

Brīvās Eiropas komitejas igauņu grupa sāk darbu

Stokholma (oe). — Stokholmas Välis-Eesti ziņo, ka Brīvās Eiropas komitejas igauņu grupa darbību uzsāks tuvāko 2 nedēļu laikā. No 5 igauņu grupas locekļiem trīs labi pazīstami arī igauņu trimdiniekiem Eiropā. Ernsts Eins, kas ievēlēts par komitejas igauņu grupas priekšsēdi, pirms izceļošanas uz ASV bija Igauņu centrālās komitejas priekšsēdis Vācijā. Tāpat Adolfs Perandi, kas dzīvoja Geislingenas igauņu nometnē, bija centrālās komitejas loceklis un rosīgs sabiedrisks un kultūrāls darbinieks.

Lai Brīvās Eiropas komitejas igauņu grupā būtu pārstāvētas visas tautiešu aprindas, no paredzētajām septiņām vietām divas vēl rezervētas Zviedrijas igauņu pārstāvjiem.

Amerikas Balss raidījumu igauņu nodaļā pieņemti darbā 2 igauņu redaktori un viena mašīnrakstītāja. Pirmais raidījums paredzēts 3. jūnijā.

Demokratisko partiju uzvara Italijā

Roma (om). — Italijas pašvaldību vēlēšanas, kuru pirmais gājiens notika pag. svētdien, piedaloties 92 proc. balstiesīgo, sagādāja nelāga pārsteigumu komūnistu partijai. Ziemeļitalijā, kur 1948. g. parlamenta vēlēšanās izveidojās skaidra pretkomūnistiska fronte, demokratiskās partijas skaidru uzvaru izcīnījušas tagad arī pašvaldībās, kur līdz šim valdīja komūnisti. No komūnistu ietekmes sfairas izkļuvušas lielās itaļu pilsētas Milāna, Venēcija, Verona, Dženova, Kremona, Novara, Brešcia, Pavija uc. Sarkanie joprojām paturējuši virsroku Boloņā, Savonā, Mantujā, Pesaro un Rovigo. Vispār pilsoniskās koalicijas partijas no 28 apgabalu pašvaldībām guvušas pārliecinošu uzvaru 21 pašvaldībā. Pārliecinošu uzvaru izcīnījusi valdības galvas Degasperi partija, iegūstot 41 proc. no balsu kopskaita. Komūnisti ieguvuši tikai 21,4 proc., bet sociālisti 13,4 proc. no balsu kopskaita.

Vai sāksies jauns posms Korejā

10.000 GŪSTEKŅU PAVASARA OFENSĪVAS LAIKĀ

Tokio (oe). — Par spīti milzīgajiem zaudējumiem, ko komūnisti cietuši pavasara ofensīvā, tie joprojām vēl ir spējīgi ievadīt lielākus pretuzbrukumus, paskaidroja ģenerālis Ridžvejs trešdien, atgriežoties no frontes inspekcijas. Viņš uzsvēra, ka ienaidnieka virspavēlniecības rīcībā vēl arvien ir piecas Ķīnas komūnistu armijas, „kuru stiprumu mēs nezinām". Tālāk sabiedroto bruņoto spēku virspavēlnieks izteicās, ka kopš 24. aprīļa UN karaspēks saņēmis 10.000 gūstekņu. Pēc Ridžvejas pārliecības neesot nekādu šaubu par to, ka sabiedroto armijas spējīgas atvairīt katru jaunu ienaidnieka uzbrukumu.

Ķīnas komūnistu un ziemeļkorejiešu zaudējumi Korejā līdz 7. maijam ti. līdz ienaidnieka pavasara ofensīvas sākumam bija sasnieguši 900.000, ziņo ASV aizsardzības ministrija. Ja tam pieskaita milzīgos zaudējumus pavasara ofensīvas trijos posmos, tad komūnistu zaudējumi ievērojami pārsniedz 1 milj. robežu. 10. amerikāņu korpusa sektorā vien uzbrucēji zaudējuši 48.000 kritušu un ievainotu.

UN bruņoto spēku galvenās mītnes 20. ziņojums atklāj interesantu psīcholoģiskā kara momentu, kas arī ievērojami ietekmējis komūnistu pavasara ofensīvas ātru sabrukumu. Pirms sarkano ofensīvas sākuma komūnistu līniju aizmugure pārsēta ar milzīgu daudzumu skrejlapām, kurās ienaidnieka karavīri brīdināti no lielajiem upuriem, ko tiem draud sagādāt sagaidāmā ofensīva. Ķīniešu un ziemeļkorejiešu karavīriem izskaidrots, ka tūkstoši no viņiem kritīs tikai tādēļ, lai kalpotu savu kungu agresīvajiem nolūkiem. Arī pēc ofensīvas sākuma UN vienības skaļruņos un ar jaunām skrejlapām brīdinājušas ienaidnieka karavīrus no milzīgajiem zaudējumiem, kas tiem jācieš uz katra soļa.

Amerikāņu AP aģentūras diplomātiskais korespondents Džons Haitauvers ziņo, ka ASV augstākā militārā vadība visā drīzumā piesūtīs jaunas direktīvas sabiedroto karaspēka virspavēlniekam Korejā ģen. Ridžvejam, aicinot to pēc iespējas pastiprināt spiedienu uz komūnistiem gadījumā, ja tie nepriekritīs konflikta izbeigšanai miera ceļā. Šīs direktīvas ievadīšot jaunu posmu Korejas karā.

Demokratu senātors Džonsons paskaidroja, ka interese, ko radījis viņa priekšlikums Ķīnas un padomju presē, liekot secināt, ka Pekinga nav ne vienaldzīga, ne noraidīga pret mieru Korejā. Arī Sav. valstīs viņa plāns „radis plašu, pieaugošu atsaucību". Džonsona rezolūcija, kā zināms, ieteica 25. jūnijā — dienā, kad sākās Korejas karš, izbeigt kara darbību, atzīstot 38. platuma gradu par jauno demarkācijas līniju.

Pad. savienības UN delegāts Maļiks kategoriski atsauca amerikāņu laikrakstu un ziņu aģentūru informāciju, it kā Pad. savienība meklētu iespējas miera sarunām Korejā. Visas šāda veida ziņas esot „pilnīgi nepamatotas un izdomātas".

Smags negadījums Anglijas ogļraktuvēs

Isingtona (oe). — Darba kārtām mainoties, otrdienas rītā Anglijas ziemeļaustrumu ogļraktuvju apgabalā Isingtonā notika smaga eksplozija, kas 300 m dziļumā apraka 78 ogļračus. No otrdienas līdz ceturtdienai nepārtraukti strādāja glābšanas komandas, lai atbrīvotu aizbērtos. Otrdienas pievakarē 1200 m attālumā no galvenās nelaimes vietas atraka 14 ogļraču līķus, bet vēlāk vēl divus. Kaut arī Durhamas ogļraču arodbiedrības priekšsēdis trešdien paziņoja, ka nav vairs cerību glābt aizbērtos, rakšanas darbi tomēr turpinājās. Glābšanas darbus apgrūtināja raktuves ejās izplūdusī indīgā gāze, kas prasīja arī viena glābšanas komandas locekļa dzīvību. Atrakšanas gaitu ievērojami palēnināja arī tas, ka katram glābšanas komandas loceklim jānes līdzi 80 mārciņu smags elpošanas aparāts.

Par spīti nemitīgām lietus gāzēm, aprakto ogļraču piederīgie dienām un naktīm pulcējas pie šachtas ieejām, lai varbūt tomēr vēl sagaidītu iepriecinošu vēsti.

„Mazā Nirnberga" pret Kremļa režīmu

Briselē (ip). — Egmonta pils spoguļu zālē starptautiskā 7 vīru goda tiesa nule pabeidza liecinieku pratināšanu privātajā apsūdzības lietā pret Pad. savienību par necilvēcīgajiem apstākļiem padomju spaidu darbu nometnēs. Tā kā neviens no pretpuses lieciniekiem nebija ieradies, tiesa prāvu pārtrauca, lai apspriestos un 1. jūnijā pasludinātu spriedumu.

Prokurora lomu šai „prāvā", kuras galvenais nolūks bija informēt beļģu un citu tautu sabiedrību par patiesajiem apstākļiem Pad. savienībā, ar sekmēm veica pazīstamais franču jurists Davids Rusē, kas pirms gada guva pasaulē lielu ievērību ar savu oficiālo prāvu Francijā pret komūnistisko nedēļas laikrakstu Les lettres francaises. Oficiālais procesa organizētājs bija Starptautiskā komisija koncentrācijas nometņu apkarošanai. Par „tiesnešiem" bija uzaicinātas prominentas personības no Francijas, Vācijas, Beļģijas, Holandes un Spānijas.

Prāvas gaitā nopratināja pāri par 20 liecinieku no Pad. savienības un tās apspiestajām zemēm, kas paši kādreiz bijuši koncentrācijas nometņu iemītnieki, kā arī dažus, kas paši kādu laiku bija darbojušies līdzi nometņu pārvaldē. Kaut arī no liecībām izrietošie fakti visumā zināmi, šim jaunajam atgādinājumam par padomju režīma patieso seju plašu vērību veltījusi amerikāņu, britu, vācu, franču u. c. valstu prese.

Sevišķi skaidru ainu par padomju koncentrācijas nometņu sistēmu ar vienu otru jaunu niansi deva kāds bijušais NKVD ierēdnis. Atgādinādams, ka cilvēku masu deportācijām un spaidu darbu nometnēm lielā mērā pamatā saimnieciski motīvi, ierēdnis paskaidroja, ka ikvienam uzņēmumam, kas vēlas saņemt šo lēto darba spēku, par katru strādnieku tomēr jāmaksā nometnes vadībai 12 rubļu dienā. Ieslodzītie no šīs summas saņem tikai 80 kapeiku. Visa pārējā nauda aiziet NKVD resp. MVD galvenajai kasei, palīdzot tai financēt jaunas cilvēku medības u. c. necilvēcīgus plānus.

Kāds cits bij. NKVD ierēdnis savukārt tēloja, kā pēc kara beigām Vācijā darbā iesaistītie krievu kara gūstekņi sagaidīti īpašās nometnēs ar karogiem, ziediem un uzrakstiem „Tēvzeme visu piedevusi!", bet tikko aiz viņiem noklaudzējuši nometnes vārti, karogi un viss pārējais momentā pazudis, un sagaides nometne kļuvusi par nežēlīgu spaidu darbu nometni vissmagākiem kara noziedzniekiem. Laikā līdz 1938. g. viens no galvenajiem NKVD darbiniekiem bijis iejaukts necilvēcībās pret ieslodzītajiem un prāvā izteicās tikai ar lielu piespiešanos.

Vairāki citi, to skaitā kāda poliete, kas kādā Sibirijas vergu darbu nometnē pavadījusi vairāk nekā 8 gadus, liecināja par varas un šausmu darbiem nometnē, kā arī par absolūti

(Turpinājums 8. lpp.)

Ieteic meklēt mulkus „citās mājās"

Ņujorka (mf). — Ieteicu jums savus mušpapīrus mēģināt pārdot Maskavā vai Pekingā, — apmēram tāds ir būtiskais saturs amerikāņu UN delegāta Vorena Ostina vēstulei, kurā viņš atbild uz franču komūnista un atomzinātnieka Frederika Žolio-Kirī lūgumu — atbalstīt komūnistiskās pasaules miera padomes delegācijas parādīšanos UN forumā.

Ostina atbildē starp citu teikts: „Ja jūsu delegācija no tiesas grib ko darīt miera labā, ieteicu tai apmeklēt Maskavu un mudināt padomju valdītāju grupu ievērot Apvienoto nāciju chartu un citus starptautiskus nolīgumus. Tad jūsu delegācija varētu doties tālāk uz Pekingu un turienes valdītāju grupu savukārt mudināt izbeigt agresiju Korejā, izvākt savu karaspēku un ļaut korejiešu tautai organizēt vienotu, neatkarīgu un demokratisku nāciju, kā to grib panākt UN. Maskavā jūs arī varētu paskubināt pasaules komūnistu vadoņus atmest savus pasludinātos plānus paņemt citas tautas un zemes ar labi pazīstamajām totālitārajām metodēm, kas noveda postā Hitleru."

Jauns stratēģisks plāns Rietumeiropas aizsardzībai gaisā

Parīze (fd).— Sabiedroto gaisa spēku virspavēlnieks Centrāleiropā ģenerālleitnants Lauriss Norstads izteicās, ka nesenajos sešu valstu aviācijas manevros izmēģināta jauna gaisa aizsardzības taktika, kas rietumvalstu rīcībā esošo iznīcinātāju spēku palielina divkārt. Pēc jaunās metodes sabiedroto iznīcinātāju eskadriļas iegūstot līdz šim aviācijas vēsturē vēl nepieredzētu kustīgumu un darbības radiju.

Apvienoto manevru jeb t. s. lietussarga operācijas laikā sešu nāciju iznīcinātājiem bija jāatsit uzbrucēji britu un amerikāņu bumbveži. Daļa no manevros lietotās metodes techniskajiem paņēmieniem pārņemti no Berlīnes gaisa tilta laikā gūtās pieredzes. Pēdējos manevros gūto pieredzi savukārt no jauna pārbaudīs septembrī paredzētajos apvienotajos gaisa manevros, kas skars visu Rietumeiropas territoriju.

Svarīgākais īsumā

★ Lai izbeigtu ieilgušo ārlietu viceministru konferenci Parīzē, kur mēnešiem ilgi veltīgi spriests par četru lielo sanāksmes darba kārtību, rietumu sabiedrotie — Lielbritānija, ASV un Francija — iesnieguši kopīgi parakstītu notu Maskavai, piesūtot norakstu arī padomju ārlietu viceministram Parīzes apspriedēs Gromiko. Notā četru valstu ārlietu ministru sanāksmi ieteic noturēt jūnija beigās Ņujorkā, lai beidzot noskaidrotu un novērstu saspīlējumu starptautiskajā politikā. Četru lielo konferences darba kārtībai jābūt neitrālai un tā nedrīkst saturēt punktus, kam būtu propagandas motīvi.

★ Lai ierobežotu komūnistu aģentu plaši izvērsto valsts iekārtas graušanas darbu, Indijas parlaments bijis spiests pieņemt ministru prezidenta Pandita Neru ierosināto likumprojektu par vārda brīvības ierobežošanu.

Bonnas perspektīvas

Latviešu trimdinieki Vācijas politiskajai dzīvei seko ļoti uzmanīgi un ar lielu interesi. Viņi dara to ne vien tādēļ, ka tieši Vācijas problēmu tālākais risinājums var izrādīties ļoti nozīmīgs izšķirīgā brīdī, bet arī tādēļ, ka labai daļai bēgļu jāpaliek šai zemē, lai labi vai slikti mēģinātu iekārtoties uz pastāvīgāku dzīvi. Viņi zina, ka, kamēr vien Rietumvācijas likumdošanu lielākā vai mazākā mērā vēl kontrolēs un ietekmēs sabiedroto okupācijas iestādes, būs izjūtama atbalstītāja un sargātāja aizmugure. Bet kas notiks pēc tam, kad Bonna būs izkarojusi pilnīgu brīvību? Daudzas pazīmes liecina, ka paies vairāki gadi, iekām varbūt galīgi gūs virsroku īstā demokratija, no kuras arī ārzemnieki varētu sagaidīt iespējami lielāko izpratni un pretimnācību.

Pie jaunākajiem, bet varbūt arī bīstamākajiem Rietumvācijas iekšpolitiskajiem notikumiem pieder Berlīnes valsts kancelejas drupās apraktā gara pamošanās, kas dzīvu un pārsteidzoši spēcīgu izpausmi radusi Lejassaksijas landtaga vēlēšanās. Atskaņas par šo negaidīto Rietumvācijas politiskās dzīves ievirzi gājušas un joprojām vēl iet plašumā un nav vairs apklusināmas.

Pirmo reizi, kopš 1945. g. katastrofas nacionālsociālisms radījis sev atkal politisku pirmšūnu ar „sociālistiskās valsts partijas" nosaukumu. Tās vadītāji — Fricis Dorls, bij. ģenerālis Ernsts Rēmers un grāfs Vestarps nemaz nenoliedz savus nacionālsociālistiskos centienus, kaut gan allaž pasvītro, ka sociālistiskā valsts partija savās idejās esot mērena un ļoti cilvēciska. Jaunā partija saņēma Lejassaksijas landtaga vēlēšanās veselas 11 proc. no balsu kopskaita, iegūstot pavalsts parlamentā 16 deputātu vietas no 158. Līdz ar to tā kļuvusi par ceturto partiju stipruma ziņā. Ja arī šis pirmais, kaut ievērojams panākums, īsti neraksturo ne tautas nostāju, ne jaunās partijas stiprumu, tomēr tas jūtami satricinājis Bonnas valsts pamatus.

Rēmers un Dorls dara visu, lai pamodinātu ilgas pēc Lielvācijas. Viņu sauklis ir: „Nacionālsociālisma laikos mums klājās labi, tagad slikti: tātad mums vajadzīgs jauns nacionālsociālisms." Partijas ideologs grāfs Vestarps, kas inteliģencē tālu pārsniedz abus pirmos, bet kas tāpat kā Dorls ir vecs nacionālsociālists, savās prasībās šķiet mērenāks. „Kas reiz bijis," viņš saka, „ir izbijis. To vairs nevar pamodināt. Var vienīgi glābt labāko no bijušā. Tādēļ mēs neesam ne antikristi, ne žīdu nīdēji. Mēs neesam arī vienkārši nacionālisti. Arī mēs gribam vienotu Eiropu, bet ne zem amerikāņu, ne krievu virskundzības. Mēs prasām Eiropas neitrālitāti." — Tas skan jauki, bet abi runas vīri Dorls un Rēmers masu sanāksmēs nemēdz šķirot jauno no vecā.

Sociālistiskā tautas partija sevišķi bīstama kļuvusi tādēļ, ka tās vadītāji jaunās organizācijas pamatu stiprināšanai izmanto ne vien simtiem tūkstošu vācu bēgļu un strādnieku postu un izmisumu, bet ar lielu nekaunību un asumu vēršas pret Bonnas valdību, Adenaueru, Heusu un Šūmacheru un ir vienlīdz naidīgi noskaņoti kā pret rietumu sabiedrotajiem, tā pret komūnistiem. Valdības un rietumu sabiedroto nomelnošanas dēļ nesen 4 mēnešu cietuma sods piespriests jaunās nacistu partijas „Gebelsam" — ģen. Rēmeram, ko pamatoti salīdzina ar Hitlera propagandas šefu.

Par šo soli gan Bonnas valdībai nebija viegli izšķirties. Kaut arī no vienas puses tas bija nepieciešams tādēļ, ka sabiedroto presē un politiskajās aprindās arvien neatlaidīgākas kļuva balsis, kas aicināja uz lielāku apdomību Rietumvācijas neatkarības centienu īstenošanā, no otras puses Rēmera notiesāšana tomēr zināmā mērā runā pretī demokratiskajam vārda brīvības jēdzienam, kas savukārt grauj Bonnas valdības prestižu pašā Vācijā.

Tā šī jaunā nacionālsociālistiski noskaņotā partija ar savu totālitārismam piemītošo nekaunību sagādājusi divējādus šķēršļus Rietumvācijas, bet jo sevišķi Bonnas valdības demokratiskajai attīstībai. Galu galā var jau arī iznākt, ka 1951. g. 6. maijs, kad notika Lejassaksijas landtaga vēlēšanas, ieies vēsturē kā vācu nacionālsociālisma atdzimšanas diena. Tā saprotams, nedrīkstētu notikt. Bet tā tas varētu notikt.

(Turpinājums 8. lpp.)

Ņufaundlendā veidojas spēcīga latviešu kolonija

SARUNA AR DR. A. VALDMANI PAR VIŅA DARBU ŅUFAUNDLENDAS SAIMNIECISKĀ IZBŪVĒ UN VĒROJUMIEM AMERIKAS LATVIEŠU SABIEDRISKĀ DZĪVĒ

Kanadas valdības uzdevumā vairākas dienas Vācijā uzturējās Ņufaundlendas saimnieciskās izbūves ģenerāldirektors Dr. A. Valdmanis, kārtojot saimnieciskas sarunas ar dažādām Eiropas firmām. Pirms došanās atpakaļ uz Ņufaundlendu, Dr. A. Valdmanis sarunā ar Latvijas līdzstrādnieku izteicās tuvāk par viņa vadītās iestādes darbu un uzdevumiem Kanadā, par sava brauciena nolūkiem, kā arī par dažiem Amerikas latviešu trimdas dzīves jautājumiem, gan piezīmēdams, ka vispār atturoties no interviju došanas kā kanadiešu vai amerikāņu, tā arī latviešu presei.

Kā zināms, Dr. A. Valdmanis jau gandrīz gadu atrodas iestādes priekšgalā, kuras uzdevums ir likt pamatus līdz šim vēl neizveidotajai Ņufaundlendas rūpniecībai.

„Ņufaundlenda ir zeme ar neparasti plašām dabas bagātībām," izteicās ģenerāldirektors. „Tā bagāta visdažādākajiem izrakteņiem. Atskaitot vienīgi boksītu un uranu, salā atrodami gandrīz visi nozīmīgākie izrakteņi, arī krāsainie un dārgmetalli. Tāpat Ņufaundlenda bagāta ar „baltajām oglēm". Šīs lielās bagātības tomēr līdz šim vēl tikpat kā nav pagūts izmantot, un saimnieciskās izbūves ģenerāldirekcijas uzdevums ir šo bagāto un lielo salu „saimnieciski atslēgt", pakāpeniski ceļot šīs bagātības dienas gaismā un izveidojot savu rūpniecību. Šinī ziņā Ņufaundlenda ir liela iespēju zeme, un tai ir visplašākās saimnieciskās attīstības izredzes."

Par šīs saimnieciskās izbūves programmu ģenerāldirektors A. Valdmanis tālāk paskaidroja: „Šo programmu dabiski sākam ar pamatrūpniecības izveidošanu, lai sagādātu pamatelementus — materiālus celtniecībai un elektrisko enerģiju, ceļam cementa un ģipša fabrikas un hidroelektriskās spēkstacijas. Programmas pirmajā posmā jau šorudenʼ būs gatava cementa fabrika, ģipša fabrika, finieru fabrika, rosīgi notiek spēkstaciju izbūve. Tad ķersimies pie tālākas zemē snaudošo spēku atraisīšanas, izrakteņu izmantošanas, celsim dzelzs un tērauda lietuves, bet vēlāk būvēsim arī mašīnfabrikas. Arī mans pašreizējais brauciens tieši saistīts ar šiem uzdevumiem. Vācijā man bija sarunas ar vācu, angļu, franču un šveiciešu firmu pārstāvjiem par būvdarbiem, mašīnu piegādi, līgumu slēgšanu utt."

Mūsu līdzstrādnieka nākošais jautājums attiecās uz šādam milzu pasākumam nepieciešamo speciālistu problēmu.

„Dabiski, ka šādai programmai vajadzīgs liels skaits augsti kvalificētu speciālistu, kas uz vietas nav atrodami. Tādēļ Ņufaundlendas saimniecisko spēku atraisīšanai iesaistīti daudzi speciālisti no Eiropas. Arī pašreizējās būvmateriālu fabriku būves veic vācu firmas. Ar gandarījumu jākonstatē, ka Ņufaundlendā pret ārzemniekiem nav nekādas diskriminācijas un tos uzņem ļoti sirsnīgi. Speciālistu pieplūdums patlaban sācies, un esam saistījuši arī jau ap 100 latviešu lietpratēju, to vidū vairāk desmit inženieru, technikus, kvalificētus amatniekus uc. Darbā stājušies arī divi latviešu ārsti — Dr. Krūmiņš un Dr. Miķelsone, kuriem iestādes tāpat nav likušas ceļā nekādus ierobežojumus darbībai viņu profesijā. Sākusies arī nodarbināto speciālistu ģimeņu pārcelšana no Eiropas, un tā pie mums sāk izveidoties sava latviešu kolonija, kas solās kļūt īsti spēcīga."

Mūsu nākošais jautājums: — Vai blakus šim intensīvajam darbam Jums atliek laika arī sekot latviešu trimdas sabiedriskai un politiskai dzīvei?

— „Protams, latviešu trimdas dzīvei cenšos pēc iespējas izsekot, lai gan man tā šķiet ‚drusku komplicēta'. Kavē tas, ka esmu ļoti pārslogots ar tiešo darbu un daudz laika pavadu ceļā. Piemēram, Sav. valstīs — Ņujorkā un Vašingtonā uzturos vismaz tikpat bieži kā savā Sendžonsā."

Jautājums: — Ja jau tik bieži uzturaties kaimiņu zemē ASV, tad vismaz turienes latviešu sabiedrisko dzīvi būsat varējis novērot vislabāk. Kādi ir Jūsu secinājumi?

Atbilde: — „Man šķiet, ka ASV latvieši tomēr vēl nav atraduši īsto bazi pilnīgai vienotībai. Grūti atvairīt sajūtu, ka arī tur atsevišķas latviešu grupas cenšas viena otru, kā saka, apspēlēt. Tāpat liktos, ka arī personas, kuŗām vispareizākā nostāja būtu pilnīga neitrālitāte, nevar atturēties no pieslieēanās vienam vai otram nogrupējumam."

— Un Jūsu domas par ASV latviešu centrālo organizāciju un tās tapšanu?

— „Pievienojoties vairākkārt dzirdētiem iebildumiem, jāatzīst, ka tās izveidošanā saskatāmi vairāki trūkumi: pirmkārt, tā radīta ne tiešās, bet netiešās vēlēšanās, otrkārt, arī šo vēlēšanu organizācijā var atrast ko kritizēt."

Jautājums: — Divi vispār nozīmīgi notikumi ir latviešu raidījumu uzsākšana Amerikas Balss raidītājos un Latviešu kopas radīšana pie Nacionālās komitejas Brīvai Eiropai. Sakarā ar šīs kopas izveidošanu pēdējā laikā dzirdēta arī kritika. Kādas ir Jūsu domas šinīs jautājumos?

— „Kā raidījumu uzsākšana, tā arī Latviešu kopas nodibināšana, bez šaubām, ir ļoti nozīmīgi pozitīvi sasniegumi. Uz jautājuma otro daļu atbildu nelabprāt, bet, atklāti sakot, — ja šī kopa šādā vai tādā veidā uzskatāma par latviešu reprezentātīvu organu, tad grūti iegūt pārliecību, ka tā patiesi pārstāvētu mūsu tautiešu vairākumu."

— Ir gan atkārtoti uzsvērts, ka tas esot tikai konsultātīvs organs.

— „Tiesa gan, bet domāju, ka arī šādam konsultātīvam resp. padomdevējam organam savā sastāvā būtu pēc iespējas pareizi jāatspoguļo vairākums. Pārsteidz arī tas, ka kandidāti kopas locekļu amatiem ieteikti, ar vairākām plašām trimdas organizācijām pat nesazinoties."

Jautājums: — Vai latviešu kopas locekļu amati Brīvās Eiropas komitejā ir goda amati, vai arī paredzēts kāds atalgojums?

Atbilde: — „Cik man zināms, septiņiem kopas locekļiem katram paredzēts atalgojums 300 dol. mēnesī."

— Vai šo atalgojumu maksā amerikāņu valdība?

— „Cik man zināms, atalgojumiem paredzēto summu pirmavots galu galā ir debloķētie Latvijas valsts līdzekļi Savienotajās valstīs."

Intervijas noslēgumā Dr. A. Valdmanis izteica cerību, ka, par spīti trūkumiem, kas jānovērš, latviešu organizēšanās trimdā arī globālā mērogā gūs panākumus, pie kam par lietderīgāko veidu atzina spēcīgu un vienotu centrālu organizāciju izveidošanu katrā emigrācijas zemē, lai tad visas tās saskaņoti sadarbotos vienā globālā jumta organizācijā.

DP iekļaušana vācu saimniecībā jāsagatavo arī psicholoģiski

Iesniegumā brīvprātīgo organizāciju sakaru virsniekam Vācijas amerikāņu joslas nacionālo komiteju sakaru virsnieks pie IRO galvenās mītnes Minchenē Dr. O. Pirkmajers ierosina steidzāmi apsvērt un kopā ar augstā komisāra un vācu valdības iestādēm apspriest problēmas, kas saistītas ar DP iekļaušanos vācu saimniecībā. Iesniegumā uzsvērts, ka labvēlīgî priekšnoteikumi DP saimnieciskai iekļaušanai Rietumvācijas saimniecības sistēmā būs tikai tad, ja vispirms būs izpildīti psicholoģiskie priekšnoteikumi, bet šinī ziņā ļoti bieži no vāciešu puses ir pielaistas kļūdas un radīti psicholoģiski kavēkļi.

Iesniegumā citēti Bavārijas bēgļu lietu pilnvarotā prof. Oberlendera izteikumi sakarā ar nodomāto Eiropas bēgļu biroja dibināšanu Strasburgā. Oberlenders izteicies, ka pagaidām vācieši maz varot cerēt uz kādu materiālu palīdzību no Eiropas bēgļu biroja; pirmā kārtā esot vajadzīga nauda un krediti, bet tai ziņā nevarot lolot ilūzijas, un vāciešiem būšot jāturpina palīdzēties pašiem. Vienu šādu pašpalīdzības veidu Oberlenders saskata pastiprinātā DP izceļošanā, jo to labā okupācijas izdevumu budžetā patlaban paredzēti 240 milj. marku. „Par šo summu," teicis valsts sekretārs Oberlenders, „varētu financēt visu Bavārijas bēgļu pārvaldi."

Tāpat arī vairāki citi atbildīgi vācu valdību pārstāvji un politiķi par okupācijas izdevumiem izteikušies tādā garā, kas vācu publikā var radīt vienīgi aplamus priekšstatus un reizē ar to arī ļoti nevēlamu politisku reakciju. Bieži vien novērojams, ka viena no svarīgākām Vācijas iekšpolitiskām problēmām — bēgļu problēma attēlota tādā veidā, ka vācu avīžu lasītājs gūst pārliecību, ka vienīgi DP dēļ nav iespējams izkārtot bēgļu problēmu. Protams, šāda nostāja var tikai vairot un veicināt vācu iedzīvotāju un ārzemju bēgļu pretišķības, sekmējot aizspriedumaino uzskatu, ka DP ir visa ļaunuma sakne. Nav noliedzams, ka DP kontā liekams arī zināms skaits smagu noziegumu, un ar to tad arī mēģina attaisnot vispārējo negatīvo nostāju pret DP. Tādēļ tikpat sistēmatiski jāvajā un jāsoda noziedznieki un likuma pārkāpēji, kā jāapkaro nedibināti un netaisni aizspriedumi, kas kavē psicholoģiski sagatavot ārzemju bēgļu pilnīgu iekļaušanos Vācijas dzīvē un saimniecībā.

Jaunais likums ārzemniekiem Vācijā

II.

Civīlās tiesības

Šī nodaļa iesākas ar deklarāciju par iegūto tiesību paturēšanu (8. pants). Ja ārzemnieks pirms šī likuma spēkā stāšanās uz tiesiska darījuma pamata ieguvis kādas tiesības pēc tiesiskā darījuma noslēgšanas vietā spēkā esošiem likumiem un noteikumiem, tad iegūtās tiesības viņš nezaudē, ja arī darījums neatbilstu vācu likumiem. Jaunajā likumā sevišķi pasvītrotas pirms šī likuma spēkā stāšanās noslēgtās laulības. Kā zināms, Vācijā laulības slēdzamas tikai dzimtsarakstu nodaļā, bet citās zemēs laulības varēja slēgt arī tikai pie garīdznieka.

Ārzemnieks, līdzīgi Vācijas pavalstniekam, var iegūt īpašumu uc. tiesības uz kustamu un nekustamu mantu (9. p.).

Autora un apgāda tiesību (Urheber- und Verlagsrechte) aizsardzībai daiļliterātūrā, zinātnē un mākslā, kā arī aroda tiesību aizsardzībā (gewerbliche Schutzrechte) bez dzimtenes palikušam ārzemniekam ir piešķirts vislielākais labvēlības princips, kāds vispār kādas svešas valsts piederīgiem Vācijā paredzēts. (10. p.).

Iztiesājot lietas vācu tiesās, ārzemnieki pielīdzināti Vācijas pavalstniekiem (11. p.). Likumā skaidri formulēta mazturības tiesību iegūšana, par ko šad un tad vācu tiesās izcēlās domstarpības, kas noteica DP un bēgļu tiesisko stāvokli (Gesetz über die Rechtsverhältnisse verschleppter Personen und Flüchtlinge). Tā kā vācu iestāžu mums izdotajās apliecībās minēts, ka esam Latvijas pavalstnieki, tad šis apstāklis vien vairs nav šķērslis mazturības tiesību piešķiršanai (5. un 11. §), kā tas bija agrāk. Vācu tiesas parasti mazturības tiesības nepiešķīra, ja prasības lūgumā bija minēta Latvijas pavalstniecība, savu lēmumu motīvējot ar to, ka tagadējā Latvijas territorijā līdzīgas tiesības nevarot iegūt Vācijas pavalstnieki (savstarpības princips). Vieglāk bija mazturības tiesības dabūt, ja kāds sevi tiesā uzdeva par bezpavalstnieku. Kā augstāk aizrādīts, tagad šinī ziņā vairs nav šķēršļu.

Publiskās tiesības

Dzīves vietas izvēles ziņā bez dzimtenes palikušiem ārzemniekiem ir tādas pašas tiesības un brīvība kā Vācijas pavalstniekiem (12. p.). Agrāk pastāvēja tā saucamais „pārcelšanās atļaujas" (Zuzugsgenehmigung) princips, kas tagad ir atcelts un teorētiski katrs var Vācijā brīvi pārcelties uz to vietu, kur viņš vēlas. Bet ir tomēr vēl viens „bet". Brīvās telpas joprojām pārzina dzīvokļu pārvalde (Wohnungsamt). Praktiski tas nozīmē, ka šādu brīvu telpu nevar dabūt un līdz ar to pārcelšanās uz citu dzīves vietu ir apgrūtināta. Ja kādam izdodas telpas atrast, kas gan praktiski, cik man zināms, grūti iespējams, tad vairāk nekas nav vajadzīgs.

Apvienoties kultūrālās, sociālās, labklājības, pašpalīdzības u. c. līdzīgās apvienībās un organizācijās ārzemnieki var gluži tāpat kā Vācijas pavalstnieki (13. p.). Šī vienlīdzība nav attiecināma uz politisku apvienību dibināšanu. Tāpat ārzemnieki var dibināt savas arodbiedrības, kā arī lūgt viņus uzņemt par biedriem Vācijā jau pastāvošās arodbiedrībās.

Visās publiskās skolās un augstākās mācības iestādēs ārzemnieki var iestāties pēc tiem pašiem nosacījumiem kā Vācijas pavalstnieki (14. p.). Tāpat trūcīgie un apdāvinātie var saņemt pabalstus un stipendijas pēc katrā Vācijas pavalstī pastāvošiem noteikumiem. Pielaišanā valsts pārbaudījumiem augstākās mācības iestādēs ārzemnieki ir pielīdzināti Vācijas pavalstniekiem.

Ierīkot ārzemnieku privātskolas ir atļauts saskaņā ar Vācijas satversmes 7. panta 4. un 5. pktu. Šādu skolu ierīkošana ir atļauta tikai ar katras pavalsts speciālu atļauju, ja skolas mērķi un tās skolotāju izglītības stāvoklis nav zemāks par pārējās publiskās skolās esošo, un ja ir sagādāti nepieciešamie līdzekļi skolas uzturēšanai. Privātu tautskolu var atļaut ierīkot tikai tad, ja attiecīga pavalsts atzīst tādu par nepieciešamu un ja citas publiskas tautskolas tuvumā nav.

Ārzemju mācības iestādēs izturētus pārbaudījumus atzīst par tik, par cik tie ir pielīdzināmi Vācijā pastāvošiem noteikumiem (15. p.). To noteic augstākā pavalsts iestāde (Oberste Landesbehörde). Pēc 14. p. minēto pārbaudījumu izturēšanas resp. 15. pantā minēto ārzemju pārbaudījumu pielīdzināšanas iekšzemes pārbaudījumiem attiecīgais ārzemnieks var nodarboties brīvās profesijās tāpat kā Vācijas pavalstnieks (16. p.). Ieņemt algotu vietu ārzemnieks var tāpat kā Vācijas pavalstnieks (17. p.).

Tiesības strādāt lauksaimniecībā, rūpniecībā, amatniecībā un tirdzniecībā, kā arī dibināt tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumus patstāvīgi vai sabiedrību veidā, ārzemnieks pielīdzināts Vācijas pavalstniekam. Tomēr tas neattiecas uz ceļojošiem un ielu tirgotājiem, kādu atļauju saņemšanai jāvadās no attiecīgu noteikumu (Gewerbeordnung) 56. d un 42. b § 4. rindkopas pantiem.

Slimības, bezdarba un pensiju apdrošināšanas ziņā bez dzimtenes palikušais ārzemnieks ir pielīdzināts Vācijas pavalstniekiem (18. p.). Paliek atklāts un nenoskaidrots jautājums par izdienas laiku (Wartezeit) Latvijā. Daudzi tautieši ir ieinteresēti, lai Latvijā nokalpoto laiku ieskaitītu izdienā, jo citādi viņi nav tiesīgi Vācijā pensiju saņemt. Vai tas vienmēr izdosies, ir grūti pateikt. No savas puses ieteiktu šo iespēju tomēr mēģināt izmantot. Šis jautājums ir atkarīgs no tā, cik plaši šo likumu attiecīgās pavalsts iestāde (Landesversicherungsanstalt) iztulkos labā piemēros. Pēc vispārējā likuma gara liktos, ka tas būtu iespējams.

Sociālo pabalstu maksāšanas un nodokļu un nodevu ņemšanas ziņā bez dzimtenes palikušie ārzemnieki pielīdzināmi Vācijas pavalstniekiem (19. un 20. p.).

(Beigas sekos)

Mag. iur. J. Klucis

Jaunās Bonnas „DP likuma" teksts

publicēts Sammelblatt für Gesetze, Verordnungen und Bekanntmachungen des Bundes 18. numurā. Tā cena DM 1.—, un tas dabūjams vai pasūtināms visdrošāk pašā apgādā: Verlag Girardet und Co., Bonn am Rhein, Markt 6, kā arī Hamburg, Gänsemarkt 21-26.

Kā jāpieprasa informācija par Bēgļu bankas aizdevumiem

Kā zināms, IRO vienojusies ar bēgļu banku Bonnā par aizdevuma piešķiršanu saimniecisku uzņēmumu dibināšanai vai pastāvošo nostiprināšanai tiem Vācijā paliekošiem bēgļiem, kam ir DP statuss. Tuvāku informāciju par aizdevumu piešķiršanu var pieprasīt Bēgļu bankas DP nodaļai Bonnā, izpildot zemāk minēto anketu, ko var izgatavot paši bēgļi. Uz jautājumiem jāatbild skaidri salasāmā blokrakstā vai mašīnrakstā, un vēstule vai pastkarte jāadresē: An die Vertriebenen-Bank, DP-Abteilung, Bonn. Banka norāda pieprasījumus iesniegt tikai rakstiski, un tieši pēc noteiktā parauga, neierodoties personīgi Bonnā. Tālāk sniedzam anketas paraugu:

Bitte um Information über Ausbau-Darlehn für DP's

(1) Ich bin ein DP mit IRO-DP-Status unter dem IRO-Mandat und möchte Einzelheiten darüber erfahren, wie ich mich um ein Aufbaudarlehn entsprechend der IRO-Vertriebenen-Bank-Vereinbarung bewerben kann.

(2) Mein IRO-Ausweis Nr. .... wurde ausgestellt am .... durch ....

auf den Namen oder die Namen von ....

(3) Name und Anschrift der Bank oder Sparkasse (Hausbank) in oder nahe meinem Wohnort, durch die ich das Darlehn erhalten möchte (falls es gewährt wird), sind wie folgt: ....

(4) Mein voller Name und meine Anschrift sind zur Zeit wie folgt: ....

(5) Unterschrift: ....

Noslēdzies cīnītāja mūžs

Anglijā traģiskā nāvē mirušo Tālivaldi Zigfrīdu Āboliņu, klātesot daudz tautiešiem, apbedīja 19. maijā Utlejas kapos. Nelaiķis Latvijā strādāja policijas resorā Subatē, Siguldā u. c., bet okupācijas laikā bija viens no jaunākajiem pretestības kustības dalībniekiem. Viņš kādu laiku cīnījās arī kureliešu rindās. Kurzemes pēdējās dienās Āboliņu ievainoja. No aizgājēja atvadījās arī viņa darba vietas pārstāvis.

Žurnālista 25 darba gadi

Uz 25 gadu darbību periodikā 1. j
nijā atskatījās publicists agr. Jān
Daģis. Žurnālista gaitas viņš sāc
1926. g. kā lauku korespondents, i
sūtot ziņojumus Daugavas Vārdam u
Daugavpils Ziņām. Pēdējā D. vien
vasaru bija redakcijas kolleģijā. P
Subates ģimnazijas beigšanas J. D
ģis pārceļas uz Rīgu. Strādā katol
baznīcas virsvaldē par sekretāru u
Latvijas universitātē studē agronom
ju, neaizmirsdams dot meslus arī žu
nālistikai. 1928.—1932. g. D. rakst
Māras Vēstnesī par lauksaimniecīb
un sabiedriski kultūrāliem jautāj
miem, bet no 1932. g. līdz boļševik
ienākšanai ir prof. P. Ozoliņa vad
Rīgas Vēstneša lauksaimniecības n
daļas redaktors. Vairāki raksti iespi
sti arī Rītā un Tēvijā.

Boļševikiem otrreiz okupējot L
viju, agr. J. Daģis ar ģimeni dod
trimdā uz Vāciju. Šlēzvigas-Holšt
nas apgabalā strādā par piena ko
troles ierēdni, bet, nodibinoties n
metnēm, nokļūst Švarcenbekā un t
gadus ir turienes latviešu nometn
saimniecības daļas priekšnieks, re
līdzdarbodamies vai visos trimd
laikrakstos. Būdams Tautzinātnisk
padomes loceklis, viņš sarakstа un
dod brošūru Mūsu dzīvā spēka j
tājumi un par šo tematu lasa prie
lasījumus. Agr. J. Daģa spalvai p
der ap 100 ievadrakstu u. c. apce
jumu, kuŗos viņš galvenokārt iztir
lauksaimniecības jautājumus, bet p
dējā laikā dzīvā spēka un nacionā
ideoloģijas nostiprināšanu un sag
bāšanu mūsu tautā. Viņš nodibinā
labas attieksmes ar vietējo vācu p
si, kas ievieto arī viņa rakstus. P
laik jubilārs ir Neištates nometn
nacionālās komitejas priekšsēdis
LPB pagaidu valdes loceklis. J. S.

VĒSTULES REDAKCIJAI

VĒL PAR DARBU OGĻRAKTUVĒS

Latvijas 5. maija numurā Ād. Mārzem
stā Vai ir jāstrādā ogļraktuvēs, aizrāda,
naudas dēļ nav vērts savu veselību bojāt
ieteic meklēt darbu citās nozarēs. Padom
vietā, bet to realizēt Beļģijā ir gandrīz
neiespējami. Reti kādam ir izdevies da
ogļraktuvēs apmainīt pret citu nodarbošan
Ja ogļracis atstāj darbu un pieteicas „b
darbnieku birojā", tam piedraud ar repr
jām. Neatliek nekas cits, kā atgriezties
raktuvēs. Ārzemniekus, kas apmainījuši
zemes darbu pret darbu virszemē, ar speci
rīkojumu nosūta atpakaļ, jo ārzemniek
nav atļauts virszemē strādāt... To piel
tikai pēc ārsta ieteikuma.

Ir ļoti maz latviešu, kas ieguvuši da
maiņas atļauju. Tāpēc daudzi ogļrači ir
teikušies izceļošanai uz Kanadu, daži arī
ASV, lai tur rastu citu nodarbošanos.

Kad ogļračus pieņēma darbā, notika
medicīniskas „pārbaudes". Tās bija ļoti
viršas — ārsts pielika ausi pie krūtīm,
klausījās sirds darbībā un paziņoja: „Ve
Derīgs pazemei." Rentgenoloģiska pārbau
cik zinu, nav notikusi. Lielākās un moder
kās raktuvēs ir iekārtoti rentgenoloģiski
klīniski veselības pārbaudes punkti. Vese
jāpārbauda obligāti, taču noteikumu vai
ievēro tikai teorētiski.

Ja ogļracim konstatēta silikoze, viņam
tiesība ogļraktuves atstāt un pieprasīt p
siju. Darbu viņš atstāt var, bet ar pensiju
tā kā ir. Iestādes parasti atbild, ka rak
vēs, lai pretendētu uz pensiju, jānostrā
10 gadu. Kāds silikozs tautietis saslima
tuberkulozi, bet pensiju viņš nesaņem. P
sijas piešķiršanu tomēr var panākt tie
ceļā. Slimo kase izmaksā tikai 25 fr. di
Pilnos apmēros slimības naudu izmaksā ti
tiem, kas slimo kasē bijuši apdrošināti
zākais 6 gadi.

Nevaru teikto pilnībā attiecināt uz vis
ogļraktuvju apgabaliem, bet atšķirība ti
nebūs.

Izabela Aire, Beļģijā

„Apsveicam ar ierašanos barakās!"

REZERVISTU APMĀCĪBAS LIELBRITĀNIJĀ — SVAIGS GAISS UN LAIPNA APIEŠANĀS — KĀ BRITU ARMIJA IEGUVA „ATOMLAIKMETA BRĪNUMU" KAREIVI HEINSU

VĒSTULE LATVIJAI NO ANGLIJAS

Ilgāku laiku neizmantotajās barakās dažādos Lielbritānijas novados kopš aprīļa beigām atkal valda jauna dzīvība — „Z" grupas rezervisti ierodas uz īslaicīgām apmācībām militārās stājas stiprināšanai un lai iepazītos ar jaunākajiem ieročiem un to lietošanu. Ļaudīm, kas trīs vai piecus gadus atkal sabijuši privātajā dzīvē un līdz ar tās grūtībām un rūpēm no jauna iemācījušies cienīt tās vērtību, nav viegli ģimenes un sava dzīvokļa vietā pierast pie kopkatla, trokšņainā biedru pulka kopmītnēs un disciplīnas.

Britu flotē, raksturojot dažādās pieejas karadienestam, izveidojušies jēdzieni „virsnieka cienīga izturēšanās" (angļu saīsinājums O.L.C.) un „apakšējā klāja stāja" (L.D.A.). Taču 94 virsniekiem un citu dienesta pakāpju karavīriem, kas kādā nometnē Sirnesā, Kentā, kā pirmie „Z" grupas rezervisti ieradās atsvaidzināt savu militāro stāju, drīz vien atrada jaunu jēdzienu ar iniciāļiem E.C.O. — „tipisks civīlistu izskats", kas izpaudās katrā viņu kustībā un rīcībā. Vīru ierašanās nometnē ar koferiem un kastēm bija īsta „neatkarības parāde".

Taču pirmā vēsts no „Z" vīriem nometnes birojā ieradās jau ilgi pirms pirmā transporta mazas telegrammas veidā, ko, bezbēdīgi svilpodams atnesa pasta zēns. Misters Ellens no Halles izteica savu nožēlu par to, ka nevarēs pabūt kopā ar savu pulku un izpildīt savu iemīļoto pavāra amatu, jo tikko cietis auto katastrofā. Tad savā sporta automobīlī pāri tiltam atjoņoja kapteinis Neshems, pieteicās virsnieka mesē, saņēma savu devu, kādā blakus telpā to notiesāja un tad atkal pazuda putekļos savas mājas virzienā līdz nākamai dienai. Kāds 31 g. v. precējies instruktors, tikko saņēmis savus 29 šiliņus, stāvēja ar roku bikšu kabatā, atspiedies pie pārvaldes ēkas, un nemaz neapvainojās, kad kāds garāmejošs seržants zobodams viņu pagodināja par sēru.

Nometnes vadība no savas puses centās darīt visu iespējamo, lai dienestu armijā rezervistiem padarītu kaut cik simpatiskāku. Ar žestu, ko nespētu pārspēt pat visreprezentātīvākais hotelis, uzņemot ārzemju viesus britu festivālam, visur tapa novākti uzraksti „Vīriešiem", un to vietā parādījās eleganti darināti uzraksti „Džentlmeņiem". Matus nevienam nelika nogriezt, instruktori apmācībās centās panākt nepieciešamo disciplīnu un kārtību ar iespējami maz dresūras. Taču varbūt vislabāk šo nostāju raksturoja seržants, kas jau pie nometnes vārtiem ar sirsnīgu rokas spiedienu apsveica katru jaunatnācēju ar ierašanos rakās, it kā šī tiešām būtu kāda vasaras atpūtas nometne.

Apmēram tāds pats gars valdot a
citās līdzīgās nometnēs, un, lieka
tas nav palicis bez panākumiem. Pi
mērs varētu būt kareivja Heinsa g
dījums, kas notika Kornvolas herco
vieglā kājnieku pulka apmācību n
metnē Selsberijas līdzenumā un uz
gāku laiku sacēla kājās visu apkār
ni. —

Pēc tam, kad Heinss četras dien
bija vispusīgi iepazinies ar dzīvi n
metnē, novērtējis saņemtā ēdie
kvalitāti un ar lieliskiem panāk
miem izvingrinājies mērķī šaušan
viņš, piektajā rītā nopietnu vaigu s
locīja savas segas un, paņēmis t
padusē, aizgāja pie vada seržant
lai pateiktu, ka vēlas iestāties pulk
kā „rēgulārais".

Gadiem ilgā pieredze bija mācīju
seržantu tamlīdzīgas deklarācijas u
ņemt ar vislielāko skepsi un aizd
mām. Heinsa bezgala nopietnā un r
mā jorkšairieša balss seržantu tom
pārliecināja, un viņš gāja pavadīt
„atomlaikmeta brīnumu" pie priek
niecības. Rotas komandieris, saņem
ziņu, apsēdās, pulka adjutants be
gala brīnījās, bet pulka komandier
aiz sajūsmas par drosmīgo vīru u
sita dūri uz galda un teica, — t
esot vienkārši brīnišķīgi. Viņš grib
ja Heinsu pieņemt uz vietas, bet izr
dījās, ka tik vienkārši tas nemaz na
Pašam pulkvedim palīdzot, tomēr i
devās birokratisko formālitāšu ce
par pāris nedēļām saīsināt, un p
neilga laika pulkvedis, Heinsu gali
pieņemot, varēja noprasīt, kādi i
mesli īsti viņu pamudinājuši uz š
izšķiršanos. „Tie ir lauki un svaiga
gaiss, sēr," atbildēja Heinss un t
piebilda: „Arī mārciņa vairāk naudā
nedēļā ... bet, pār visām lietām, ļau
dis un atmosfaira šai pulkā!" Gs

Londonā, maijā.

Saites, kas nepārtrūkst

RĪDZINIECES GAITAS NO MAOTSE TUNGA ĶĪNAS LĪDZ AUSTRĀLIJAI

Ja pie kādas mājas Austrālijā redz pulcējamies ļaudis un viņu vidū ir arī bij. DP, tad puslīdz droši var teikt, ka šo māju pārdos. Ja tas notiek ar kaimiņu māju, tad tautieši klusībā lolo cerību, ka tanī dzīvot atnāks latvieši. Svešumā mēs vairāk ilgojamies savu ļaužu, nekā tas varbūt vienu otru reizi bija dzimtenē.

Ar šādām cerībām vēroju kādu kaimiņmāju, jo tanī gāja un nāca ļaudis. Pēc dažām dienām iestājās klusums. Reiz ejot tai garām, redzēju, ka istabā sēž dāma, bet dārzā kāds kungs stāda puķes, — tātad māja bija pārdota, bet kas bija ienācēji — vietējie vai tādi paši tāla ceļa gājēji kā mēs? Atbilde nebija ilgi jāgaida. Pēc nedēļas piedzīvojām priecīgo pārsteigumu. Pie mums ieradās redzētā dāma un latviešu valodā teica savu vārdu — Anna K. Vārds gan nebija latvisks, bet dāma tūlīt paskaidroja, ka esot no Rīgas. Pirmā pasaules kaŗa laikā no vāciešiem bēgusi uz Krieviju, bet kad tur pie varas nākuši komūnisti, bēgusi uz Ķīnu, kur apprecējusies ar kādu skotu. Īsta miera arī tur nav bijis. Ķīnas iekšējo kaŗu dēļ pāris reizes zaudējuši visu iedzīvi, bet, pateicoties lētajam darba spēkam un vīra — kuģu kapteiņa labajai algai, diezgan ātri atkal iedzīvojušies. Maotsetunga ordas, kas laupot un slepkavojot pārpludinājušas Ķīnu, radījušas atkal jaunus bēgļu miljonus. Kāds angļu kuģis viņus uzņēmis un aizvedis uz Tasmāniju, bet vīram nepaticis turienes klimats, tamdēļ braukuši uz Adelaidi.

Tagad Anna K. ir mūsu pastāvīga viešņa. Viņa priecājas, ka var runāt latviski. „Saites, kas mani sien pie tālās dzimtenes un visa latviskā, ir nesaraujamas," saka K. Gan viņai labi klājies arī svešās zemēs, savu sirdi tām atdot viņa nav varējusi. „Tā zeme un tradicijas, kur esi dzimis, neredzamām saitēm velk pie sevis."

R. Dambītis

Mūsu jaunā paaudze Brazilijā

VĒSTULE LATVIJAI NO SANPAULO

Mātes diena, ko nupat aizvadījām, atgādināja ikvienam ne tikai mātes, bet arī bērnus, jo kur nav bērna, tur nav arī mātes. No tautas viedokļa mātes vislielākais piepildījums ir tieši viņas auklējumos — tautas jaunajā paaudzē. Neparastie apstākļi, kādos tagad atrodas daudz tūkstošu latviešu ģimeņu dažādās pasaules malās, dzīvojot dažādās vidēs, kurās ģimeņu mātēm jāveic audzinātājas pienākumi, liek mums pakavēties ne tikai pie mātēm, bet gan pie nedalāmās vienības: mātes un bērna, vai vēl pareizāk — tēva, mātes un bērna.

Vērojot latviešu ģimenes, atklājas raiba aina. Latviešu ģimenēs Brazilijā pašreiz ir jau pēc izcelsmes vien vismaz sešējādas mātes: Latvijā dzimušās, Brazilijā dzimušās, citās zemēs dzimušās latvietes un svešautietes. Arī bērni ir Latvijā dzimuši, Brazilijā dzimuši un citur dzimuši latviešu un jauktu laulību bērni. Tēvu virzienā ir jau ap 30 dažādu kombināciju latviešu bērnu, t. i. bērnu, kas prot latviski sarunāties un kuru ģimenes valoda vai vismaz viena no ģimenes valodām ir latviešu valoda, **jo tikai tur, kur tā saglabāta, varam vēl runāt par latviešu bērniem, par nākotnes latviešu paaudzi.**

Vecāku un bērnu izcelšanās, kā arī ģimeņu liktenģaitas izpaužas bērnu garīgā un fiziskā dažādībā, ko kaut cik nolīdzināt var vienīgi latviešu valoda, latviešu domu pasaule un **Brazilijas sabiedriskās vides un skolu audzināšana un ietekme. Bet pēdējās jau vairs neaudzina latviešus — tās audzina braziliešus, pie kam ļoti** neuzbāzīgi, bet mērķtiecīgi patriotiski. Ja nu vecāki neved savus bērnus citu latviešu bērnu pulkā, tautiešu ģimenēs un latviešu sarīkojumos, ja neļauj tiem iestāties latviešu organizācijās un nemudina uz sanāksmēm, tad tas vien, ka bērni vēl saprot latviski, maz vērts, jo visādi citādi viņi jau aug par jaunas, citas pasaules bērniem, kā tas te jau dažās ģimenēs vērojams. Latviešu tēviem un mātēm visos kontinentos tāpēc jāsaprot, ka, lai viņu bērni kaut cik kļūtu latvieši pēc sava rakstura un dabas, pēc sava gara, tad tiem nepieciešama latviešu sabiedrība.

Brazilijā ir daudz latviešu jaunekļu un jaunavu, kas še piedzimuši un uzauguši. Tomēr viņu lielākā daļa vēl

Jaunā latviete Aina Kārkliņa saņem pamatskolas beigšanas apliecību Vila Zelinas pamatskolā Sanpaulo. O. Lezdkalna uzņ.

arvien ir latvieši, kaut arī Latvija viņiem tikai senu nostāstu un sapņainu teiku zeme, kur tek neredzētas upes un aug nepazīstami koki un puķes. Ja latviešu bērni piemin Latviju, tad tas ir vecāku, latviešu draudžu, baptistu un pentikostu pulciņu svētdienas un pirmmācības skolu nopelns. Novaodesā, Amerikanā, Vārpā, Palmā, Letonijā u. c. kolonijās, tāpat kā Sanpaulo un Riodežaneiro lielpilsētās, latvieši arvien biedrojušies, organizējušies, cēluši baznīcas, skolas u. t. t. Ģimenēs un organizācijās viņi runājuši latviski. Tas ir labs paraugs tautiešiem svešumā.

Kad pēc pēdējā lielā kaŗa no Eiropas Brazilijā ieradās jaunas latviešu ģimenes, tās samērā drīz latviskā domāšanā sapratās un apvienojās ar te jau kopš 20, 30 un 60 gadiem dzīvojošiem tautiešiem. Arī „jauno" un „veco" ieceļotāju bērni saplūda vienā nedalāmā saimē. Saimes kopējā saite ir latviešu valoda.

Latviešu jaunā paaudze Brazilijā ir spirgta, vesela un rosīga. Tā cītīgi apmeklē skolas, dažādus kursus un citas mācības iestādes, veicot savus pienākumus — caurmērā labāk par citu tautu jauniešiem. Brazilijas universitātes, institūtus, kaŗaskolas un konservātorijas daži latvieši jau sekmīgi beiguši, kamēr citi vēl studē. Latviešu tēvos un mātēs te mājo senā latviešu tieksme bērnus skolot. Arī amatniecības un mechanikas nozarē daudz latviešu jauniešu pierādījuši labas sekmes. Pilsētās dzīvojošo latviešu turība Brazilijā ātri aug, un nu jau pat jauniebraucēji sāk rosīgi iepirkt zemes gabalus, celt mājas un iegādāties automobiļus, iekārtot savus uzņēmumus un darbnīcas. Bet materiālā turība ir stingrs pamats, uz kā var dibināties jaunatnes veselība un izglītība.

Ja Brazilijas latviski runājošā jaunatne arī nākotnē nepiemirsīs savu tēvu zemi, latviešu dziesmas un tikumus, tad šeit saglabāsies tautas nākotnes uzdevumiem spēcīgs latviešu pulciņš. Žēl tikai, ka valūtas ierobežojumi un līdzekļu trūkums neļauj jauniešiem lasīt latviešu laikrakstus un jaunāko literātūru. Lasāmgaldi un bibliotēkas ir Sanpaulo latviešu baptistu draudzei un LAB, bet daudzajās kolonijās, izņemot Novaodesu, kur ir lielākā latviešu grāmatu krātuve Dienvidamerikā, bibliotēku nav. Būtu ideāli iekārtot katrā latviešu centrā grāmatu galdu, bet tam nav līdzekļu ne Brazilijas, ne citurienes latviešu organizācijām un komitejām. Bēdīgi, bet kā te līdzēt, padoms dārgs.

Laimons Rudzītis

Sanpaulo, maijā.

„Čogi, čogi!"

VĒSTULE LATVIJAI NO KOREJAS KAUJU LAUKIEM

Lasītājs, ieraudzījis neparasto virsrakstu, droši vien izbrīnā sarauks uzacis un sev jautās: „Ko gan nozīmē šie jocīgie vārdi?" Patiesībā arī man nav skaidrības, kā šie vārdi tulkojami, bet pastāstīšu, kādā nozīmē tos lieto Korejā amerikāņu kaŗavīri, kuŗu vidū atrodos.

Lai aina būtu pilnīgāka, iedomājieties kaŗavīru atpūtas brīdi. Kaut kur puscelā starp 734. kalna galotni un pakāji apmetušies diezgan mežonīga izskata vīri, gandrīz vai tādi, kādus esam paraduši redzēt kaŗa filmās. Viņu drēbes saburzītas, dažam pat saplēstas, sejas netīras un apaugušas dažāda garuma bārdas rugājiem. Lielais vairums no kaŗotājiem atlaidušies uz muguras ar puscigareti lūpu kaktiņā. Tā viņi guļ nepakustēdamies. Tad pēkšņi vada komandieris, kuŗa pajauno seju grezno rūsganas ūsiņas, izspļauj brūnu košļājamās gumijas strūklu un uzsauc: „O. K. — Čogī, čogī!" Gulošie stāvi sakustas un lēni, lēni slienas kājās. Kaŗavīri sarausta savas uzkabes siksnas, uzmet plecā šauteni un sāk soļot. Dažam izsprūk arī kāds lamu vārds, bet tas nav domāts kādai noteiktai personai — tas izmests tikai sašguma izlādēšanai.

Ar vārdiem „Čogī, čogī!" šoreiz sapratām, ka jāsāk atkal kāpelēt pa kalnu nogāzēm. Šie kalni nav sevišķi augsti, ne klinšaini, nepieejami. Bet tie ir no vienas vietas. Tai rajonā, kur pašlaik atrodamies, citu neko neredz, kā tikai šos 300—1000 m augstos paugurus. Lai tiktu uz priekšu, jānokāpj gandrīz līdz jūras līmenim un atkal jākāpj līdz jaunai virsotnei. Pēc dienas ilgas nogurdinošas rāpšanās dažreiz neesam tikuši tālāk par pāris kilometriem gaisa līnijā. Dažas nogāzes tik slīpas, ka pagrūti atrast līdzenu laukumiņu, kur apsēsties. Tā manam vada biedrim vajadzēja palikt bez pusdienām. Viņš izvilka no kabatas kārbu ar vistas gaļu un sāka meklēt atgriežamo. Ērtākas rīkošanās dēļ savu ēdiena tiesu tas bija nolicis līdzās. Bet kad atgriežamais bija sameklēts, tad kārba bija pazudusi... Tā palēkdamās ripoja pa nogāzi lejā.

Kādā nakts pārgājienā uzrāpāmies 1100 m augsta kalna virsotnē. Bijām stipri noguruši. Tomēr drošības labā vajadzēja mazliet ierakties. Izrāvām no makstīm savus kapļus un sparīgi cirtām zemē, — nošķīda dzirksteles, bet no ierakšanās nekas neiznāca. Mēģinājām sameklēt kādu līdzenumiņu labākai gulēšanai. Kad rīta saule modināja, tad redzējām, ka „līdzenākā vieta" ir siltumnīcas jumta slīpumā, — šis salīdzinājums nav nekāds pārspīlējums. Kalnos nav ceļu, tanīs nav pat teku. Reiz viena ievainota nogādāšanai lejā vajadzēja 11 stundu. Labi, ka tas nebija steidzami operējams. Tanki šais kalnos nevar operēt. Tā godā celts atkal kājnieks, kam jātiek uz priekšu ne vien pašam, bet jānes vēl līdz ieroči un municija. Dažreiz rodas tik liela vēlēšanās atbrīvoties no „lieka" nesamā, ka viens vada biedrs aizmeta projām savu... zobu bakstāmo!

Turpretī mūsu pretiniekam kāpelēšana, šķiet, tīrais nieks. To labi prot ne vien „guki" (ziemeļkorejieši), bet arī „činki" (ķīnieši). Tiem nevar piemērot pat pazīstamo sakāmvārdu — ko nevar pacelt, to nevar nest. Ja korejietis nesamo pats ar savu spēku nevarēs pacelt, viņš dabūs palīgu, kas nastu uzdabū mugurā, un tad — „čogī, čogī" — kalnā augšā! Smagākiem nesamiem korejieši lieto apmēram tādu pašu krāģi, kādu atceros no pagastskolas laikiem, kad vajadzēja malku nest.

Reiz kādā izlūku gājienā kalnu ciemā uzdūrāmies smagām mašīndaļām. Te nebija ceļa, pa kuŗu šie tērauda kluči varētu būt atvesti. Tikai kādu pēdu šaura teka veda no ielejas ceļa uz šo ciemu kalna galā. Acīm redzot, smagās mašīndaļas bija uznestas. Kā tas bija paveikts, tam neatradām izskaidrojumu. Tāpēc arī nebrīnieties, ja lasāt kauju ziņojumos, ka mūsu pretinieki negaidīti sapulcējas, negaidīti uzbrūk un negaidīti pazūd, lai pēc kāda laika tikpat pēkšņi uzbruktu atkal.

Tā ir dīvaina zeme un dīvaini ļaudis. „Nebrīnies," saka zobgalīgi mani kaŗa biedri, „ja redzi še ūdeni pret kalnu tekam. Te jau ir Koreja."

Pfc. Gunārs Stīpnieks

Red. piezīme: Mūsu tautieši Korejas cīņu laukos, droši vien, būtu priecīgi saņemt vēstules no tautietēm. Tādēļ aicinām latvietes, kam būtu vēlēšanās sarakstīties ar mūsu kaŗavīriem Korejā, adresēt viņiem domātās vēstules Latvijas redakcijai, kas tās nosūtīs pēc piederības.

Iespējas plašas, bet retais prot tās izmantot

SPECIĀLRAKSTS LATVIJAI PAR TAUTIEŠU DZĪVI NORFOLKĀ UN APKĀRTNĒ

Norfolkas pilsēta atrodas Atlantijas okeana austrumu krastā un ir lielākā kaŗa kuģu baze pasaulē, kāpēc varētu domāt, ka dokos un kuģu darbnīcās plašas darba iespējas. Tas tomēr tā nav. Kāds tautietis tur izmēģinājies strādāt, bet vairāk par vienu dolaru stundā nav varējis izpelnīt. Gados vecākiem darbs par smagu, jo jāstrādā vai nu kuģu mašīnu telpās vai uz klāja.

Mūsu pulciņā nav nedz gruntsgabalu, nedz jaunu auto īpašnieku. Ja dažiem ir vecāku gada gājumu mašīnas, tad arī tās pašas vēl nav izmaksātas. Tautieši auto pirkuši par 100—400 dolariem. Arī noguldījumi bankās tikai retam. Materiālo interešu dēļ tad arī pēdējā laikā no Norfolkas vairāk izceļojuši nekā ieceļojuši. Daži tautieši strādā būvdarbos un pelna 1 līdz 1,25 dol. stundā. Darbs intensīvs un smags.

Vienam otram šinī krastā klājas grūti. Kāda vecāka māte ar savu mazdēlu, kuŗa vecāki Jelgavas ielenkumā pazuduši, jau ilgāku laiku nevar sameklēt piemērotu darbu. Galvotājs viņus kopā ar otras meitas ģimeni gan izsaucis no Vācijas, bet šeit novietojis pansijā, par kuŗu jāmaksā 1 dol. dienā. Lai kaut kā sabalansētu budžetu, māmuļa uzņēmusies apteksnes darbu un strādā līdz 12 stundu dienā. Atalgojumā viņa saņem istabiņu sev un zēnam un ļoti trūcīgu uzturu, jo darba devēja neparasti skopa. Par zēna uzturu galvojuma devējs maksā 1 dol. dienā, bet zēns apēd labi ja par 20 centiem, jo nav ko ēst, bet uzturvielas saimniece parasti piemirst iegādāties... Ir atgadījies, ka vecai mātei pusdienās jāēd balandu un auzu pārslu maisījums, jo viņa ir slima un nevar ēst balto, sālīto speķi. Māte pateicīga atsaucīgajai skolas vadībai, kas zēnam piešķīrusi brīvpusdienas. Par amerikāņu skopumu biju daudz dzirdējis, tagad to pats piedzīvoju.

Cik tālu Grīva no Daugavpils un Pārdaugava no Rīgas centra, tik tālu Portsmuta no Norfolkas. Satiksmi uztur ērts celtnis. Portsmutā pie kāda katoļu mācītāja dzīvo mūsu tautiešu vecāks pāris. Abi nodarbināti par apkopējiem mācītāja mājā, baznīcā un baznīcas skolā. Par pirmajām divām nedēļām saņēmuši kopā 5 dol., nākamā mēnesī iedoti 50 dol., pie brīva uztura un istabiņas. Bez kārtējiem apkopšanas darbiem, tautieši veikuši arī remonta un krāsošanas darbus, bet bibliotēkas istabā iebūvējuši plauktus un galdus. Kaimiņi, redzot latviešu čaklumu, piedāvājuši viņiem labāk atalgotu darbu, bet mācītājs nav laidis projām un solījis 100 dol. mēnesī. Latvieši uzticēto darbu veikuši apzinīgi un izpelnījušies darba devēja uzslavu. „Ar latviešiem ieradies pats Dievs," teicis mācītājs.

Kāda cita tautieša ģimene strādāja turīga tirgotāja lauku mājā. Sieva apkopa divstāvu māju un uzraudzīja 3 bērnus. Saimniece mājās bijusi reti, bieži vien pārradusies tikai divos naktī, tā ka darba stundas bijušas garas. Tautieši pārcēlušies uz Grand Rapidu, lai strādātu fabrikā. Norēķinoties saimnieks neizmaksāja algu par vienu nedēļu un atvilka vēl 12 dol. par gultas matraču lietošanu.

Viegla dzīve un labs atalgojums Amerikā ir retam. Zinu gadījumus, kur cilvēki nožēlo, ka nav palikuši Vācijā. Arī mani dzīve ASV nav lutinājusi. Un tomēr — ja vajadzētu otrreiz izvēlēties emigrācijas zemi, es brauktu tikai uz šo krastu. Iespējas šeit ir, tikai retam tās izdevies izmantot. Tāpat daudzi vēl nav apguvuši veidu, kā labāk gūt panākumus. Dažkārt esam nevietā pazemīgi, glēvi un neuzņēmīgi, kas kavē iespēju soļot kalnup.

Valters Zirnītis

Sav. valstīs, maijā

Latvietis gatavo Austrālijas labāko eksportsviestu

MŪSU SIERNIEKI STRĀDĀ SAVĀ ARODĀ — KĀ GAN CILVĒKS, KUŖAM NAV AUSTRĀLIJAS PAVALSTNIECĪBA, VAR RAŽOT TIK AUGSTVĒRTĪGU SVIESTU? — LATVIEŠI FARMEŖU GAITĀS — DIEVKALPOJUMI TELTĪS UN ZEM EUKALIPTU ZARIEM

VĒSTULE REDAKCIJAI NO RIETUMAUSTRĀLIJAS

Pirms apm. gada man izdevās no darba lopkopības farmā pāriet uz Nestles kondensētā piena fabriku Varonā. Tā ir vienīgā šāda veida fabrika Rietumaustrālijā, kas sezonas laikā nodarbina ap 120 strādnieku. Te savas darba gaitas sākuši vairāki latviešu piensaimniecības darbinieki. Pirms manis šajā fabrikā strādāja tautietis T. Poriņš, kam vēlāk laimējās darbu dabūt par sierotavas vadītāju kādā nelielā uzņēmumā, kur viņš ar sekmēm gatavo sierus jau vairākus mēnešus. Bez tam kādu laiku Nestlē bija nodarbināts piensaimnieks H. Brasla. Arī viņš pārgāja darbā uz kādu lielāku sierotavu par siernieku. Fabrikas kancelejā strādā latviete E. Urbanoviča. Bez mums, latviešiem, šeit vēl nodarbināti vairāki lietuvieši, igauņi, poļi, un ukraiņi.

Visspožākos panākumus Rietumaustrālijā guvis bij. Cēsu pienotavas vadītājs P. Spandegs. Tūliņ pēc iebraukšanas šajā zemē viņam izdevās darbu dabūt kādā pienotavā par strādnieku. Pēc 3 mēnešiem viņu paaugstināja par sviesta meistaru. Drīz pēc Spandega stāšanās darbā pienotavas sviesta kvalitāte uzlabojās. Pag. gada oktobrī Rietumaustrālijas lauksaimniecības izstādē Pertā pienotava ieguva 1. godalgu par augstākās kvalitātes eksportsviestu.

Aprīlī kādā laikrakstā lasīju, ka šī pati pienotava ieguvusi 1. godalgu par labākās kvalitātes eksportsviestu arī vispārējā Austrālijas lauksaimniecības izstādē Sidnejā. Sapratu, ka tas ir atkal mūsu tautieša P. Spandega nopelns. Tūliņ ķēros pie spalvas, lai apsveiktu veiksmīgo piensaimnieku. Izrādās, ka jaunaustrālieša spožie panākumi austrāliešu piensaimniekus apmulsinājuši. Pavisam neievērojama pienotava latvieša vadībā izvirzījusies 1. vietā Austrālijā! P. Spandega priekšniecība šaubījusies, vai balvu — nopelnu kausu varēšot viņam dot, jo latvietim neesot Austrālijas pavalstniecības un sviesta meistara apliecības. Prieks un sarūgtinājums reizē. Tāda ir šī zeme un tās ļaudis...

Vairāki tautieši kļuvuši par zemkopjiem. Latvietis Vucāns nomā apm. 200 akru lielu farmu Pertas tuvumā, kur ganās 35 slaucamas govis. Pienu sūta uz Pertu. Pasākums sekmējas teicami, un Vucāns lolo cerību tuvākā nākotnē tikt pie savas farmas. Tautietis R. Landers nopircis 170 akru lielu farmu Varonas tuvumā, kalnainā vietā, kas atgādina Alpu nogāzes. Viņš jau sācis mājas būvi un koku un krūmu līšanu. Kāds cits tautietis, kuŗš nevēlas, ka viņa vārdu min, nopircis māju ar 5 akriem zemes Nestles fabrikas tuvumā un iecerējis nodarboties ar putnkopību.

Jāsaka, ka lauksaimniecība Austrālijā tagad dod lielus ienākumus. Vislabāk samaksāta vilna, bet arī jau viduvēja piensaimniecības farma ar 40 līdz 50 slaucamām govīm ieņēmumos atnes tik daudz, ka par gada peļņu var pilsētā nopirkt māju vai arī dārgāku limuzīnu.

Vairums Rietumaustrālijas latviešu dzīvo Pertā un tās tuvumā, bet dažas ģimenes izkaisītas arī gar pavalsts rietumu krastu. Mūs, lauku ļaudis, bieži apciemo un garīgi stiprina māc. L. Kampe. Viņš ar savu auto draudzes locekļus aizved uz dievkalpojumu un atved atpakaļ mājās. Dievkalpojumi notiek gan vietējās baznīcās, gan teltīs, gan arī kuplo eukaliptu paēnā. Pats mācītājs parasti pārnakšņo savā mašīnā un nav pierunājams to atstāt. Māc. L. Kampe tautiešu garīgai aprūpei nododas ar lielu dedzību. Viņš bieži klaudzina arī pie mūsu tautiskās un reliģiskās sirdsapziņas, neļaujot tai apsūbēt materiālisma putekļiem. Tādēļ daži tautieši no mācītāja izvairās, jo viņa vārdi bieži vien aizķeŗ vārīgākās vietas ne viena vien mūsu cilvēka sirdī. Mācītājs atved līdzi ciema kukulim arī ziņas par tautiešiem tuvākajā un tālākajā apkārtnē un aizjūras zemēs.

J. Banazis

Varonā, maijā.

Kanadas farmeŗi vēlas latviešus

Kanadas farmeŗi atzinuši, ka latvieši ir labi strādnieki. Savā laikrakstā viņi mūsu tautiešiem veltījuši daudz cildinošu vārdu, dēvējot latviešus par katra Kanadas farmeŗa sapni. Cits atkal izdevis apliecību, ka latvietis ir labākais strādnieks, kāds vien viņam 20 gados bijis. Cildinošie vārdi radījuši lielu pieprasījumu pēc latviešu laukstrādniekiem.

Latviešu nacionālā apvienība Kanadā var sagādāt galvojumus apm. 100 ieceļot gribētājiem, vairumā gan vieniniekiem. Ģimeņu izvietošana jau grūtāka, taču ar piepūli arī tas veicams.

Interesentiem jāraksta Latvian National Federation in Canada, P. O. Box 285, Terminal „A", Toronto, Ont., Canada, sniedzot par sevi sekojošas ziņas (rakstīt skaidri un blokrakstā): uzvārds un vārds, ģimenes stāvoklis, radniecība (ģimenes locekļiem), dzimšanas vieta un laiks, tautība, ticība, pavalstniecība, smēķētājs vai nesmēķētājs, vai lieto alkoholu, adrese, agrākā nodarbošanās, ko emigrants var strādāt Kanadā bez lauksaimniecības darba, vai agrāk dzīvojis Kanadā vai ASV (kad, cik ilgi), vai vēlas izceļot viens vai tikai kopā ar ģimeni, vai ir fiziski un garīgi trūkumi, vai slimojis ar nopietnām slimībām (kādām), vai ir slimību sekas, augums (pēdās un collās), svars (angļu mārciņās), izglītība (kādas skolas un kad absolvējis), ārpusskolas izglītība (kursi, aroda prakse). Reizē ar ziņām jādod LNAK solījums, ka bez svarīga iemesla pieprasīto galvojumu neatsauks.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

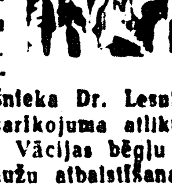

Daugavas vanagu pārstāvībā ASV ievēlēti A. Līdacis (priekšsēdis), H. Vītols un J. Vinters. ASV pašlaik darbojas 11 DV apvienības, 5 kopas un 36 pilnvarotie.

St. Luisa, ASV, izveidojusies par jaunu latviešu centru. Darbojas latv. ev. lut. draudze māc. T. Vēdreles un draudzes priekšnieka Dr. Lesnieka vadībā. Groziņu vakara sarīkojuma atlikumu draudze nolēmusi ziedot Vācijas bēgļu nometnēs dzīvojošo veco ļaužu atbalstīšanai.

☆ **Filadelfijas 1 latviešu baptistu draudze 3. jūnijā atskatās uz 60 darbības gadiem. Draudzes organizēšana sākta 1891. g., bet oficiāli tā dibināta 1900. g.**

☆ **Saimniecisko darbinieku apvienība no Vācijas pārcēlusies uz Ņujorku. Apvienības valdē ievēlēti J. Zalcmanis, A. Kuraus, A. Sneiders, V. Cerbulis, R. Veidemanis, R. Liepkalns un E. Kerno, bet revīzijas komisijā J. Dikmanis, P. Rupners un R. Egle. Sarakste adresējama valdes sekretāram A. Sneideram, 306 Garfield Pl. Brooklyn 15, N.Y.**

☆ **Springfildā izvietojušies apm. 70 latviešu. Vairums viņu strādā birojos un fabrikās. Nodibināta latviešu apvienība, kuŗu vada skolot. Tērauds.**

☆ **Montreālas latv. ev. lut. Trīsvienības draudzes mācītāja amatā ievests A. Gaudiņš.**

No „poļu ceļa" padomju muklājā

KOPĒJA NELAIME IZDZĒS NAIDU

Pārvērtības sovjetizētajā Polijā

Nesen bija ziņots, ka 75 poļu katoļu garīdznieki — kārtējā „miera kongresa" dalībnieki Varšavā nākuši klajā ar uzsaukumu visas pasaules katoļiem. Šai sakarā P. Olševskis krievu emigrantu žurnālā Narodnaja Pravda atceras, ka 1947. g. vasarā poļu strādnieku partijas centrālkomitejas vestibilā sastapis divus ksendzus. Uz jautājumu, kādēļ viņi šurp nākuši, kāds nodaļas priekšnieks raksta autoram atbildējis: „Pēc tā paša, kā visi — pēc norādījumiem... Pēc norādījumiem, kā sprediķot!"

Toreiz tas vēl bija izņēmums; šādu ksendzu bija maz, un tie nāca uz centrālkomiteju nepiespiesti, ar pašu ierosmi. Jo tolaik vēl ne tikai viņi, bet arī daudz demokratisko un sociālistisko partiju politiķu vēl ticēja, ka kopīgs darbs ar PPR (Polska partia robotnicza) būs iespējams. Tā domāja arī daudz pašas PPR biedru, pārliecībā, ka sociālisma „poļu ceļš" nav padomju ceļš. Viņi ņēma par pilnu visu, ko runāja par sadarbību ar citām partijām, par poļu zemes īpatā rakstura saglabāšanu, par pretimnākšanu reliģiskajā dzīvē utt. Tā kā polus visvairāk biedēja divi perspektīvas: kollektīvizācija un kļūšana par „17. republiku" resp. Polijas iekļaušana Pad. savienībā, tad no Maskavas uz dzimteni pārnākušajiem komūnistiem bija stingri piekodināts: „Ne vārda par kollektīvizāciju un ļoti uzmanīgi par Pad. savienību."

SĀK DIBINĀT „BRĪVĪBU UN VIENLĪDZĪBU"

„Poļu tautas atbrīvošanas komitejas" (PKWN) jūlija manifestā bija teikts: „Nodibinās visas demokratiskās brīvības un visu pilsoņu vienlīdzību". Un daudzi Polijā ticēja, ka valsts suverēnitāte, ar padomju atbalstu, būs labāk nodrošināta nekā rietumvalstu aizgādībā. Šo poļu ticību un it sevišķi viņu naidu pret vāciešiem, padomija ļoti veikli izmantoja. Turklāt 1945.—48. g. poļu valdībai bija arī daži nenoliedzami panākumi. Tā bija pratusi nostiprināt savas iekšpolitiskās pozicijas, sekmīgi veica karā nopostīto pilsētu, sevišķi Varšavas atjaunošanu, laida darbā rūpniecību un saimnieciski atbalstīja uz rietumu rajoniem pārvietotos poļus.

NO 60.000 ATGRIEŽAS 300

Bet tomēr jau tais gados pār poļu zemi gūlās staļinisma baigā ēna. Tā, piemēram, kopā ar padomju karaspēku, kas atstāja „atbrīvoto" Poliju, no turienes pazuda arī daudz tūkstošu spēcīgu poļu vīriešu, visvairāk Augšsilēzijas raktuvju strādnieku, kurus padomju vara „mobilizēja" un aizdzina kā cietumniekus uz padomju šachtām.

Poļu ogļraču sievas 1947. g. rakstīja Polijas prezidentam Bierutam: „Zem Hitlera mums klājās ļoti grūti, un mēs daudz cietām. Tagad mēs taču esam brīvi, bet mūsu vīri aizdzīti uz Pad. savienību. Dārgais prezident, — jūs zināt, ka viņiem nav nekādas vainas. Paskaidrojiet to Kremlim, jo arī mūsu pašu zemei vajadzīgi ogļrači." Bieruts gan pūlējās to ieskaidrot saviem draugiem Maskavā — bija pat sastādīti uz padomiju aizdzīto vīriešu saraksti, kas aptvēra 60.000, — taču „dārgais prezidents" nekā nepanāca. Gan Maskava apsolījās aizvestos atbrīvot, bet kopš tā laika no 60.000 vīriem Polijā atgriezušies tikai 300. Pārējie vai nu gājuši bojā, vai arī vēl rok ogles Donbasa raktuvēs. Silēzijā strādā tie poļu ogļrači, kas atgriezušies no Francijas un Beļģijas, bet viņu iegūtās ogles lielāko tiesu aiziet „dārgajam", kā Polijā ironiski dēvē Staļinu.

Kad Maskava 1948. g. aprīlī visām satelītu valstīm deva signālu pagriezienam no „pašu" resp. poļu, ungāru, čechu, rumāņu un vācu „ceļa" padomju virzienā un kad notika Mindcentija, Raikas un Kostova procesi — Polijā šī kursa maiņa notika diezgan mēreni. Gomulkam procesu nerīkoja — viņu pat neizmeta no partijas. Cīņa pret reliģiju notika diplomātiskāk nekā citās „tautas demokratijās". Gan stāsta, ka šī „diplomātiskā mērenība" bijusi iemesls ministra Volska izlidošanai no partijas. Šis vecais komūnists, kas septiņi gadi bija nosēdējis padomijas koncentrācijas nometnēs, nevarēja ar skaidru sirdi apsveikt Maskavas izrīcību, par ko arī viņš „iztīrīts" no partijas.

SAPNIS IZSAPŅOTS

Tagad padomju politikas „poļu ceļš" jāuzskata par sen nobeigtu. Nu Polijā neviens vairs nesapņo par demokratiskām brīvībām, jo visi sapratuši, ka tie ir tikai rūgti maldi. Pietiek ieskatīties poļu presē, ieiet poļu teātrī vai pārlaist acis poļu ielu nosaukumiem, lai saprastu, ka nav vairs pat runas par niecīgāko tautas neatkarību vai valsts suverēnitāti, jo Polijas sovjetizācija noris ar pilnu jaudu. No astoņām poļu teātros izrādāmām lugām piecas ir padomju ražojums; no četri filmām — trīs Soveteksportfilmas darinājumi. Poļu literātūra, kas tūliņ pēc kara piedzīvoja zināmu uzplaukumu, tagad atkāpusies „ideoloģiski izturētu" padomju autoru priekšā. Gan, atšķirībā no Hitlera laika, bērni atkal mācās poļu valodā, taču mācības grāmatas aizvien biežāk ir tikai vienkārši tulkojumi no attiecīgām padomju „skolas" grāmatām.

Vēl 1947. g. nebija viegli iedabūt poļu laikrakstos cildinošu rakstu par Pad. savienību, un bieži še bija vajadzīga pat partijas organu iejaukšanās, lai šādi raksti ieraudzītu dienas gaismu. Turpretī tagad visi poļu laikraksti pilni tamlīdzīgiem rakstiem, kas visbiežāk ir tieši tulkojumi no padomju preses. Protams, — tas prasījis redakciju sastāvu maiņu, kādēļ nav jābrīnās, ka laikrakstu satura līmenis pazeminājies līdz nepazīšanai. Arī lasītāju kļūst arvien mazāk, un Varšavas ielās nozuduši poļu galvaspilsētai tik raksturīgie avīžu zēni, jo laikrakstos vairs nav nekā ievērības cienīga, interesanta vai izcila, ko viņi varētu izkliegt. Padomju prese ne ar ko nespēj ieinteresēt vai pārsteigt Varšavas lasītājus.

TAUKI PRET BIEZPUTRU

Padomju politikas „jaunās līnijas" rezultātā pirmo reizi Polijas vēsturē nozudis arī kas cits: tauki. Izdzirdušas par kollektīvizāciju, poļu sādžas reaģēja negaidītā veidā — tā, kā pirms 20 gadiem darīja viņu krievu un ukraiņu māsas: poļu zemnieki sāka izkaut lopus, lai labāk paši apēstu savas govis un cūkas, nekā atdotu tās kolhoziem. Še nelīdzēja ne partijas divu gadu pūles izpildīt Maskavas direktīvu, ne arī poļu valdības gudrākās galvas H. Minca veiklība; vienīgais panākums bija, ka Polija vēl nav gluži badā. Taču, atceroties pagātni — pat pirmos gadus pēc kara, kad Polijā varēja paēst labāk nekā jebkur citur Eiropā, — pie labas ēšanas pieradušie poļi tagad gaužas un vaid. Un kad tiem jālasa laikrakstos, ka Pad. savienība tiem piesūta daudz tūkstošu centneru... putraimu, viņi ar rūgtu smaidu saka: „Mēs tiem sūtām taukus, bet viņi mums — biezputru."

Gluži īpats jautājums poļu dzīvē ir Maskavas diktētā attieksmju maiņa pret vāciešiem. Poļu valdība savus pirmos panākumus guva, izmantojot poļu nacionālās jūtas un viņu naidu pret vāciešiem. Tagad poliem, pretēji savām nacionālajām jūtām, pēc padomju rīkojumu nākas ar austrumjoslas vāciešiem rīkot kongresus, sanāksmes un uzstāties ar kopīgām deklarācijām. Pēc Staļina direktīvas naids pret vāciešiem atļauts, bet gan tikai — pret rietumjoslu iedzīvotājiem. Turpretī „vācu demokratiskās republikas vācieši kļuvuši par „Polijas vistuvākajiem draugiem", kā to deklarējusi arī pašreizējā Varšavas valdība.

DIENA BEZ KLĀRAS

Bet kādas īstenībā ir poļu attieksmes ar vācu tautu? Še dažas raksturīgas ilustrācijas. 1950. g. pavasarī kādā poļu strādnieku partijas centrālkomitejas atpūtas namā viesojās arī daži vācu SED biedri. Bija 8. marts — starptautiskā sieviešu diena, — un kāds no vāciešiem ierosināja godināt vācu komūnistes Klāras Cetkinas piemiņu. Ierosinājums gan it kā bija vietā, taču neviens no atpūtas nama iemītniekiem — poliem negribēja godināt vācieti; še viņi atpūtās, nevis pildīja padomju direktīvas, un tā 8. marts pagāja bez Klāras. Tāds ir noskaņojums poļu komūnistu virsotnēs, kas ar nicināšanu raugās uz daudz nespējīgākiem un ļoti bailīgajiem vācu komūnistu partijas „vadoņiem".

NAIDS PRET KREMLI AIZĒNO NAIDU PRET VĀCIEŠIEM

Bet pašas poļu tautas attieksmes pret vāciešiem ir mainījušās, tikai šai pārmaiņai ir gluži cits raksturs un tā notiek pretēji visām Staļina direktīvām, kaut gan ar to saistītas. Visspilgtāk to izpauda kāds poļu strādnieks, kas teica: „Ziniet, — kad mēs agrāk redzējām vācu gūstekņus, mēs splāvām tiem virsū, un mūsu bērni kliedza tiem pakaļ lamu vārdus. Bet, lūk, šī gada sākumā, kad caur Poliju gāja preču vagonu ešeloni ar noskrandušiem un izbadinātiem vāciešiem, kas atgriezās no padomju nometnēm, mēs pēkšņi sapratām, ka tie ir mūsu nelaimes brāļi. Cik daudz poļu cietuši un vēl tagad cieš tur, Sibirijā, tāpat kā šie vācieši! Kā viņiem, tā mums ir viens un tas pats mocītājs — Staļins!"

Un tā ienaids pret Pad. savienību, kas pieaug ik dienas, sen aizēnojis naidu pret vāciešiem, ar kuriem tagad poļiem ir kopējs ienaidnieks: komūnistiskais agresors, kas gatavojas aprīt ne vien Poliju un Vāciju, bet vēl daudz vairāk.

—ag

KĀ HITLERA SPIEGU ŠEFS IZGLĀBA ČERČILU

Vīrs, ko nedrīkstēja pazīt neviens mirstīgs vācietis

Vai admirāli Kanarisu pakāra divas reizes?

Trīs nedēļas pirms savas pašnāvības Hitlers deva pavēli iznīcināt vīru, kas visu kara laiku bija slepeni cīnījies pret viņu, vīru, kura ģīmetni Vācijā bija aizliegts publicēt un kura vārdu vien pieminēt jau bija bīstami — vācu militārās izlūkošanas šefu admirāli Vilhelmu K a n a r i s u. Par šo Hitlera spiegu šefu, kas ievērojamā mērā ietekmējis otrā pasaules kara norisi, Anglijā iznākusi grāmata „Chief of Intelligence". Tās autors ir Jans Kolvins, kam pašam bija dziļi un slepeni sakari ar vācu ģenerāļiem un ko britu iestādes divi lāgi atsauca no Vācijas, jo baidījās, ka tas varētu „pazust". Grāmata izklāsta daudzus no noslēpumiem ap mistisko admirāli Kanarisu.

Admirālis Vilhelms Kanariss kā Hitlera militārās izlūkošanas šefs zināja visu, kas notiek Vācijā un, būdams Hitlera pretinieks un gribēdams panākt drīzākas kara beigas, nodeva angļiem veselu rindu Hitlera visslepenāko plānu. No viņa angļu izlūkošanas dienests uzzināja Hitlera plānus pret Čechoslovakiju un par Prāgas ieņemšanu, par sarunām ar Maskavu 1939. g., par mobilizāciju pret Poliju, par Londonas bombardēšanu, iebrukumiem Beļģijā, Holandē, Francijā, par invāzijas plāniem Lielbritānijā un uzbrukumu Pad. savienībai. Pēc Kolvina domām, Kanariss palīdzējis ne tikai Anglijai, bet arī citām valstīm, un jau krietni laikus brīdinājis arī Norvēģiju par gaidāmo invāziju.

1943. g. Kanariss izglāba Vinstona Čerčila dzīvību, pret kuru Kazablankas konferences laikā bija plānots atentāts, pie kam sabiedroto izlūkošanas dienestam šie plāni bija palikuši apslēpti. Hitlers bija uzdevis Kanarisam mēģināt Čerčilu „likvidēt". Kā grāmatas autoram izteicies ģenerālis Lahuzens, viens no Kanarisa nodaļu šefiem, atentāts neizdevās vienkārši tāpēc, ka Kanariss nebija devis vajadzīgo pavēli. Šos vēlāk atklātos pārsteidzošos faktus Kolvins apzīmē par vislabāk glabātajiem un arī visnozīmīgākajiem pēdējā kara noslēpumiem.

Tālāk — pāris personīgu vaibstu Kanarisa portretā, ko zīmē Kolvins.

Kanariss, kas kļuva par Hitlera spiegu šefu 1935. g., mīlēja pavāra mākslu — arī pats to labi prazdams — un suņus. Cilvēka dzīvībai, šķiet, viņa acīs bija liela vērtība, kas var likties arī dīvaini. Kanarisu vaigā pazina un viņa īstos uzdevumus zināja tikai retais vācietis. Viņa ģīmetni kategoriski bija aizliegts publicēt, viņa vārdu nekad un nekur nepieminēja, allaž viņš ceļoja inkognito, un viņu

TĀDS VIŅŠ IZSKATĪJĀS

Admirālis Kanariss uz kuģa klāja. Šis ir pirmais Anglijā publicētais admirāļa uzņēmums, ko ar nedaudziem citiem Kolvins ieguvis no Kanarisa ģimenes. Kanarisam dzīvam esot, viņa ģīmetni publicēt bija stingri aizliegts, un Hitlers lika iznīcināt visus uzņēmumus, kur bija redzams arī admirālis.

pašu dienu un nakti izspiegoja Gestapo. Nav uzglabājušās arī nekādas Kanarisa piezīmes. Viņa draugi dienas grāmatas aiz piesardzības iznīcināja, jo atzina, ka tās ir vairāk nekā „dinamīts". Ko vēl atrada, to iznīcināja Gestapo, bet visu atlikumu pēc kara savāca rietumu sabiedrotie un līdz šim to rūpīgi glabā.

Pat britu izlūkošanas dienesta zemākie darbinieki tik maz zināja par Kanarisa personu un lomu, ka nedaudzajiem zinātājiem Londonas štābā reiz steigšus bija jāaizkavē savu Gibraltara kollēgu nodoms sagūstīt Kanarisu, kas toreiz apgrozījās Gibraltara tuvumā: „Šis vīrs mums Berlīnē nesalīdzināmi vērtīgāks nekā Londonā!"

„Vēl ilgi pēc kara slepeno dienestu aprindās Kanarisa vārdu pieminēja, instinktīvi klusinot balsi, it kā vēl visapkārt būtu Hitlera spiegi," raksta Jans Kolvins. Kāpēc šis mistiskais vīrs palīdzēja angļiem? Uz to Kolvins atbild īsi — tāpēc, ka Kanariss ienīda Hitleru. Pirmā atklāsme par to Kolvinam bija 1938. g., kad pēc Austrijas „anšlusa" Eiropā bija iestājies mākslots miers. Kāds Kanarisa politisks domu biedrs, konservātīvo politiķis fon Kleists-Šmencins Kolvinam ziņoja, ka Kanariss uzdevis viņam rast tiešu kontaktu ar Londonu, jo esot nobažījies, ka Hitlers varētu ieraut Eiropu karā. Kleistam Londonā vajadzēja šo situāciju objektīvi apgaismot un ieteikt labvēlīgāko taktiku visām sarunām ar Hitleru. Tā Kolvins jau toreiz kļuva par Kanarisa lielo noslēpumu līdzzinātāju un glabātāju.

Kanariss savu karjēru nodibināja, parādot izcilas meistara spējas pretizlūkošanas mākslā. Pēc pirmā pasaules kara viņš kļuva flotes izlūkošanas virsnieks Ķīlē. Franči viņu atcerējās no kara laikiem un nosūtīja spiegus, kam bija jāmēģina ielauzties Kanarisa mājā. Kanariss atzina, ka vēl labāk nekā spiegu noķert, ir likt viņam mainīt fronti. Drīz franču spiegi viņam ziņoja visu: kas viņus sūtījis, ko viņiem uzdots izzināt, kur atrodas viņu šefu biroji un kādas drošības ierīces tos sargā. Un pēc īsa laika franču aģenti nevis izvilka no Kanarisa noslēpumus, bet piegādāja viņam informāciju tieši no savu priekšnieku seifiem.

Līdzīgā veidā Kanariss prata izrīkoties ar krieviem. Viņš „uzoda" krievu ģenerāļus, kas bija pretkomūnistiski noskaņoti un vēlāk piegādāja viņam vislabāko slepeno informāciju par Pad. savienību, kāda vien jebkad kādam rietumos bijusi rokās.

Kad Spānijā izcēlās pilsoņu karš, Kanariss pierunāja Hitleru cīnīties pret boļševismu šai frontē un nodeva Franko rīcībā savu izlūkošanas dienestu. Ģenerālis Franko bija Kanarisa vecs draugs un bija viņam palīdzējis pirmajā pasaules karā.

Beidzot pārvilcis savā dienestā tik daudz pretējās puses aģentu un izveidojis labāko izlūkošanas dienestu Eiropā, Kanariss pats pārgāja Hitlera ienaidnieka — Lielbritānijas pusē.

Tagad Bavārijā populārais politiķis Dr. Jozefs Millers grāmatas autoram Kolvinam stāstījis, kā Kanariss kara laikā uzturējis sakarus ar angļiem caur Vatikānu. Pēc Millera izteikumiem, angļi tā dabūjuši zināt visus svarīgos militāros termiņus, kādus Hitlers noteicis. Notikuši arī mēģinājumi vienoties par mieru 1939. g. un 1940. g., bet bez sekmēm.

Tad Kolvins atklājis, ka kāda poļu diplomāta sieva slepeni darbojusies par „kontakta aģentu" ar Kanarisu, pēdējam viesojoties Šveicē. Kanarisam bijuši plāni likvidēt Hitleru, bet viņš bažījies, ka tādā gadījumā nepanāks pieņemamus miera noteikumus Vācijai. Stāvoklis šai ziņā vēl pasliktinājies pēc 1943. g. deklarācijas par „kapitulāciju bez noteikumiem". Angļi vērīgi uzklausīja visu, ko uzzināja no poļu diplomāta sievas, bet Kanarisam atpakaļ nenosūtīja nekādas ziņas. Liekas, ka sabiedrotiem tolaik vēl nebija gluži zudušas bažas, ka viens vai otrs Kanarisa ziņojums varētu būt arī triks.

Kanarisa periodiskie braucieni uz neitrālām valstīm un viņa ziņojumi caur trešām personām izbeidzās 1944. g. sākumā. Beidzot ap Kanarisu pašu mājās bija savilcies aizdomu loks. Hitlers, Himlers un Kaltenbrunners bija pārliecināti, ka admirālis Kanariss un viņa virsnieki jau kopš gadiem vainīgi valsts nodevībā. Kāds no vācu izlūkošanas dienesta veterāniem komodors Richards Proce Kolvinam pastāstījis par kādu Kanarisa un Hitlera sastapšanos, kur Hitlers sanikno‍ts admirālim pārmetis izteicienu, ka Vācija karu Pad. savienībā zaudēšot. Tai laikā aģenti jau uzraudzīja Kanarisa māju un telefonu, bet viņa izlūkošanas dienestu pārņēma SS drošības dienests.

Kolvins admirāļa pēdām izsekojis līdz kādai koncentrācijas nometnei Bavārijā. Trīs nedēļas pirms savas nāves Hitlers deva pavēli, kas nozīmēja nāvi Vilhelmam Kanarisam. 1945. g. 8. aprīlī Kanariss cauri savas kameras sienai nosūtīja pēdējo klauvēto ziņojumu. To atceras kāds blakus kameras iedzīvotājs — dānis: „T... bija mana pēdējā nopratināšana... Mani smagi spīdzināja. Es darīju to visu, lai paglābtu savu tēvzemi no š... trakā vīra..."

Nākošā rītausmā Kanarisam un pieciem citiem izpildīja nāves sodu. Ir iegūti pierādījumi, ka viņš lēni un brutāli pakārts. Daži no Kanarisa draugiem apgalvo pat, ka viņš kārts divas reizes. Bet SS vīri šai lietā tik rūpīgi centās nojaukt pēdas, ka galīgo patiesību varbūt nekad neuzzinās.

Beigās Jans Kolvins uzsver, ka Kanariss nav palīdzējis angļiem naudas dēļ. Viņa mērķis allaž bijis drīz miers Vācijai un Eiropas saprašanās.

—md

No Rīgas radiofona

14 stāvi ar rubīna zvaigzni

Gogoļa un Turģeņeva ielu stūrī celamā kolhoznieku nama projektu izstrādājis arch. Tīlmanis ar kādu armēni. Pēc viņu projekta namam būs 15 stāvi ar konferenču zāli 1200 personām. Viesnīcā paredzētas 300 vietas. Pēc otra varianta, ko izstrādājuši 4 architekti, namam paredzēti 14 stāvi ar smaili, kuras galā rubīna zvaigzne. Divi spārni domāti 4 stāvu. Projektā paredzēta Gogoļa ielas paplašināšana un skvēra ierīkošana. Projektus caurskatījuši doc. Bērzkalns, arch. Rubis un kāds sveštautietis. Pēdējo vārdu teikšot ministru padome, un šķiet, ka lai nu kādu variantu pieņems, taču rubīna zvaigzni noteikti.

Pēc Rīgas radiofona ziņām, labākie rajoni fizkultūrā esot Talsu un Valmieras. Stendē būvēšot hipodromu, bet Valmieras rajons izbūvēs 6 šautuves un 10 šķēršļu joslas GDA (militārām) pārbaudēm. 1951. g. šacha čempiones nosaukumu ieguvusi Milda Lauberte, 2. v. Taramonoviča.

„DZIĻI UN AIZGRĀBJOŠI" MELI

Kinooperātors Šulachins stāsta par filmas Padomju Latvijas uzņemšanu: „Divdesmit gadu laikā man nekad nav bijusi izdevība redzēt tādu tautas aizrautību kā 1950. g. 20. jūlijā. Visi bija tērpušies savos labākajos tērpos, gandrīz visiem bija rokās puķes. Viņi slavināja savu laimīgo dzīvi, ko tiem pirms desmit gadiem atnesusi padomju vara. Viņi cildināja savu labāko draugu — Staļinu. Padomju filma nepieļauj ne mazākās mākslīgas faktu inscenēšanas un izkropļošanas. Mēs apmeklējām visas malas. Devāmies kopā ar plostiem pa Gauju, klusos ģimeņu dzīvokļos un trokšņainās rūpnīcās. Filma stāsta par lielo zinātnes un kultūras darbu. Brīvā un laimīgā tautas dzīve padarījusi filmu dziļu un aizgrābjošu."

45 mēnešos izvietoti 0,9 milj. DP

Pēc IRO statistikas, šīs organizācijas 45 darbības mēnešos kopš 1947. g. jūlija izvietoti pavisam 916.157 DP, bet 72.000 repatriēti. No 1.547.500 bēgļiem, kas kopš minētā datuma bija reģistrēti IRO, tālāka gādība vēl vajadzīga tikai pāri par 200.000 personām. No imigrācijas zemēm joprojām pirmajā vietā ir ASV, kurām seko Kanada, kas nesen uzņēma 100.000. bēgļu ieceļotāju — 16 g. veco latviešu jaunekli Leonu Ziemani.

Bulgārija pat komūnistiem „par karstu"

Belgrade (ag). — Par plašiem arestiem, represijām un tīrīšanām Bulgārijā ziņo bēgļi, kas pēdējā laikā ieradušies Jugoslavijā. Bulgāru pārbēdzēju vidū ir kā zemnieki, tā pilsētu iedzīvotāji, un netrūkst arī vīlušos komūnistu, kam „Staļina saulīte" kļuvis par karstu. Bēgļi ziņo ne tikai par nopietniem nemieriem, ko izraisījis terrors, bet arī par plaša vēriena militāru gatavošanos. Koulas novads pārvērsts par militāru apgabalu, ko pārrauga padomju instruktori bulgāru virsnieku tērpos. Minētajā apgabalā ieplūdināts daudz sarkanarmijas karaspēka, kas ierodas no Rumānijas, galvenokārt naktīs, šķērsojot Donavu pa speciāli šim nolūkam uzceltiem pontontiltiem. Pie robežas joslā izsludināts kustības aizliegums no pl. 18 vakarā līdz 7.3... rītā, bet visi vietējie iedzīvotāji, ko uzskata par neuzticamiem, deportē uz zemes iekšieni.

Kāds no pārbēdzējiem, kas 1948./4... gadā strādājis Bouchovas uranrūdas raktuvēs, apgalvo, ka ik naktis ie... krauti 60 vagonu urana rūdas, nogādāšanai uz Pad. savienību. Raktuvēs trīs maiņās strādājuši ap 4500 cilvēku. Kāds Kurbovas komūnists liecinājis, ka no 100 viņa tautiešiem, kas pēc 1944. g. iestājušies partijā, no „tīrīšanas" paglābušies tikai 1... Tie toties tautā izpelnījušies bandītu nosaukumu, jo cītīgi piedalījušies bulgāru zemnieku aplaupīšanā, atņemot pēdējos labības ietaupījumus un spiežot tos apvienoties kolhozos. Tīrīšanās neesot saudzēti pat veci partijas biedri.

PA JAUNĪBAS TEKĀM

Mājieni jaunajiem žurnālistiem

Mazs epizods no Sav. valstu skolu dzīves

„Ja gribu būt atklāts," raksta mans jaunais draugs, „tad nezinu, kā nokļuvu skolas žurnālistikas klasē. Taisnība, ar avīzēm man darīšana jau kopš bērnības — tēvs bija liels avīžu lasītājs. Toties māte allaž rājās, ka visas malas piemētātas ar izgriezumiem, kas bieži netika vairāk pārcilāti kā aiznesot uz... papīrkurvi. Amerikā pirmo naudu nopelnīju ar avīžu iznēsāšanu, bet to nedarīju mīlestības dēļ pret avīzi — mani kārdināja dolari. Toties žurnālistikas klasē iekļuvu valodas, nevis naudas dēļ. Skolotāja domāja, ka varu jau pietiekami izteikties angļu valodā un nepieciešama tikai lielāka vingrināšanās. To dos prakse. Tā kādā dienā mani pārsēdināja citā telpā..."

Tagad šis latviešu zēns jau ievēlēts skolas avīzes redakcijas kollēģijā. Viņa stāsts pietiekami interesants, lai to lasītu arī citi.

Vidusskolā ar 900 audzēkņiem regulāri iznāk skolas avīze. Tā domāta it kā praktiskām nodarbībām tiem skolniekiem, kas interesējas par žurnālistiku, bet to viņiem neliek sajust. Angļu valodas stundā tos iepazīstina ar avīžnieka darba teorētisko pusi — ar rakstu veidiem, ar izteiksmes paņēmieniem un laikraksta sagatavošanas techniku, pēc kam izkritizē skolas laikraksta jaunāko numuru. „Es neesmu jūsu laikraksta vadītāja," pastāvīgi uzsverot skolotāja, „tikai padomdevēja." Tas domāts, lai audzēkņi nekopē, bet attīsta pašdarbību, pašiniciātīvu.

Tai pašā nolūkā pieminētā skolā darbojas citas pašdarbības grupas — debašu grupa, publisko runātāju grupa, drāmatiskā kopa, mūzikas pulciņš un, protams, dažādo sporta spēļu vienības. Bet nav tā, ka galvenā vērība būtu veltīta tikai sportam. Uz skolas operetes pirmizrādi ieradušies vairāk nekā 1000 apmeklētāju. Nav grūti iedomāties, kādu piepūli tas prasījis, jo katrs sestais audzēknis tanī kaut kādi piedalījies — spēlējis orķestrī, dejojis, dziedājis korī vai vienkārši palīdzējis sakārtot skatuvi.

Bet tas jau cits temats. Šoreiz par žurnālistiku. Lielākais piedzīvojums manam jaunajam draugam bijusi skolu laikrakstu redaktoru konference. Vispirms tā bijusi savienota ar braucienu uz citu pilsētu, otrkārt, ar „lielas" redakcijas un amerikāniski iekārtotas spiestuves apskati, bet, galvenais, plašāk pazīstams žurnālists runājis par žurnālistiku.

Konferencē, kā jau parasts, bijuši priekšlasījumi, debates un vēlāk 150 delegātu no trīs kaimiņu štatu vidusskolām sadalījušies pa grupām, lai tuvāk pārrunātu speciālos jautājumus un apskatītu skolu laikrakstu paraugus. Nobeigumā bijusi Obraiena runa. „Ir ļoti iespējams," viņš teicis, „ka pēc gadiem piecpadsmit kāds no jums ir mans šefs." Jaunieši jutušies ļoti glaimoti — Obraiens ir vietējā lielākā laikraksta (iznāk divreiz dienā 80.000 eksemplāros) populārākais rakstītājs, kas bija sūtīts uz Eiropu speciālā komandējumā. Tas, ko viņš teicis šis sanāksmes dalībniekiem, var interesēt arī lielos lasītājus. Bez vispārējām atziņām par žurnālistiku un mājieniem jaunajiem rakstītājiem, viņš izteicis arī piedzīvojuša avīžnieka domas par populāro profesiju.

„Žurnālisms," viņš atzīmējis, „ir krietni audzis no tiem laikiem, kad redakcijas algoja notikumu zīmētājus, līdzīgi šodienas fotografiem. Tāpat audzis ir stila jēdziens; un arī tie laiki, kad Čikagā parādījās pirmās sensāciju lapas ar milzīgām fotografijām un trīssleju virsrakstiem, sen ir garām. Bet tas nenozīmē, ka pēc simt gadiem mēs nevarētu būt tikpat pārsteigti, cik pārsteigti būtu senie kolonisti, ja tie mūs šodien apciemotu."

„Žurnālistikas pamatprincips — iegūt ziņas un tās godīgi pasniegt lasītājiem. Nav lielāka absurda par ziņu trūkumu. Tāds vispār neeksistē. Jo nekas jau ir kaut kas."

„Bet nedomājiet," uzsvēris Obraiens, „ka žurnālista darbs ir viegls. Tā ir garīga vingrošana no dienas dienā. Žurnālista darbs ātri pazūd. Kas gan vairs interesējas par vakardienas avīzi? Es nezinu nevienu žurnālistu, kas būtu miljonārs, atskaitot dēlus, kuru tēvi ir izdevēji."

„Tomēr katrs, kas savu dzīvi ziedo žurnālistikai, nekad nedrīkst apmierināties ar saviem vakardienas panākumiem. Ja viņš iedomājas, ka zina visu, kas žurnālistam jāzina, tad lai steigšus meklē sev citu darbu. Tāds darbinieks nav derīgs laikrakstam, tāds vispār nav derīgs arī citam darbam. Tāpēc — neviens nedrīkst kļūt lepns, jo, ja galva no lepnuma kļūst pārāk liela, tad ne vien cepure ir par mazu, bet arī ausis — un tās nedzird vairs nekādus padomus."

Šāds uzskats nav parasts tikai žurnālistikā. Tas ir tipisks amerikāņu dzīvē. Labāk, ja cilvēkam ir kļūdas, nekā viņš kļūst lepns un iedomīgs.

„Žurnālists ir medību suns," turpinājis Obraiens. „Jāpiemin tikai viens epizods — nesenā Mekartura atlaišana. Vakarā redakcijai pienāca ziņa no UP un AP, ka Baltais nams naktī dos speciālu ziņojumu. Saprotams, ka Vašingtona neceltu no miega žurnālistus, lai tiem pasniegtu sīkas ziņas, piem., ka Margareta Trumena dziedās Metropolitenā nākošā sezonā, ja tas tā būtu. Trīs varbūtības bija iespējamas — Mekartura ieteikumi un reakcija uz tiem, miera līgums Korejā vai padomju iebrukums Jugoslavijā. Taču par abiem pēdējiem ziņotu arī citi avoti. Atlika Mekartura lieta. Un tā arī bija."

„Nākotnē Amerikai būs vajadzīgi labi žurnālisti vairāk kā jebkad. Kas nepieciešams labam žurnālistam? Laba valodas pārvaldīšana — jābūt speciālai valodas sajūtai. Žurnālistam jābūt arī ļoti labam psichologam — jāstudē loģika, loģika, loģika! Jāattīsta labs instinkts — tas vieglāk iespējams sievietēm. Bez tam jābūt absolūtai interesei par savu darbu. Ir vēlams, ka žurnālistam ir augstskolas izglītība, lai gan tas pārāk daudz nedod."

„Es biju kādā universitātē," teicis Obraiens, „ar Bingu Krozbiju: viņu izmeta pēc pusotra gada, es universitāti pabeidzu. Dziedātājs tagad ir miljonārs, es pelnu tikai simtu nedēļā. Bet — jo vairāk izglītības, jo labāk. Žurnālistikas motto: redzi, zini, proti pastāstīt! Un tas taču nav nemaz tik grūti... Galvenais tomēr — šis amats ir jāmīl; mīlestība nes augļus, un, beidzot, gribas tikt apbedītam vecā avīzē, ne koka zārkā!" J. K.

Krustvārdu mīkla

Uzdevis Alfr. Vinčels

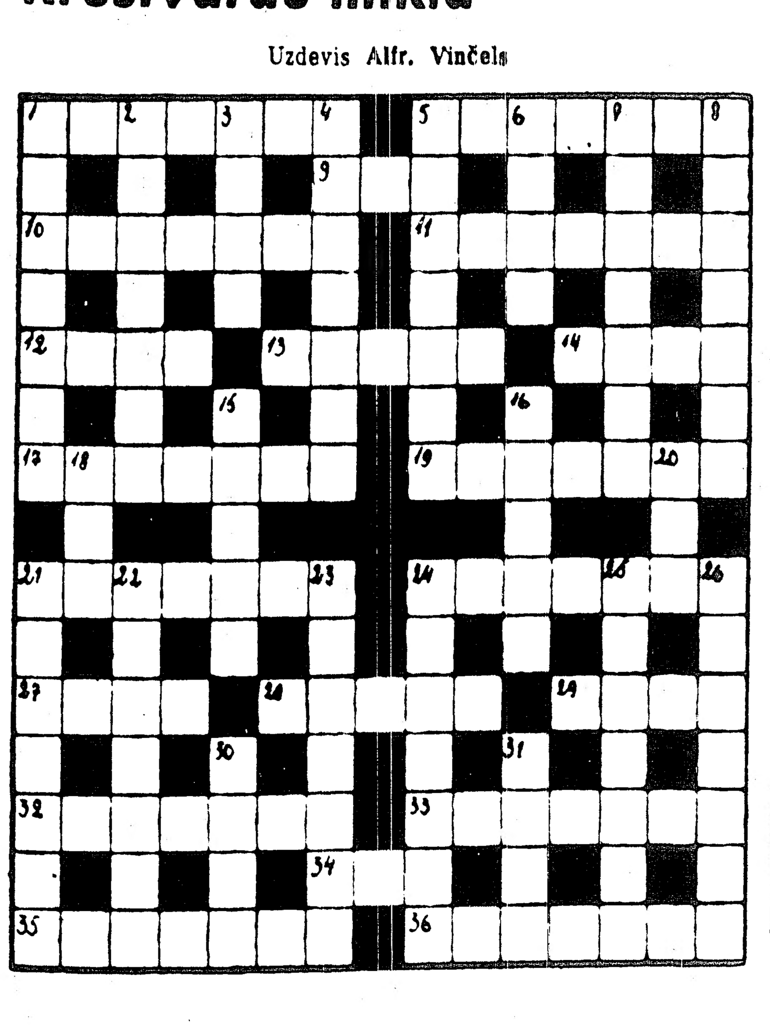

Līmeniski: 1. Dārgakmens. 5. Apavs. 9. Sievietes vārds. 10. Staignājs. 11. Pils Latvijā. 12. Nogrimst aiz apvāršņa. 13. Kājceļš. 14. Seni mēri. 17. Pagasts Latvijā. 19. Saplēsta. 21. Pagasts Latvijā. 24. Bībeles pilsēta. 27. Pareiza. 28. Apstrādāta zeme. 29. Kukainis. 32. Tiesnesis pāvesta tiesā. 33. Tauta. 34. Kustēties. 35. Ēdiens. 36. Spaidīts.

Stateniski: 1. Latviešu pretestības kustības darbinieks. 2. Lauksaimnieks. 3. Niecīgas. 4. Vienveidota kārtība. 5. Malajiešu apģērba gabals. 6. Sievietes vārds. 7. Ērika Ādamsona novele. 8. Dzejas paveids. 15. Vīrieša vārds. 16. Pagasts Latvijā. 18. Strādāju. 20. Ministrija Latvijā (iniciāļi). 21. Vētra. 22. Ar ievainojumu pēdām. 23. Atteris. 24. Noziedznieks. 25. Dzejas izteiksmes forma. 26. Vientulis. 30. Bieži nicināti cilvēki. 31. Dzīvnieki

MARGARITA KOVAĻEVSKA

Čiepa stāsta sesto pasaku

(Beigas)

Nu jā, tas bija tā — starp citu. Darbu te nedrīkst gausi rokās vīļāt, darbam ir jālec, jāripo, jāslīd kā filmas lentai — te nav laika domāt par jūras viļņiem. Mātes un bērni nāk rindām vien. Nāk un iet. Un tomēr. Strādātāju rinda pamazām retinās. Saslimst viens, saslimst otrs, saslimst trīs, četri uz reizi. Baltie priekšauti velti gaida skapīša atvilknē. Mēs esam palikušas nedaudzas sievietes, un daži vīri. Zem kājām grīda sen vairs neturas taisni.

Es pieeju apaļajam lodziņam, no kura dzeltenīgajā ēdamistabā ieslīd vēsi zilā āra gaisma. Ū, es saraujos — jūra ir sagriezusies šķērsu. Brīžiem apvārsnis slīpeniski debesīs, te atkal noplacis zemu, zemu, it kā mēs lidotu, ne peldētu, vai šūpotos ļoti augstā ūdens kalnā. Vai, ko lai vairs saku, tie jau nav viļņi, tās ir ūdens briesmas, kas grib aprīt cilvēka izdomāto riekstu čaumalas kuģīti. Tie nav viļņi, tie nav kalni — tie ir melni un zaļi nezvēra kumbri ar baltu šļakatu krēpēm. Visapkārt šņāc, krāc, šķīst putu fontāni. Es jūtos sīciņa un maziņa — puteklīšu puteklītis. Un tādā brīdī ir labi zināt, ka kaut kur tālu tālumā, Fareles veco ļaužu mītnē, Vācijas ziemeļos sēd balta vecīte un domās aizlūdz par savējiem. Pati es dažreiz nemāku lūgt, man vēl pārāk patīk negludā un robainā zemes dzīve, māku tikai baidīties vai nebaidīties, jo pārlaicības gaisma vēl nevada manus ceļus. Es trīcu aiz godbijības lielās varenības priekšā — tas viss.

Aizpeld baiga nakts. Dreb kuģa ķermenis, šūpojas un čīkst mūsu guļamvietas, kāds bērna naktstrauks pa dzelzs grīdu braukā šurpu un turpu, pāri visai telpai. Šļūc arī kurpe un, skaļi grabēdami, ripinās izbiruši konfekšu zirnīši. Kāds vaid, kāda krieviete pārmet krustu, aizvelk pāri pukainam naktskreklam dienas drēbes. Un vemj, visur vemj pavisam neskīstām skaņām. Tā reiz es esmu dzirdējusi zem galda rīstamies kaķi. Ir baigi, baigi, — un karsts. Gulta mani valsta kā beigtu.

Nākamajā dienā ēdamzālēs ēdēju tikpat kā nemaz. Vīrieši slimo pat smagāk nekā sievietes, jo viņu telpas atrodas kuģa priekšgalā. Visu nakti viņi svaidīti augšup un lejup, pa plānajām sienām kā milzu veseļiem dauzījušies viļņu briesmoņi. Mani zēni, kas brauc uz Ameriku kovbojus skatīt, ir bāli, sasprēgājušām lūpām, ne vairs strīdas, ne kaujas — īsti paraugbērni. Bet man nav laika būt ar viņiem — skaļruņi sauc un aicina visus veselos nākt darbā, slimos aizvietot citiem veseliem. Skaļrunis bar mātes, kas aizmirst pienākumu pret saviem mazuļiem un neved tos pabarot. Mazie neslimo tikpat kā neviens, bet karstums un saspiestības mocīti ir raudulīgi. Vislabāk jūtas zīdainīši, ja mātes neauklē — auklē jūra, šūpo kuģis, un viņiem vienmēr labs miegs un laba ēstgriba.

Nu, ja skaļrunis tā barās, nāk arī sievas kā melnas mušas, izspūrušas, nesukājušās, raibos rīta svārkos, nobrukušām zeķēm, slapjām lupatām nosietām galvām, un glūn caur pieri no lupatu apakšas uz kuģa ļaudīm pārmetuma un nīgruma pilniem skatieniem, it kā tie būtu pie visa vainīgi. Viņas nāk ar vienu bērnu uz rokas, otru — dīcošu pie sāniem, un trešo — noglabātu zem raibā svārka miesas kuplumā. Nabaga sievietes — pārbērnotas. Es gandrīz sāku ienīst Dieva jaukāko izgudrojumu — vīrieti. Bet kad ieraugu kādas mātes vietā ieradušos tēvu — bālu, šķību un bērniem kā krellēm ap kaklu, mana sirds atkal kļūst mīksta, un es esmu izpalīdzīga, līdzcietīga no visas sirds.

Es tik ilgi žēloju un palīdzu citiem, līdz pati sāku justies savādi. Man sāk negaršot ēdiens. Te saldināti gurķu salāti, te saldināta gaļas mērce, maize, kartupeļu biezenis — viss te saldens. Un šajās dienās trauki lido pa gaisu, gāžas krēsli, krīt mātes, brēc bērni, mīkstās drēbītēs ietītus mazulīšus var uzķert gaisā kā piena putras kunkuļus vai stārķa nestu svētību. Mēs, nedaudzās strādātājas, esam kļuvušas ēteriskas un vieglas, mēs it kā lidināmies juceklim pa virsu, kaiju rijīgumā uzķerdamas traukus, krēslus, auklējamos bērnus, un aizmezdamas atkritumu mucās brīnišķās desiņas, cāļu spārniņus, olu kulteņus. Neviens nekā vairs neēd, visi lūdzas tikai tēju — stipru tēju vai skābu sulu. Es pati arī jau vairākas dienas pārtieku tikai no rūgtas tējas un vēsām dušām. Bet man tomēr ir nelabi, nelabi. Es iebēgu kabatas lieluma kabīnītē, kur stāv princeses Izlepītes nožēlojami spožās dakšiņas un naži, — tur ir divas izlietnes, te es tikai drusku, drusku... jo esmu nolēmusi nepadoties slimībai. Un kad es tā stāvu, izlietnei pārliekusies, izvalbītām acīm krampjus valdīdama, — man aiz muguras atskan samtaini dūcoči vārdi: „Ai am sorrī, o, ai am sorrī." Es atskatos — melnais Otello pie otras izlietnes skalo tējas glāzes. Viņa acis aiz līdzjutības un maiguma kā izkusušas šokolādes ripiņas, acu baltumi sārti kā saldā ēdiena mērce, zilipelēkā melleņu ogas seja karstumā norasojusi caurspīdīgām sulas pērlītēm. Briesmīgi, — un es vemju sirsnīgi, asarām uz vaigiem. Lai tikai kāds iedrošinas manā klātienē ēst kaut ko saldu!

Ģenerāļa vēderā sievas pa to starpu karo ar ķiploku grauzējām un krievieti, kas, krustu mezdama, ēd labajos Vācijas mēslos augušos un skārda kārbās iekonservētos kāpostus. Kad nokāp lejā, saldu smaržu pārsātināts, tu nokļūsti nelāgā stejas smakā, un atkal sejā iemetas bāluma vēsums, mute atveras nikniem vārdiem. Neviens vairs nav iecietīgs pret savu tuvāku, jo patiesībā katrs pats sev ir tas tuvākais un paša nelabums tas nelabākais.

Taču viss ir pārejošs, — tā reiz mani mierināja kāda zobārste, urbdama sāpīgu zobu, un mana māte vienmēr sacīja — bargi kungi ilgi nevalda! Vai nu mēs pierodam, vai arī jūras dusmas pamazām rimstas — drīzi pie galdiem jau atkal rindām vien sēd mātes un bērni. Bet mēs vairs nemākam viņām izdabāt. Viena vēlas mazāku karotīti sava bērna mutītei, — Dievs vien zina, kādas karotes viņai bija kaŗa laikā, — otra glaimi čukst ausī: „Nozodziet man vienu apelsīnu," trešā izsmādē augļu virā firziķus un aprikozes — viņas Joskiņš šodien ēdot tikai plūmes. Vai nevar no lielā sudraba trauka izmakšķerēt kādu plūmi? Un ceturtai piena krūzītes mala par karstu — lai atnesu aukstu krūzi! Kur es viņai ņemšu aukstu krūzi, jo tās visas tiek karstos tvaikos susinātas. Man sāk tūkt kājas, sirdī grozīties rūgtums: ne es algota kalpone, ne mēs jau paši savās mājās, es strādāju patikas un pienākuma pēc. Nēģeru puisis ar balto galvas turzu to redz un dod labu padomu nākotnei: „Kas pats sevi netaupīs, to Amerika arī nē! Kam pārcensties?"

Un kādu dienu, kad otrā nedēļa peldas uz beigu pusi, tā paša nēģeru puiša pīrāga mute priecīgi pavelkas platāka, rāda zobu mandeles, un ar brūno pirkstu viņš bada lodziņā: — tur zvejnieku laivas! Mēs visas saskrienam viņam apkārt, staipīdamies pāri viņa plecam — jā, tālu jūrā, saules apspīdētas, mirdz baltas buras. Pēkšņi jūra šķiet tik mājīga, krasts tuvs, kaut gan tās ir tikai mazas saliņas, kurām braucam garām. Ir tikpat kā Ēreles mežos nomaldoties, kad degunu saož pirmos ciema skursteņu dūmus, vai auss sadzird suņa rejas. Mēs tuvojamies mājām!

Atkopjas nogurušās sejas. Sievas, kas visu laiku baidījās tīra ūdens, nu pēkšņi sākušas mazgāties. Viena otra mute uzzied koši sarkanā krāsā, matos iecirtojas jauka sproga. Ukrainietes spodrina garos stulmu zābakus, meitenītēm matos iepinas koša lentīte. Kā modes parādē pavīd skaista rīta kleita; kas bija pelēks un ne-

(Turpinājums 6. lpp.)

Jautrais fabulētājs un kavalieris Minhauzens

Jāšaubās, vai atradīsies kāds, kas nebūs pats lasījis barona Minhauzena fantastiskos piedzīvojumus, vai vismaz nezinātu, ka Minhauzenu uzskata par lielāko no visiem meļiem. Ir kļuvis par paradumu meļus saukt par Minhauzeniem, un laika gaitā „imitēti" daudzi Minhauzena stāsti, kam katram savs autors. Minhauzens nav izdomāts tēls, kaut daudzi to apstrīdējuši. Viņš tiešām dzīvojis. Un tas, ko tauta par viņu runā, gandrīz ir patiesība, gandrīz... Fakts gan ir tas, ka Minhauzens pilnīgi nepelnīti apzīmēts par melu baronu.

Romantiskajā un kalnainajā Vezeras apgabalā paceļas Bodenverderas pils. Tur 1720. g. 11. maijā pirmo reizi saules gaismu ieraudzīja brīvkungs Hieronims Kārlis Frīdrichs fon Minhauzens. Šajā apkārtnē, kas taisni pavedina fantazēt un sapņot, viņš pavadīja bezrūpīgu jaunību. Jaunekļa gados viņš izrādīja lielu uzņēmību un nebaidījās ne nāves, ne velna. Tad Minhauzens sāka pāža gaitas Braunšveigas hercoga Kārļa galmā. Tur viņš iepazinās ar dzīves fantastisko raibumu un iemīlēja to. Tur viņš iepazina arī cilvēkus, to īpašības un raksturus. Jaunais pāžs kopā ar pārējiem galminiekiem jāja medībās, dzīroja trakulīgās svinībās, jūsmoja par galantām dēkām. Šeit arī Minhauzens, kas ļoti mīlēja patiesību, dzirdēja galminieku lielīgos un pārspīlētos stāstus. Sākumā viņš dusmojās par to, bet tad nolēma mazliet piezobot pārējos un sāka arī pats stāstīt fantastiskus piedzīvojumus. Un izrādījās, ka šajā ziņā jaunajam Minhauzenam sevišķs talants. Viņa humora un fantazijas pārsātinātie fabulējumi galminieku vakaros atrada arvien vairāk jūsmīgu ausu, līdz beidzot Minhauzens visus pārspēja. Taču viņa meli nebija parastie meli, bet izdomāti atgadījumi pilni smalkām psicholoģiskām niansēm.

Laikā no 1738.—1750. g. Minhauzens bija ritmeistars kādā kirasieru pulkā pie krievu galma. 1740. g. viņš piedalījās karā pret turkiem. Atmiņai no šī kara gājiena viņš līdz nāves stundai savā Bodenverderas pilī glabāja līku turku zobenu. Atgriezies dzimtajā apkārtnē, Minhauzens stāstīja savus kara stāstus, un izrādījās, ka viņa fabulēšanas talants kļuvis vēl smalkāks nekā tas bija Braunšveigas galmā. Būdams viesmīlīgs pilskungs, viņš pulcināja kungu vakaros ap sevi medniekus, dzērājus un jautrus stāstītājus kādā kalnu alā, kas bija grezni un mājīgi iekārtota un kā radīta bagātā muižnieka fantazijas improvizācijām.

Pamazām Minhauzena stāsti aizklīda arī citās zemēs, tos atstāstīja citā sabiedrībā. Un, kā šādos gadījumos parasts, katrs stāstītājs kaut ko pielika vai atņēma, vadīdamies no savām interesēm un uztveres. Zuda Minhauzena smalkās nianses un lieliskais fabulējums, bet palika kodols — meli.

Kaseles profesors Raspe, kas bija pametis vācu zemi un apmeties Anglijā, šos saklausītos Minhauzena ceļojumus un piedzīvojumus uzrakstīja un 1785. g. angļu valodā izdeva grāmatā. Gadu vēlāk Gotfrīds Augusts Birgers šos piedzīvojumus un anekdotus pārstrādāja un izdeva vācu valodā. Birgera kopojumu vēl papildināja ar 13 jauniem nostāstiem un mākslinieciski pārstrādāja. Tā kļuva īsta tautas grāmata, ko lasa visā pasaulē.

Pats Minhauzens, kad no Birgera uzzināja savu stāstu izdošanu grāmatā, bija ļoti sašutis, ka izaicināja rakstnieku uz divkauju, jo atzina, ka ar pārstrādājumiem un papildinājumiem stāstos zudušas labākās puantes. Tomēr cilvēki kāri lasīja šos stāstus un sirsnīgi smējās par melīgo baronu un viņa fantastiskajām dēkām. Vienīgi pats Minhauzens vairs nesmējās. Citkārt jautrais un bezbēdīgais fabulētājs, kavalieris, dzīrnieks un karotājs atvilkās vientulībā savā pilī un izvairījās no sabiedrības. 1797. g. februārī mira brīvkungs fon Minhauzens — cilvēks, kas pasaulei bija uzdāvājis zeltaino smaidu — sarūgtināts, vīlies un vientuļš. Minhauzena tēls devis vielu arī latviešu autoru mākslas darbiem.

J. Vents

Atrisinājumi mīklām un uzdevumiem (7)

1. Vītelu Pēteris bija Kauguru nemieru vadonis
2. I. vispārējie dziesmu svētki Latvijā notika 1873. g.
3. Pirmajā latviešu teātra izrādē Rīgā izrādīja Žūpu Bērtuli.
4. Pirmais laikraksts latviešu valodā bija Latviešu Avīzes.
5. Kopā der:
   a) Indulis, Vizbulīte un Ārija Raiņa darbā Indulis un Ārija;
   b) Vaida Vārpa, Zena Veldmane un Līvija Saika Brigaderes darbā Kvēlošā lokā;
   c) Mirdza, Laimons un Asja Aspazijas darbā Vaidelote;
   d) Antonija, Aleksis un Rūdis Blaumaņa darbā Skroderdienas Silmačos.
6. Latvijas upes: stateniski — Kaibala; līmeniski — Kūdupe, Brasla, Aiviekste, Abava, Daugava, Amula, Gauja.
7. Latviešu dzeinieki par pavasari:

Edvards Virza —

„Pienācis brīnišķais laiks, kad saulītei ilgāki patīk
Kavēties bērzgalos slaidos un istabu ģēveļos slīpos."

Klāra Zāle —

„Vienos ziedos pūpolkoks viz pret kalnu zilgu;
Liekas, tā var saziedēt dvēsle pilna ilgu."

Vilis Plūdons —

„Vēji zaļi, vēji zili
Atīgoja ziedoni."

MŪSU SARUNA AR ZENTU MAURIŅU

Dr. Zenta Mauriņa pēc piecu gadu prombūtnes vairākas nedēļas pavadīja Vācijā, veseļojoties un atpūšoties Bādenē-Bādenē no pārmērīgas darba slodzes un slimības, kas viņu pagājušā ziemā piemeklēja Zviedrijā. Maija beigās rakstniece devās atpakaļ uz Upsalu. Viņas veselības stāvoklis uzlabojies, un arī atpūtas laikā viņa atradusi iespēju vairākos sarīkojumos iepazīstināt vācu sabiedrību ar savu domu pasauli. Braucienā Zentu Mauriņu pavadīja Konstantīns Raudive, kārtojot abu autoru darbu izdošanu vācu apgādos, kas veicies sekmīgi. Tautiešu izklīedētība un ceļa grūtības rakstniekus kavējušas atjaunot personīgo kontaktu ar latviešu sabiedrību Vācijā, ar kuru tas pārtrūcis kopš 1946. g., kad Zenta Mauriņa un Konstantīns Raudive izkļuva no DP kārtas, aizceļojot uz Zviedriju.

Spīts un Dvēseles mozaīkas autore sasniedzama pēc daudziem kilometriem dzelzceļa, gājienā cauri greznajai, dzīvajai Bādenei-Bādenei, saules tveicē un grūtā kāpienā pret kalnu, kura galā kokos noslēpusies Quisisanas sanatorija. Šajā ceļojumā ir kāds netiešs norādījums uz paralēlēm — cik gadus Zenta Mauriņa jau kāpj savā lielo garu kalnā, cik pūļu bija vajadzīgs, lai beidzot pavērtos iespējas izkļūt pasaulē un rastos īstens novērtējums viņas darbam? Un no otras puses — ienāk prātā, ka iejukšana lielo tautu pulkā mūs padarījusi arvien vientuļākus, un nu jau jāmēro tālš ceļš un jākāpj augstā kalnā, lai sastaptu kādu no tiem, kuru rokās ir latviešu gara dzīves veidošana un turpināšana. Un nu viņa ir te, Zenta Mauriņa, ērtā atzveltnī uz balkona, kur nokļūst cauri krēslainai, mājīgai un klusai istabai. Viņa ir tā pati, kas priekš gadiem, viņa runā tai pašā izlīdzinātajā, skaidrajā balsī, no viņas dveš miers, vienkāršība un skaidrība, un kuplā, sudrabainā galva neliek domāt par laiku, kas aiztecējis — tā atgādina pavasara ziedēšanu, kam nav robežu gadskārtās un zemēs.

„Jā, Vācija ir atkopusies," jautāta atbild rakstniece. „Bet zināt, kas mani šeit visvairāk ielīksmoja? — Iespēja redzēt savas grāmatas skatlogos. Tātad — kaut kas ir padarīts!" Tālākā saruna atklāj, ka Zenta Mauriņa patiesi uzvarējusi nevienādajā cīņā par savu darbu atzīšanu, aiz kuriem nestāv vecas nācijas kultūras tradiciju nesējs spēks. „Anonimitāte — tā ir mūsu gara darbinieku lielākā nelaime," turpina viņa. „Esmu to vienmēr atkārtojusi. Ir jāpārvar milzu pretestība, kas atkrīt lielo tautu rakstniekiem, lai nokļūtu starptautiskā forumā. Varu spriest, piemēram, par Zviedrijas apstākļiem. Turienes presē kotē vienīgi autorus, ar kuru zemēm zviedriem ir politiski, saimnieciski vai dzīvi kultūrāli sakari. Bet man reiz tika jautāts — ko varat pārstāvēt jūs? — Bija jāpaiet gadiem, kamēr mans darbs pārliecināja zviedrus."

Tas nozīmē to, ka jau šajos Ziemsvētkos Bonnier'a apgāds Stokholmā izdos Zentas Mauriņas darbu par Dostojevski — Menschengestalter und Gottsucher. Manuskripts jau pārdots — tas ir tas pats darbs, kas savā laikā iznāca Latvijā, tikai ievērojami paplašināts un pārstrādāts, un aptver ap 500 lapp.

„Kādēļ zviedri to nevarēja izdot pirms gada vai diviem, kad manuskripts jau bija pabeigts? Lūk — aiz latviešiem nestāv valsts," rezignēti piebilst autore. Taču nebūs pārspīlēti sacīts, ka cīņu un izturības pārbaudes posms Zentas Mauriņas darbā tagad pieder pagātnei. Kādu netiešu, bet visai raksturīgu apliecinājumu tam dod neliela lapiņa — ielūgums Bādenes-Bādenes kūrvietas sarīkojumā, ko parakstījuši Eiropas ūnijas priekšsēdis, Dienvidvācijas raidītāja pārstāvis, kūrvietas direktors, vācu aristokratijas locekļi: Zenta Mauriņa runā par nemirstīgām grāmatām pasaules literātūrā. Priekšlasījums pulcinājis turpat 400 klausītāju. Un autores istaba vēl pilna ziedu klēpjiem, ko pasnieguši svešas tautas entuziasti, un viņu vidū viena latviete, kas uz lekciju braukusi tālu ceļu. Un šai franču citadelē uz vācu zemes saplūst tik daudz slavenību, spožas kultūras manifestācijas konkurē viena ar otru...

Bet tā ir tikai viena lekcija. Zenta Mauriņa šais gados strādājusi, strādājusi tik daudz, ka nodarījusi pati sev pāri. Un kamēr viņa tagad atpūšas, Memingenē Dītricha apgāds jau kārto viņas jaunā manuskripta loksnes iespiešanai — tā būs vāciski sarakstīta grāmata Die weite Fahrt, kas aptver ap 300 lappušu.

„Tas ir gandrīz romāns," saka autore, „turklāt autobiografisks. Esmu nosaukusi to par Eine Passion, ar apakštitulu Die Auseinandersetzungen mit dem Schicksal."

Ak, šie konflikti, šīs norēķināšanās ar likteni! Kaut kur zemapziņā uzaust doma — vācu apgādi, vācu valoda... Pēc tik daudz gadiem sūra darba — kas būs tas, kas pirmais pārmetīs citu tautu laurus mūsu autorei? Paradoksāli un pesimistiski skan, bet — vai nepazīstam paši savu dabu? Kādā citā gadījumā tas jau noticis. Dīvaini, ka šai ziņā mēs gara kultūru šķirojam no fiziskās kultūras, un ar muskuļu lauriem, ko pasniedz sveša roka, pat visai lepojamies. Bet jācer, ka būsim nākuši pie prāta.

Zenta Mauriņa piemin vēl sava atpūtas ceļojuma beigu posmu: Lībekā viņa aicināta nolasīt lekciju par Romēnu Rolānu. Un aicinātāja ir Romēna Rolāna sabiedrība kopā ar Ārzemju vācu apvienību. Lūk, kā... Un Mazā Latvija? Un latviešu trimdinieki? — Bet Mazās Latvijas vairs nav. Mēs vairs Vācijā nespējam ne ieaicināt savus lielos garus, ne sapulcināt vienkopus pietiekami lielu auditoriju, ne atlīdzināt viesim viņa izdevumus, par pūlēm nerunājot.

„Es dzīvoju no sava gara," citā sakarā saka Mauriņa, un šie vārdi jāpatur prātā visiem un vienmēr, kad spriež par viņas darbu un dzīvi. Mēs runājam arī vēl par Ati Teichmani, Paulu Brīvkalni, Valdi Zaķi, kas arī dzīvo tikai no sava gara un savas mākslas, un kam vairs nav savas latviešu auditorijas. Varbūt ASV vai Austrālijā, un Anglijā, kur latviešu vairāk, ir drusku citādi. Bet te, Vācijā, tāpat kā Zviedrijā, mūsu lielie gari ieaug svešās debesīs. Un paldies Dievam, ka tā — viņu darbi un vārdi palīdz noārdīt to anonimitāti, kas mūs pavada un kavē.

Rūpes par latviešu dzīvi pasaulē un Vācijā neatstāj Zentu Mauriņu, un viņa sirsnīgi nožēlo, ka nav bijis iespējams apmeklēt nevienu veco ļaužu mītni un jautā, vai Vācijā ir arī vēl kāda vieta, kur vienkopus latviešu bērni? Panākumi citās tautās nav pārtraukuši saistību ar mūsu gara dzīvi, tā kļūst pat vēl dziļāka — pelnīdama Upsalā maizi t. s. archīvu darbos, viņa atrod laiku manuskriptiem latviešu laikrakstiem, darbojas līdzi Mūsu Domu redakcijā Kanadā un ir aktīva V. Zediņa un R. Plūmes apgāda Kanadā līdzveidotāja.

„Vai brauksim reiz mājās?" atvadoties gribas zināt.

„Protams!" skan gandrīz izbrīnēta atbilde. „Citādi taču nemaz nevarētu dzīvot! Bet," — Mauriņa domīgi piebilst, „liela daļa latviešu līdz tam būs kļuvusi pārmērīgi materiālistiska..."

Ārsts, kas jau nedēļām ilgi rūpējas par Bādenē-Bādenē jau tik populārās latviešu filozofes un rakstnieces veselību, paver durvis, un tas nozīmē, ka apciemojums jāizbeidz. Un kad ārsts būs aizgājis, Zentai Mauriņai, starp ziedu klēpjiem un veltēm sēžot, vēl būs daudz darba, atbildot uz visām vēstulēm un telegrammām, kas gan apgādu, priekšlasījumu un ceļojumu lietās sasniedz viņu arī šeit.

Vai Zenta Mauriņa ilgi vēl paliks Eiropā, to rādīs nākotne. Zviedrijā viņa nav atradusi īsto mājvietu, bet arī netic, ka kur citur pasaulē tā atrodama, kā vienīgi Latvijā.

Pāvils Klāns

Dr. Zenta Mauriņa pavadījusi Bādenes-Bādenes sanatorijā trīs nedēļas, visvairāk uzkavēdamās guļamkrēslā uz plašā balkona. Atpūtas laiks ir bijis īss, un atgriezusies Zviedrijā un izlasījusi sakrājušos pastu, viņa sola Latvijas slejās pastāstīt par saviem Vācijas iespaidiem un reizē atbildēt daudziem, kas jautājuši viņas spriedumu par pārdzīvojamo laiku un tā problēmām.

Čiepa stāsta...

(Turpinājums no 5. lpp.)

glīts — nu ir svaigs un skaists. Man pašai sāk atkal garšot saldumi, un Otello itin jauki groza melnās acu šokolādes ripiņas. Un tad kādā miegainā vakarā ģenerāļa vēderā ieklūp viens prieka apdullis vīrs un brēc pilnā balsī: „Ņujorka spīd — Ņujorka."

Mēs steidzamies uz klāju. Jā, mirdz naksnīgajās debesīs visa pamale kā zelta, dimanta, rubīna un safīra adatām piespraudīta. Nē, nē, — tas skan par dārgu — kā Ziemsvētku eglītēm piedīgusi, ar zaļām un sarkanām rotu bumbiņām, spīgulīšiem un vizulīšiem izrotāta. Nu, jā, — tur limuzīni, tur reklāmu ugunis mums draudzīgi mirkšķina pirmo labvakaru. Bet augstu gaisā šūpojas zvaigznes, noslēpumainas un zinīgas, un es sajūtu, ka tā mānīgi skaistā pasaule, kas ceļ cilvēku pāri ikdienai, tā nemirdz krastā, bet aizvien vēl ir un paliek tālu tālu prom no manis — augstu gaisā, izplatījumā. Bet nav laika tādas domas sevī auklēt. Dolaru zeme, dolaru zeme — kāpēc debesīs nešūpojas Ventorfas mēnesis? Es šonakt smietos, ļoti smietos, jo esmu priecīgi saviļņota.

„Līdz rītam jūrā ir jānogremdē viss, ko neņemsim līdzi krastā," stāsta cilvēki. „Tā tur ir Bruklīnas osta."

Pēdējais grūtais brīdis — šķirties no mātes lāpītām zeķēm, no sarkanā brunča, kas Ērelē tik bieži ziemas vakaros sēdēja ar mani pie Laumas, un es dzirdu, kā svārku vīlītē čukstas toreizējie noslēpumi, atmiņu stāsti un mīļu draugu vidū knakst adīkļa adatas Ziemsvētkiem prieku adot. Un žēl man savu veco kurpju, kas staigāja man līdzi Hamburgas apsnigušajās ielās. Ak, jā, Hamburga, mīļā Hamburga! Bet jūra gardi noklungstas — aprij svārku, aprij kurpes, nolaizās ar viļņa mēli gar kuģa sānu — un vienas ceļa somas man ir mazāk.

Otrā rītā, tūkstoš deviņi simti piecdesmit pirmā gada trīspadsmitā februāra dienā mēs izkāpjam no Noasa šķirsta Jaunās zemes krastā.

Spīd saule, mirdz kaiju spārni, vējš gar muitas ēku stūriem svilpo augstu debesskrāpju dziesmas, un ostas ūdenī stumdās ledus gabalu drumstalas."

LATVIEŠU PRESES BIEDRĪBĀ

pārreģistrēti un Vācijas kopā ieskaitīti: goda biedrs Jānis Jaunsudrabiņš, Irma Brača, Jūlijs Bračs, Žanis Unams, Nikolajs Namnieks, Vilis Maizīte, Jānis Liepiņš, Jānis Daģis, Arturs Klīmanis, Oskars Kalējs, bet no jauna lūguši sevi uzņemt Anita Daugule un Nikolajs Lečmanis.

Biedru pārreģistrēšanās un jaunu pieteikšanās vēl turpinās pie kopas organizētāja J. Sudrabiņa, (24b) Eutin/Holst., Rettberg-Kaserne, Bl. C. — 97. Turpat pieprasāms LPB biļetens Brīvais Vārds un sūtāmi manuskripti.

PĒTERIS ĒRMANIS

Pakāpeniska atvadīšanās

Zem rudens saules velna pērkons grāva,
Laiks nežēlīgā steigā projām rāva,
Ceļš smagākais kur sāpēs staigājam.
Ardievu dzimtā sēta, tēvu nams!

No kuģa klāja vēlreiz atskatījos,
No krasta zūdošā vēl atvadījos;
Mūžs gaismā nodzīvots tur palika.
Ardievu, baltā, baltā Latvija!

Iet gadi. Kuģis cits un cita osta,
Aiz dižjūras būs cita dzīve posta;
Šeit jāatstāj kaut kas, kā nebūs tur
Svešs gars būs tur. Ardievu, Eiropa

Tur tālumā caur trakā tempa trauks
Es skumjš un gurdens klausos dobju saukum
„Tavs zvans tev beigu stundu zvanīja.
Māj mūžība. Ardievu pasaule!

AUGUSTA GAILITA VAKARS LATVIEŠU PEN KLUBĀ STOKHOLMĀ

Latviešu PEN kluba pēdējais sarīkojums Stokholmā bija veltīts Augustam Gailitam. Jānis Grīns raksturoja izcilo igauņu autoru referātā, bet A. Plēša nolasīja fragmentu no viņa darba Eke Mors. Atbildot cildinājumiem Augusts Gailits uzrunāja sarīkojuma apmeklētājus latviešu valodā, starp citu izteikdams arī cerību, ka nākotnē izlīdzināsies tie negludumi, kas agrāk valdījuši abu tautu attiekamē. Šis vakars izvērties par vienu no interesantākajiem pēdējā laika sarīkojumiem.

GRĀMATNIECĪBA

Redakcijai piesūtīta Dr. M. Valtera politiska eseja 15. maija apvērsums un šīs tējās pilnvaras Jaunās Latvijas apgāda izdevumā Stokholmā.

Satirikons — politisks pretkomūnistisks žurnāls satirai un humoram krievu valodā sācis iznākt Frankfurtē, ar krāsainām ilustrācijām un labā techniskā apdarē uz 16. lapp.

Jāņa Ziemeļnieka darbu izlasi Dzejas mīlai laidis klajā Grāmatnieku apgāds Melburnā Austrālijā. Grāmatiņa aptver 78 lappuses, tajā sakopoti dzejoļi no krājumiem Skāpu Nezināmai, Aizejošais un Naktis.

Anekdoti par mūziķiem

Kad Leo Blechs, savā laikā Nacionālās operas diriģents Rīgā, nesen atgriezās Berlīnē un atkal uzņēmās pilsētas operas vadību, žurnālisti viņam vaicāja, vai viņš apmeklējot arī citu diriģentu vadītas operu izrādes. Sirmais meistars pēc īsas vilcināšanās atbildēja: „Nē. Neapmeklēju divējāda iemesla dēļ: ja kāds citu diriģētu labāk, man būtu žēl, kāpēc es arī tā nevaru, bet ja sliktāk — būtu žēl zaudētā laika."

★

Alfrēda Kalniņa baleta Staburags ģenerālmēģinājumā vācu okupācijas laikā bija aicināti arī žurnālisti un pārkārtoto teātru funkcionāri, to vidū teātru cenzors Nāters, kāds augsti avansējis Rīgas koku šķirotājs. Ģenerālmēģinājumā N. apsēdies blakus komponistam. Vācietim licies dīvaini, ka viņš pirmais cēliens pagājis „vienā dejošanā" un tādēļ, pagriezies uz Kalniņa pusi, teicis: „Oriģināli, kas par izdomu — visu cēlienu tikai dejas un mūzika!" Komponists kaut ko norūcis. Vēlāk gan N. pamanījis savu kļūdu, ka ģenerālmēģinājumā izrāda ne operu, bet baletu, un tādēļ neveikmi gribējis izlabot ar labi domātu komplimentu, teikdams: „A gan jums apbrīnojams dēls: diriģē un komponē, kā, lūk, šo pašu baletu!" Tad Kalniņš spruclis augšā, pagriezies pret Nāteru un strupi pateicis: „Šo baletu uztaisīju tāpat kā dēlu!" Pēc tam pagriezies un apsēdies pāris krēslu tālāk.

Ingrīda Vīksna

Mums jābrien jūrā

ROMĀNS

(77. turpinājums)

Arī šeit nāca, gāja, smējās un runāja Birzuļa vīri, sapulcināti no Sviķu ciema un visas apkārtnes, un viņu sabristie zābaki, mitrās drēbes un tabakas dūmi piesmacēja gaisu biezu un smagu. Virtuves puskrēslā tie šķita kā pinkaini milži ar savām nosalušajām, sārtajām sejām un rokām, bārdainajiem vaigiem un skaļajām balsīm. Novelkot svārkus, tie palika pelēkos adītos vamžos, cits sēdēja vaļā atrautā, piesvīdušā kreklā, un sveces gaismā spīdēja tumši, muskuļaini kakli.

Iedegās pāris ploškas, un kāda roka iemeta jaunu žagaru klēpi pavarda rīklē. Virtuve pielija ar pēkšņu siltuma un gaismas vilni, un Dagnija pievirzījās tuvāk durvju stenderei, lai nebūtu pa kājām skaļajiem, nogurušajiem vīriem, kas gatavojās uz varenu priecāšanos pēc grūtās dienas. Lai viņu neierauga barā, Dagnija jau laikus nolēma pazust savā salmu midzenī un virzījās uz durvīm, bet uz sliekšņa to pēkšņi satvēra šīta, stingra roka.

Dagnija īgni apcirtās apkārt, bet tad pēkšņā mulsumā pievēra acis, lai tās un brīnumu pilnas atkal atvērtu.

Tur stāvēja Juris Deksnis, viņa karavīra svārkiem bija noplēstas zīmotnes, un seja zem garajiem bārdas rugājiem šķita cieta un asa.

„Tu tā esi!..." viņš teica klusu, un viņa balss tik jaušami ietrīsējās. „Kā es tevi meklēju... Kā es tevi meklēju!" viņš vēlreiz atkārtoja, un Dagnija manīja, ka virtuves klons sašūpojas zem viņas kājām, it kā tā sildītu uz atvaru ar pēkšņu paisuma vilni.

XXV.

Kopš tā vakara, kad no Akmenāju virtuves tumsas bija iznīris Juris, zeme, debesis, cilvēki un lietas bija kļuvušas citādas un ieguvušas jaunu jēgu un vērtību. Ne istabas šaurums, ne biezokņa tumsas aizsprosts, ne zilganie sniega lauki un draudīgās jūras šņākšana vairs nelikās ne bezcerība, ne bailes. Tās bija lietas un parādības, kas, noliktas savā vietā, aizpildīja viņas dzīves ikdienu, un tās nekā kādam negrozīgam nolemtībam, kas [illegible] nespēja cīnīties cilvēka gribai vai saprašanai. Vai tās slēpa briesmas, nāvi vai pestīšanu — par to Dagnija vairs nedomāja. Viņa šūpojās kādu tālu un dīvainu nojautu brīnumainajā atspulgā, un tās nesa līdzi sev skaidrību un mieru. Tikai tālā ducināšana, kas, līdzīgi draudīgam negaisam, vilkās gar pamali, ik nakti un dienu atgādināja, ka pāri Kurzemei, zvārodamies trauslā diegā, karājās atvāzts asmenis. Šie nemitīgie grāvieni, atbalsodamies kā karsoņa dzenāts pulss deniņos, ik reizes pavēra spraugu izmisīgai domai — kas notiks pēc tam? Bet laiks bija zaudējis savu nāveklīgo īstenību, un bieži Dagnija nejuta vairs izšķirību starp zibenīgu mirkli un garu diennakti.

Kad Jurim nebija jāveic kādi īpaši pienākumi, viņi garas stundas klejoja pa aizsnigušajām meža takām, vairīdamies gan iebrist pārāk dziļi, kur sākās mežabrāļu valstība, vai arī devās uz jūras pusi, kas vilināja ar savu brīvības un tālumu balsi. Bet Dagnijai ar Juri tie bija tikai ārpasaules ēnainie māņi, kas satikās vienā vienīgā gaismas punktā, lai tur iegūtu īstenības spožumu — par tik, cik tie atspoguļoja viņu abu saistības un izjūtu spilgtumu. Viņi klīda tā cauri pelēkajām ziemas dienām, zaudējuši saskari ar cilvēkiem un lietām ap sevi, paturēdami no visa tikai to mazumu, kas ļāva tiem saskarties vai uzlūkot vienam otru brīnumā apmulsušām acīm. Bet kamēr tie kā mēnessērdzīgi slīdēja pāri laikam, zeme, [illegible] tuvošanās, kam bija lemts izspārdīt tās ziedus un augļus.

Ilgu laiku žandarmi Sveķu ciemu un Akmenājus bija likuši mierā, jo visās šais mājās mitinājās Birzuļa vīri, kas atradās nedrīkstēja tramdīt. Bet laikam tomēr nokaitinātie lopu skaitītāji, kas saimniecei bija nozagusi jērus un [illegible] bija ziņojuši par daudzajiem bēgļiem Akmenājos, un tā kādu dienu žandarmi atnāca ar pavēsti: visām sievietēm, kas mīta šais mājās, jāierodas pagasta valdē, lai noskaidrotu savas darba apstākļus.

„Šitas papīrs oz pēc lidlauka darbiem — ja ne vēl ļaunāk," savebies noteica Taivēns un uzlūkoja sievietes.

„Tas tik vēl trūka!" Robis kļuva gluži sarkans no satraukuma, pētīdams atnesto pavēsti, bet viņam bija skaidrs, ka nākošās dienas solīja atkal daudz rūpju un nemiera.

Pēdējā laikā vācieši aizvien cītīgāk meklēja cilvēkus lidlauka būvdarbiem Jūrkalnē, nelikdami mierā pat vietējos zemniekus, bet [illegible] spēks. Katru, kam nebija Ventspils [illegible] bija visiekārotākais darba spēks [illegible] gadu [illegible] pār Jūrkalni. Bet [illegible]. Šie pašemes bunkuri bija šauri, [illegible] savu kāju, bēga no šīm alām kā no sava kapa. Bija tomēr viens iemesls, kādēļ no tuvākajām zemnieku mājām daudzi bēgļi labprātīgi devās uz lidlauka darbiem, ja vien tiem bija vēl sataupīti puslīdz piemēroti apavi un drēbes — ēdienu lidlauka strādniekiem gatavoja vāciešu lauku virtuve, un karstās viras un maizes devu drīkstēja ņemt līdzi arī uz māju. Šī vira daudzām bēgļu ģimenēm bija vienīgais glābiņš kā remdināt izsalkumu, jo piekrastes zemnieki nebija nekādi bagātnieki un nespēja vairs izmitināt daudzgalvainos bēgļu pulkus. Daudzās mājās pelēkā putra un sausa maize rītā un vakarā bija vienīgais ēdiens, bet ziemas mēneši bija vēl gari un drošu cerību nekādu. Tomēr darbs lidlaukā bija smags un stundas ilgas — un kas vien varēja, mēģināja iztikt bez šīm veltīgajām mocībām.

„Es neiešu nekur. Es nemaz nevaru iet — ar šitādām kurpēm pa sniegu!" sašutusi teica Kundze, izpētījusi bargo pavēsti, un pacēla savu glīto kāju, kas bija ietērpta izgrieztā kurpītē ar augstu, šmaugu papēdi. Tie bija vienīgie apavi, kas Kundzei bija atlikuši pēc bandītu apciemojuma.

„Man ir slima sirds, es nemaz nevaru veikt tādu darbu!" skaļi vaimanāja Pulciņa kundze. „Es jau neiešu meklēt tur savu galu!"

„Gan jau aizvedīs kā lielmāti — ar karieti atbrauks pakaļ," izmeta Žanis.

„Es varbūt tikt vaļā — zēna dēļ," domāja Elga.

„Man ir diezgan pamatīga darba apliecība," domīgi teica Dagnija. „Varbūt es varētu mēģināt aiziet turp un izrunāties visu vārdā — vai nu uz reizi mani grābs ciet?"

„Labāk jau nē — un ja nu nelaiž vairs atpakaļ?" baiļojās Pulciņa kundze. „Varbūt mēs varam pārcelties uz kādām citām mājām vai Ventspili?"

„Ko tas līdzēs? Darba apliecības tāpat vajag visur, un ja žandarmi reiz ir noskaitījušies un sākuši kādu dzenāt, tad [illegible]. Labāk jāmēģina izrunāties. Tam man ir arī no visiem visērtākā [illegible]."

„Kā tad, to mēs esam manījuši," nosmīnēja Harijs un ieskatījās uz blakus istabu, kur mita Birzuļa sardzes vīri.

Nākošā dienā Dagnija posās ceļā. Bija kādi septiņi kilometri ko iet līdz pagastnamam, bet vienīgo zirgu [illegible] vajadzēja pašam. [illegible] sniegotie ceļi viņai bija [illegible]. Taču Dagnija bija liksma un priecīga — [illegible] burzmas, un ja vēl Juris varēja to pavadīt, viņa bija ar mieru iet septiņreiz septiņas reizes septiņus kilometrus.

(Turpinājums sekos)

Sapņu pils par naftas tantjēmām

Kuveitas šeichs pārvērtību virpuļos – Vīrs kura vienīgā vajība ir 37 sievas

Dšibara (oe). — Bagātas naftas zemes aprīmējumu Tuvajos austrumos iz-pelnījusies mazā, neatkarīgā arabu valstiņa Kuveita, kuras valdniekam šeicham Achmedam el Sabacham dīvainā kārtā ir tiesības sava vārda un savu austrumnie-cisko titulu priekšā piekabināt anglisko sir. So angļu titulu Kuveitas valdnieks ieguvis par nopelniem Anglijas labā pirmajā pasaules karā. Neraugoties uz šo Lielbritānijas karaļa piešķirto godu, Achmeds el Sabachs ilgus gadu desmitus bija tikai šeichs starp daudziem šeichiem. Viņa pārvaldītā Kuveita bija viens no na-badzīgākiem un pamestākiem apgabaliem arabu pasaulē. Milzīgas pārvērtības Ku-veita pārdzīvoja pēc 1934. g., kad angļu ģeologi bija atklājuši, ka šeichs Ach-meds sēž uz ļoti bagātiem naftas krājumiem.

Ģeologiem drīz sekoja angļu un amerikāņu saimniecības speciālisti un diplomāti, un vairākus gadus veiklais šeichs tirgojās gan ar amerikāņu, gan ar angļu financistiem, kas centās viens otru pārsolīt. Beidzot abu lielo valstu naftas sabiedrības panāca sav-starpēju vienošanos un kopīgiem spē-kiem nodibināja Kuveitas naftas sa-biedrību. Jaunā sabiedrība apņēmās maksāt šeicham par katru tonnu naf-tas 90 centu.

Šī 90 centu klauzula sēram Ach-medam ienesusi miljonu bagātības. 1938. g. sāka darbu viena rafinētava. Tā deva dienā 4400 mucu naftas. Tai pašā gadā atklāja otru un vēl trešu naftas avotu, bet 1942. g. ritēja darbs jau veselos deviņos naftas avotos. Neauglīgajos tuksnešos izauga veseli urbjamo torņu meži, kas vēl turpina augt. Pesimistiskākie lietpratēji Ku-veitas naftas rezerves vērtē uz 500 milj. mucu, bet optimisti pārliecināti, ka tās droši pārsniedz 5 miljardus mucu.

Pie pašreizējiem produkcijas skait-ļiem sērs Achmeds nopelna dienā, ie-skaitot arī svētdienas, 30.000 dolaru un viņam par to nav jāpakustina ne mazais pirkstiņš. El Sabacha naftas tantjēmu gada ienākums pārsniedz 11 milj. dolaru — pie tam viņam nav jā-dalās ne ar vienu citu, ne arī jāmak-sā nodokļi, jo sērs Achmeds ir neie-robežots Kuveitas valdnieks. Viņam ir tikai viena vājība — sievietes. Kaut arī Korāna noteikumi atļauj reizē tu-rēt tikai 4 sievas, šeichs pats atzi-nies, ka viņa harēmā neesot mazāk par 37 skaistulēm. Runā pat, ka šis arabu donhuans algojot īpašus „mīlas diplomātus", kas dažādās pasaules malās uzpērkot skaistākās sievietes.

Pirms dažiem mēnešiem Kuveitas valdnieks savām sirdsdāmām nolēmis izbūvēt un iekārtot „sapņu pili", kas atbilstu viņa pasakainajai bagātībai. Eiropas architektu izstrādātos būv-plānos paredzētas 4 pieņemšanu zāles — 2 eiropiešiem un 2 austrumnie-kiem. Bez tam jaunajā pilī būs vairā-kas svinību zāles un 30 greznu vies-istabu. Trešo stāvu aizņems harēma telpas un grezni iekārtoti dzīvokļi 37 sievām. Ceturtais stāvs paredzēts mo-šejai. Visās telpās būs iebūvētas vis-modernākās gaisa temperatūras rē-gulēšanas ierīces, jo Kuveitā gada caurmēra temperatūra ir 45 gradi virs nulles. Šeicha jaunajā pilī būs arī ki-no ar 350 sēdvietām. Līdz šim šeichs saviem galma ļaudīm un sievām bija noliedzis apmeklēt kino izrādes, lai pasargātu tos no morālas pagrimša-nas. „Sapņu pils" izmaksās vairākus miljonus dolaru.

Kad pirms dažām nedēļām pasaules presē parādījās ziņa par greznās pils būvi Kuveitā, angļu un amerikāņu žurnālisti apmeklēja sēru Achmedu, lai to intervētu. Kad žurnālisti vēlē-jās uzzināt viņa domas par „starptau-tisko politiku, šeichs, viltīgi smaidī-dams, pateica: „Mūsu visu liktenis at-rodas Alacha rokās." Bet dažas dienas pēc tam viņš veikli izmantoja Iranas naftas konfliktu un, uzaicinājis pie sevis Kuveitas angļu-amerikāņu naf-tas sabiedrības pārstāvjus, ar laipnu smaidu paziņoja, ka Kuveita Tuvo au-strumu naftas produkcijā no 3. vietas pavirzījusies 2. vietā un tādēļ turp-māk viņš vēlas saņemt 50 proc. no sabiedrības peļņas. Tas rāda, ka sērs Achmeds ir arī labs veikalnieks, kas prot izmantot situācijas.

UZVALKI, KUŖOS VAR DEJOT, GULĒT, PELDĒTIES...

Ņujorka (al). — Visā drīzumā amerikāņu tekstilrūpniecība nāks klajā ar jaunu „klie-dzienu" — uzvalkiem, kuros varēs ne vien iet darbā, sarīkojumos un uz deju vaka-riem, bet tikpat labi arī gulēt un peldēties. Pat lielākais lietus nespēj atmiekšķēt jaunos mākslīgās šķiedras — Dacron audumus, ko ražos Diponta firma. Nesaslapinātā veidā da-krona audums pilnīgi līdzīgs vilnas audu-mam. Vienīgā tā atšķirība ir 100 proc. iztu-rība pret mitrumu, tāpat grūti šo jauno audu-mu ieplēst. Diponts patlaban izbūvē plašu rūpniecības uzņēmumu, kas vistuvākā laikā sāks ražot jauno audumu.

Visas Vācijas sportisti zem viena karoga

Lozana (vč). — Olimpiskajā mūzejā pie Mon Repos pils notika abu vācu nacionālo olimpisko komiteju apspriede ar IOC ekse-kutīvo komisiju. Rietumvācijas delegāciju vadīja fon Halts, Austrumvācijas — Ēdels, bet IOC pārstāvēja Brundeidžs (ASV), lords Berglejs (Anglija), Masārs (Francija), Bona-kosa (Italija) un Maiers (Šveice). Tāpat kā Hanoveras sanāksmē, arī šoreiz abas vācu komitejas nespēja vienoties vairākos svarī-gos jautājumos, lai gan padomju joslas pār-stāvji apgalvoja, ka gatavi pieņemt visus rietumu noteikumus. Galvenais šķērslis ra-dies tādēļ, ka Austrumvācija nav biedre starptautiskajās sporta savienībās. Tādēļ Au-strumvācijas sportistiem būtu jāreģistrējas Rietumvācijas savienībās, ja tie vēlētos pie-dalīties olimpiskajās spēlēs.

Konferences laikā tomēr vienojās, ka „abu Vāciju" sportisti Helsinkos un varbūt arī Oslo cīnīsies zem viena karoga. Kopēju sastā-dīto komunikē Ēdels tomēr atteicās parak-stīt. IOC ģenerālsekretārs Maiers viņam aizrādīja, ka Rietumvācijas OK oficiāli at-zīta, tā paliek vienīgā Vācijas olimpiskā ko-miteja un neparakstīšanas gadījumā Austrum-vācijas sportisti spēlēs nevarēšot piedalī-ties. Vai Ēdels esot gatavs uzņemties at-bildību? Pēc tam Ēdels komunikē parakstī-ja, gan ar nosacījumu, ka jāpievieno punkts par kopējas vācu olimpiskās komitejas radī-šanas nepieciešamību. Šo punktu komunikē arī pievienoja, gan tikai vēlamības formā. Līdz ar to vācu sportistu piedalīšanās olim-piskajās spēlēs nodrošināta, jo nākamo reizi Rietumvācijas un Austrumvācijas strīdus jau-tājumu aplūkos nākošajā IOC kongresā, kas notiks Helsinku olimpisko spēļu laikā.

IMANTA MEŽARAUPA NEATLAI-DĪBA

Imants Mežaraups ir viens no mūsu visne-atlaidīgākiem vieglatlētiem ASV, rēgulāri trenēdamies un meklēdams iespējas piedalī-ties sacīkstēs. Ja pag. sezonā, dzīvojot kādā mazā pilsētiņā, viņam veseris un disks bija jāmet bez konkurences, tad šogad, pēc pār-celšanās uz Filadelfiju, viņš sirsnīgu uzņem-šanu atradis Persilvēnijas univers. vieglatl. saimē. Universitāte Mežaraupu solījusies re-ģistrēt ASV vieglatl. apv., un pirmais atklātais starts paredzēts 30. maijā. Taču pirmo reizi roku izmēģināt mūsu atlēts dabūja jau ap-rīlī universitātes internajās pārbaudes sacīk-stēs, sasniedzot veserī 41,02 m un diskā 37,88 m; abās disciplīnās 10 dalībnieku konkurencē viņš ieguva 3. vietu. „Darba apstākļu dēļ sestdiena ir vienīgā diena, kad varu izmantot universitātes stadionu," saka sportists, „bet pārējās dienās varu trenēties tikai parkā pie savas mājas, taču kaut ko mest bez tumsas tur gan neiedrošinos."

Vieglatlēts O. Bergmansons, kas pag. vasa-rā Minchenē cītīgi trenējās garo distanču skrējienos, tagad dzīvo Ņudžersijā, kur arī brīvos brīžus izmanto sporta nodarbēm, ce-rēdams piedalīties amerikāņu sacīkstēs.

—abo—

Pasaules sporta laukumos

Vācijas futbola meistarībā, spēļu otram posmam sākoties, FC Kaiserslautern uzva-rēja St. Pauli ar 2—0, Schalke — SpVgg Fuerth 2—1, FC Nuernberg — Tennis-Borussia Berlin 3—1 un Hamburger SV — Preussen Muenster 5—1.

Zviedrijas futbola meistarībā pārliecinoši ved meistars Malmes FF, kas no pēdējām 44 spēlēm nav zaudējis nevienu sacensību. Līdz-šinējais „rekords" piederēja Norčepingai ar 17 nezaudētām spēlēm pēc kārtas.

Pēdējās cīņas Dēvisa kausa izcīņā tenisā devušas sekojošus iznākumus: Polija—Šveice 4—1, Anglija—Francija 3—2, Italija—Dienvid-afrika 3—2, Beļģija—Ēģipte 4—1 un Zviedri-ja—Austrija 5—0. Nākamajā spēļu kārtā jā-sacenšas: Italijai ar Poliju, Vācijai ar Beļ-ģiju, Holandei ar Filipīnām un Anglijai ar Zviedriju. Polijas tenisa meistars Ladislavs Skoneckis pēc sacensībām Šveicē atteicies atgriezties dzimtenē, kur gan paliek viņa sieva un bērni, bet esot neciešami apstākļi, un jau ieradies Parīzē.

Apstiprināti jauni pasaules rekordi. Starp-tautiskā vieglatlētikas savienība (IAAF) savā Romas sēdē apstiprinājusi šādus jaunus pa-saules rekordus: 220 j skrējiena Mels Patons (ASV) 20,2 sek. (1949. g.), 440 j barjēros Armando Filiputs (Italija) 51,9 sek. (1950. g.) un desmitcīņā Bobs Matiass (ASV) 8042 punkti (1951. g.).

Pēdējās valstu sacīkstes futbolā: Austrija—Skotija 4—0, Zāra—Austrija B 3—2, Austrā-lija—Anglija 1—4 un Ungārija—Polija 6—0.

Francijas meistartitulu futbolā ar 4—0 uz-varu pār Stade Francais nodrošinājusi Nicas vienība.

Latviešu sportisti Eiropā un citos kontinentos

Rietumaustrālijas meistarsacīkstēs basket-bolā, kas sākās maijā Pertā, startē 3 latvie-šu vienības. Patria sastāvā spēlē Rings, F. Blīcavs, Hermanovskis, J. Mazuļevskis, Bern-šteins, Gūtmanis, Geldāns, Mīlmanis un Ce-čins. Astra: Ērenšteins, Jirgens, V. Mazu-ļevskis, Zaķis un „jaunlatvietis" — austrā-lietis R. Ivans. Marss: Bikaunieks, P. Ma-zuļevskis, Priede, Sivolops un Vītols. Pertas vasaras turnīrā Patria vairākkārt uzvarēja Rietumaustrālijas 1950. g. meistaru — lietu-viešu vienību Stormas, bet izšķirējā spēlē patrieši atstāja laukumu ar 8 p. zaudējumu.

Melburnas latviešu basketbola vienība Daina (P. Bumbērs u. c.) YMCAs meistarsacīkstēs izvirzījusies 2. vietā, uzvarot austrāliešu piecnieku Vikings ar 51—25 un grieķu izlasi Olympic ar 32—21. Zaudētājiem Grieķijas 1949. g. valstsvienības dalībnieks Demetropou-loss viens pats ieguva 15 p. Ļoti sīvajā sa-censībā Dainas zēnus lieliski uzmudināja lat-viešu kuplais skatītāju pulciņš.

Basketbols uz ielas!...

Nesen kādā svētdienā Hamburgas miljonu pilsētā notika kaut kas nepieredzēts — pašā lepnākajā pilsētas rajonā Jungfernštīgā uz ielas spēlēja basketbolu... Policija apturēja dzīvo satiksmi vai novirzīja to pa blakus ielām, kamēr basketbolisti pašā pusdienas lai-kā tveicē cīnījās ap bumbu par groziem. Pat dižais Alsters nespēja sniegt paēnu. Sacentās Hamburgas meistarvienība Eimsbuettel ar pa-sta darbinieku izlasi. Daudzie garāmgājēju simti apstājās un izbrīnējušies noraudzījās vēl nepieredzētajā notikumā. Pēc spraigas sacensības, kuŗu gan ietekmēja karstais laiks, „pastnieki" pieveica meistarvienību ar 23—22 (10—14) rezultātu.

Šī sacensība noteikti ieies pilsētas vēstu-rē, un ar to saistīti arī divu latviešu vārdi, jo pasta vienībā spēlēja arī Berkolds un Kore. Hamburgieši bija nolēmuši plašākā mē-rā propagandēt basketbola spēli, jo pieredze rādīja, ka sacensības apmeklē maz skatītā-ju. Tādēļ šoreiz abas spēcīgākās Hamburgas vienības cīnījās ielas vidū, tā radot ievē-rību un ieinteresējot garāmgājējus par strau-jo un skaisto spēli.

Vb.

„Šis ir mūsu mūzeja spējīgākais darbi-nieks. No šī viena paša kaula viņam izde-vās rekonstruēt pilnīgi jaunu aizvēsturisku zauru sugu!"

Raibā pasaule

— Lai nezaudētu jau iemaksāto naudu, Francis Hausers no Marburgas devies kāzu ceļojumā viens pats, kaut arī dienu pirms laulībām līgava viņu pametusi un no iece-rētās laimes nekas neiznācis.

— Pirmais apbedīšanas birojs, kuŗa dar-binieki ir tikai sievietes, nodibināts Ņujor-kā, jo atrodoties tomēr vecmeitas, kas ne-gribot, ka arī pēc nāves viņu miesu aizkaŗ vīriešu rokas.

— Publika sajūsmināta atstāja smagi cen-zētā Vilhelma Tella izrādi Šverīnā, jo pirmā ainā neizsvītrots bija palicis teiciens: „Ak debesis! Kad gan beidzot nāks šīs zemes glā-bējs?"

— Kad Insbrukas tuvumā saskrējās smagais auto ar franču smago tanku, vājākais izrā-dījās pēdējais, jo palika otrādi apgāzies uz ceļa guļam.

— Viskonsinā, ASV, tiesa šķīra kāda pen-sionēta jūras virsnieka laulību, jo sieva bija sūdzējusies, ka vīrs viņai licis naktis pava-dīt guļamtīklā, tāpat kā to darījis pats. Tie-sā dāma paskaidroja: „Savas laulības 23 ga-dos esmu 19 reizes no tīkla izkritusi, bet ta-gad to vairs nevaru atļauties, jo sāku kļūt veca." Tiesnesis nelaimīgo atbrīvoja no vīra un guļamtīkla.

Pirmie vieglatlētikas starti Zviedrijā

Zviedrijas latviešu vieglatlēti pamazām uz-sāk jauno sezonu. Eskilstunā klubu sacensī-bā Kugsēras pārstāvis Ēriks Krastiņš kārts-lēkšanā ar 2,80 m ieguva 2. vietu. Šis starts reizē bija arī sportista pirmais treniņš. Hal-stahamarā sacensībā pret Čēpingas Westmania vieglatlētiem Noldis Millers lodes grūšanā liecās apgabala rekordista (14,84 m), kluba biedra Hagmana priekšā, sasniedzot 13,58 m. Hagmans spēja 14,43 m. Atzīmējams, ka pag. gadā Millers reālizēja labāku rezultātu par apgabala rekordu (14,87 m), bet kā ārzemnie-ka sasniegumu to par oficiālu rekordu neat-zina. Diskā Millers Hagmanam par zaudē-jumu revanšējās, uzvarot ar 39,73 m rezul-tātu. Čēpingas pārstāvis latvietis Tilmanis izcīnīja 2. vietas tāllēkšanā un augstlēkšanā ar 5,58 m resp. 1,55 m veikumiem. Nestar-tēja čēpingietis — vidusdistančnieks Priedī-tis, kas nevarēja piedalīties skolas mācību dēļ un kas pagaidām arī maz trenējies. Gala rezultātā Halstahamara pieveica Čēpingu ar 60—54 p.

Arturs Graudiņš

1951. g. 17. aprīlī Ambergas sanatorijā pēc grūtām ciešanām šķīrās no mums

Eižens Smugge

dzimis 1905. g. 13. septembrī Pēterpilī,

Jānis Roķis

dzimis 1913. g. 20. februārī Rencēnu pagastā, miris 1951. g. 21. maijā.

Apbedīti Ambergas Sv. Katrīnas kapos.

Aizgājējus mīļā piemiņā paturēs
Ambergas sanatorijas latv. slimnieku kopa un komiteja

1951. g. 15. maijā miris traģiskā nāvē mans mīļais vīrs

Tālivaldis-Zigfrīds Āboliņš

dzimis 1922. g. 15. augustā Ilūkstes apr. Susejas pag. Indrānos.

Apbedīts Utlejas kapos pie Keighley, Anglijā.

Dziļi satriektā sieva, mocekļu gaitās tēvs, māte un brālis dzimtenē

Asarām nav gala, nav gala...

Mūsu mīļais

Tālivaldis-Zigfrīds Āboliņš

dzimis 1922. g. 15. augustā, miris traģiskā nāvē 1951. g. 15. maijā Anglijā.

Dziļās sērās
draugi, darba biedri un līdzcīnītāji

Gribēju tālajos laukos vēl iet,
Satumsa nakts...

LABU MAŠĪNRAKSTĪTĀJU,

vācu un vēlams arī angļu valodas pratēju, pastāvīgam darbam meklē Latvijas redakcija. Piedāvājumus adresēt Latvijas red., ar at-zīmi „Mašīnrakstītāja". (270)

Lūdzu atsaukties

arch. **VLADIMIRU VĒZI** no Rīgas; lūdzu rak-stīt: A. Brūns, Mosstorpsvägen 13, Lidingö, Schweden. (263)

Apgāda LATVJU GRĀMATA izlases jaundarbu sacensības serija

J. KLĪDZĒJA stāsti un noveles, J. Soikāna ilustr. linoleja griez.

Grēks uz pusēm

Cena: Dol. 2,30; DM 8,80; Šil. 15/6; A. šil. 16/—; Kr. 10,—.

Mūsu lielā un pazīstamā ezeru zemes rakstnieka jaunākie darbi. Klīdzēja vārds šodien runā pats par sevi.

AĪDAS NIEDRAS romāns divās grāmatās:

Maija Purene, 1. grāmata

Cena: Dol. 2,30, ies. 2,90; DM 9,— un 11,80; Šil. 16/— un 20/—; A. šil. 17/— un 21/6.

Maija Purene ir atjaunots un pārstrādāts romāns pēc vācu cenzūras 1943. g. Rīgā pilnīgi sabojātā darba, kurā mūsu lielā rakstniece aktīvi pieskārusies mūsu politiskai struktūrai īsi pirms un pēc vēsturiskā 15. maija pārvērtībām. Nebūs pārsteigums, ja šo rakstnieces lielāko darbu atzīs arī par viņas labāko.

Maija Purene, 2. grāmata sagatavošanā.

A. RUPAIŅA vēsturisku romānu cikls — triloģija, 3 grāmatas:

1. **TUMŠAIS PLĪVURS**, iznāk jūnijā;
2. **GAIĻI PUSNAKTĪ**, sagatavošanā;
3. **AUSMA**, iznāks gada beigās.

Rakstnieks (Balto tēvu aut.) līdz šim mūsu literātūrā nebijušā aspektā tvēris mūsu trešās zvaigznes Latgales cīņas par brīvību, cilvēcību un neatkarību kopš dzimtbūves atcelšanas un tesniedzot es mūsu valsts nesenā pagātnē. Kopš gadu gadiem tas atkal ir notikums un jauns stūrakmens mūsu literātūrā. Pāri par 1000 lapp. rakstnieks tēlo austruma tiekšanos pēc mūsu zemes, kuŗu savukārt piedzī-vojam šodien mēs paši.

Turpmāk paredzēti vēl citi mūsu rakstnieku izcili darbi.

LASĪTĀJIEM. Pirmās serijas, 12—15 grāmatu, iegādātājiem resp. pasūtinātā-jiem tieši apgādā esam paredzējuši noslēgumā greznu izdevumu **par brīvu**, pazīstama rakstnieka darbu. Pasūtinājumus pieņemam tieši, no visām ārvalstīm, piesūtot naudas pārvedumus vai banknotes vēstulē pēc kursa.

RAKSTNIEKIEM. Apgāds LATVJU GRĀMATA meklē izcilus jaundarbus. Esam izsludinājuši divas balvas, 750 dol. katru. Mūsu sagatavošanās darbs tagad pavir-zījies tik tālu, ka, sākot ar jūniju, katru mēnesi iznāks viena grāmata. Tautiešu materiālais stāvoklis stiprinās, nepaliecet iepakaļ — mūsu literātūrai ne vien jā-plaukst, bet arī atkal jābriest graudiem.

LATVJU GRĀMATA —
Waverly, Iowa, U. S. A.

AUSTRĀLIJĀ

latviešu grāmatas visplašākā izvēlē pie-dāvā

J. STRAUTIŅŠ,
12, Seventh Ave., Alberton, S. A. (715)

HALLO, HALLO!

Šeit A. VENNERS no Stāmerienes pagasta. Meklēju radus, draugus un paziņas. Mana tagadējā adrese: A. Venners, 230 — 19th Ave., Longview, Wash., U. S. A.. (267)

ARTŪRS LĪCIS (no Jelgavas),

256, Hanson Rd., Woodville North, S.A., Australia, **lūdz atsaukties draugus un pa-ziņas.** (271)

Iznācis

LATVJU Zeltene

Nr. 10

SATURĀ: Galda sedziņas tīkla darbā, Izšūtas vasaras blūzes, Servjetes, Monogrammu stūrītis, Sienas sargi, Spilvena raksts, Zemgales brunču raksts, Tamborētas sedziņas, Nīcas josta.

Cena: 3/9. Pasta izdevumus sedz pār-stāvība. Atlaides: abonements par 12 numu-riem £ 2/—/— (atl. 5/—), abonements par 6 numuriem £ 1/1/— (atl. 1/6).

Atkalpārdevējiem 25 proc. atlaide (uz cieta rēķ.). Krājumā Nr. 8. un Nr. 9. katrā vairumā; izsūtu visiem, kā abonentiem, tā arī atsevišķu numuru pircējiem.

LATVJU SIEVIETE, ATBALSTI SAVU ŽURNĀLU!

Pasūtinājumi adresējami: A. VEINBERGS, 41, Carysfort Rd., London N. 16. (269)

Ja nav iespējams saņemt grāmatu, ko vē-lies, nepiemirsti griezties

LATVIEŠU GRĀMATU GALDĀ
256, St. Georges Terrace, Perth, W. Australia.

Pasūtināmi moderni ādas portfeļi skolai un ikdienai, latviešu rotas lietas zeltā, sudrabā un daiļamatniecības izstrādājumi.

(273) **Ēriks Meija**

IZLIETOJIET IESPĒJAS

pasūtināt sev un saviem tuviniekiem laik-rakstu

LATVIJA PA GAISA PASTU

uz sekojošām zemēm:

uz Amerikas Savienotām Valstīm un Kana-du — DM 8,50 mēnesī, saņemot avīzi 4—5 resp. 5—7 dienu laikā no iznākšanas dienas Vācijā; uz Austrāliju un Jaunzēlandi — — DM 11,— mēnesī.

LATVIJAS ātrais abonements pa gaisa pastu darīs prieku saņēmējiem un palīdzēs vienot izkaisītos latviešus trimdā.

Gaisa pasta abonements pasūtināms pie vi-siem mūsu pārstāvjiem Vācijā un tieši ap-gādā.

LCK APGĀDS LATVIJA

SIMANOVIČU, PARPUČU, BLOKU

ģimenes un citus paziņas lūdzam rakstīt

L. VALEIKAM,

8, Kneebone St., Goodwood Park, S. A., Aus-tralia. (272)

LATVIJA

Nr. 42 (486) 1951. g. 2. jūnijā

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievie-nota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības ma-nuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parak-stītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4.50 par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 4.— mēn., uz ārzemēm DM 5.30 mēn., at-sevišķā numura cena DM 0.60; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 8.50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisu pastu DM 11,—.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0,90 par vienslej nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu; vien-reizīgs 10 iespiedumrindu slud. piederī-go meklēšanai DM 5.—; vienreiz 5 iespiedumr. slud. DM 3.—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 30% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludināju-mus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī ap-gāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sa-rakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau, Obb.,
Regierungslager,
US-Zone, Germany.

Generāļu liecības

SAV. VALSTIS VĒL NAV SAGATAVOTAS „LIELAJAM KAŖAM"

Tās pratināšanas, ko senāta komisijas izdarīja Vašingtonā, lai noskaidrotu, vai tiešām jaunas divīzijas jāsūta uz Eiropu, un ko vēl turpinās kādu laiku sakarā ar ģen. Mekartura atcelšanu, dod Maskavai jaunus pieturas punktus Sav. valstu turpmākās rīcības noskaidrošanai, bet arī nepārprotami atbild daudzo Eiropas zemju emigrantu bažīgajiem jautājumiem — vai tiešām vēl nav zināms pasaules nemiera cēlājs un postaņums kūrējs?

Ļoti iespējams, ka Mr. Smitam, kas ciena atklātību un vienmēr grib zināt, kāpēc valdība Vašingtonā rīkojas tā un ne citādi, būs taisnība, kad viņš izteicies — mēs Maskavai paši palīdzam uzzināt mūsu noslēpumus. Mr. Smits to zīmējis uz ģenerāļu paskaidrojumiem, kas plaši izklāstīti laikrakstos un ko viņš pats bija lasījis ar lielāku aizrautību par iepriekšējās dienas sporta sacīkšu atreferējumiem. Bet tas arī demokratiskās iekārtas spēks, ka pilsoņus atklāti informē par vadītāju personu domām strīdus jautājumos, ka tie gūst pārliecību par valsts vadības pareizību un var ar visu sirdi to atbalstīt.

Tā vienkāršajam strādniekam vairs nav šaubu, ka nesenā kaŗa sabiedrotais — Pad. savienība cenšas pakļaut savai varai vienu tautu pēc otras, un vienreiz pienāks brīdis, kad komūnisma vadītie kaŗavīri klauvēs pie Sav. valstu vārtiem. Vēl pirms gada nebija mazums tādu, kas Sav. valstīs domāja līdzīgi Orlas krievu zemniekam pirmā pasaules kaŗa laikā, — līdz mums vēl tālu. Pat vecais prezidents Huvers, kuŗa bezdarbībai vecā republikāņu partija var pateikties par uzvaras sagādāšanu demokratiem, kas kopš tā laika vēl valda Baltajā namā, gada sākumā sludināja atteikšanos no rietumu Eiropas aizstāvēšanas. Viņš zaudēja atkal. Uzvarēja tie, kas iestājās par aktīvu rīcību, „jo pazaudējot Rietumvācijas un Francijas rūpniecību, mēs palīdzētu boļševikiem aizsniegt mūsu ražotspējas, un tad varbūtējā cīņa būtu daudzkārt grūtāka". Toreizējās debates gan atklāja boļševikiem, ka amerikāņi pirmā vietā stāda Eiropas atlikušās daļas aizstāvēšanu, bet tās palīdzēja Mr. Smitam un citiem viņa līdzpilsoņiem izšķirties, kuŗas pasaules daļas aizsardzībai dodama priekšrocība, kas Sav. valstu interesēm svarīgāki un vai iespējams lidmašīnu un radio laikmetā apmierināties ar mierinājumu — „līdz mums ir tālu".

Saprotams, „labais, vecais Harijs" savā prezidenta mītnē nejutās visai patīkami, kad ļaužu bars turpat aiz logiem uzgavilēja atceltajam ģenerālim un tauta, kur vien tas parādījās, sumināja to kā varoni. Bet vai šis pats ģenerālis neliecināja to pašu, ko attieksmē uz komūnistiem jau vairākkārt bija pasvītrojis prezidents? — Mekarturs gan iestājās par krasāku rīcību Austrumāzijā. Viņš bloķētu sarkanās Ķīnas ostas, bombardētu tās kaŗaspēka pulcēšanās vietas un palīdzētu Čangkaišeka kaŗavīriem izkāpt Ķīnas cietzemē, un viņš to darītu tāpēc, ka „komūnismam jāstājas pretī visā pasaulē". Ģenerālis domāja, ka kauju pret komūnismu parocīgāk izcīnīt pie Ķīnas vārtiem un ka Pad. savienība tur neiejauksies, jo nav sagatavota kaŗam austrumos. Citi augsti ģenerāļi turpretim nebija pārliecināti par Pad. savienības atturēšanos un baidījās, ka Sav. valstis iestigtu kaŗā austrumos, pazaudējot sabiedrotos un cīņu rietumos. „Mēs neesam tik tālu sagatavoti, lai sekmīgi cīnītos Āzijā un Eiropā."

Vairs nebija runas par izlīguma iespēju, vairs nebija runas par piekāpšanos, nebija vairīšanās nosaukt vārdā agresijas izraisītāju, nebija šaubu, kur meklējams naidīgās rīcības vadītājs un uzturētājs. „Ja Maskava vēlētos, kaŗu Korejā varētu izbeigt vienā dienā!" Tātad viņi ir vienis prātis, ka komūnismam jāstājas pretī visā pasaulē, ka piekāpšanās laiks ir beidzies. Domas dalās vienīgi par to, kā šī pretošanās izdarāma.

Varbūt arī šai jautājumā varētu vienoties, ja sagatavošanās izšķirējai cīņai būtu iesākta agrāk. Tā Korejas kaŗš var izrādīties par rietumu pasaules glābēju vienpadsmitā stundā. Kā Čechoslovakijas iekļaušana padomju satelītos pārliecināja rietumu pasauli par Kremļa nemitīgo cenšanos paplašināt savas varas robežas, tā Korejas agresija lika visiem tiem sajosties ciešāk un kaldināt ieročus, kam mīļa brīvība. Koreja pamodināja no letarģijas, tā pavēra acis mierīgajiem pilsoņiem, un tie piekrita nodokļu paaugstinājumiem, lai bruņotos pret komūnismu, lai būtu sagatavoti cīņai ar Maskavu. Līdztekus ieroču kalšanai notiek jaunu sabiedroto meklēšana un veco stiprināšana. Izmēģinājumu laukumos parādās jauni ieroči, un laboratorijās pētī iedarbīgākus iznīcināšanas līdzekļus. Bet visa tā sagatavošanai vajadzīgs laiks. Liekas, tas vajadzīgs arī Maskavai... Varbūt vēl vairāk nekā rietumiem. Varbūt tas bija nepateiktais Mekartura apsvērums, ka Ķīna „jāizsit no ierindas", kamēr Maskava nav pilnīgi sagatavojusies.

Mekarturs tikko kā atgriezies Sav. valstīs pēc ilggadīgas prombūtnes. Viņš neapšaubāmi labi informēts par stāvokli Āzijas austrumos. Toties Sav. valstu sagatavotība tam var būt vājāk zināma. Tā, šķiet, ir tāda, ka nepieciešams iegūt laiku. Par laika iegūšanu runājis kā prezidents, tā viņa ekonomiskās mobilizācijas šefs. To pateicis arī apvienotā štāba priekšnieks ģen. Bredlijs.

Ģenerāļu liecības ne vien noskaidrojušas īsto ienaidnieku, bet to izraisītās debates panākušas vēl ko citu — sabiedroto pamudināšanu stingrākai nostājai kopā ar Sav. valstīm pret komūnismu un pret sarkano Ķīnu. Pretkomūnisma fronte ciešāk sacementēta, un tās pretdarbība klūs viengabalaināka.

Mr. A.

Vai Irana tomēr gaidāma vienošanās?

Teherana (al). — **Stāvoklis Iranā joprojām saspīlēts, kaut arī zināmas pazīmes liecina par eventuālu abpusēju gatavošanos piekāpties un uzsākt sarunas. ASV vēstniekam Teheranā Henrijam Greidijam otrdien beidzot izdevās pierunāt Iranas ministru prezidentu Musadeku ierasties amerikāņu vēstniecībā uz brokastīm, kuŗās piedalījās arī Lielbritānijas vēstnieks Šepherds. Lai piedalītos brokastīs, Iranas ministru prezidents pirmo reiz atstāja parlamenta ēku, kur tas bija meklējis patvērumu no atentātu briesmām.**

Musadeks pārrunās izteicās, ka Irana negrib reālizēt Angļu-iraniešu naftas sabiedrības nacionālizāciju ar varu, bet tas nenozīmē, ka Teheranas valdība tādēļ atkāptos no sava sākotnējā nodoma. Valdības trīs vīru komisija jau devusies nacionālizācijas nolūkos uz Khusistanas provinci, par kuŗas gubernātoru iecelts Iranas saimniecības ministrs. Tā kā Teheranas ārlietu ministrija trešdien paziņoja, ka nacionālizācijas komisijas sēdēs aicināti arī Angļu-iraniešu naftas sabiedrības pārstāvji, tad politiskās aprindas pārliecinātas par kopīgu vienošanos, kas panākta ASV vēstniecībā.

Tai pašā laikā 50.000 iraniešu Teheranas centrā sarīkoja demonstrācijas pret „britu un amerikāņu imperiālistiem". Naktī uz otrdienu Iranas galvaspilsētā, kā arī citās lielākās pilsētās bija ieradušās Šermana tanku kolonnas un Iranas armijas kājnieku vienības, lai nekavējoties apspiestu eventuālas komūnistisko organizāciju radītas nekārtības un izjauktu masu mītiņus un demonstrācijas.

Anglijas ārlietu ministrs Herberts Morisons, kas tai pašā dienā runāja apakšnamā par naftas konfliktu Iranā, paskaidroja, ka Lielbritānijas valdībai nav principiālu iebildumu pret Angļu-iraniešu naftas sabiedrības nacionālizāciju, bet to var reālizēt tikai miermīlīgā veidā. Opozicijas vārdā Vinstons Čerčils paskaidroja, ka viņa partija atbalsta valdības rīcību, kas kalpotu Lielbritānijas interešu sargāšanai. Par zināmu pesimismu angļu valdības aprindās tomēr liecina fakts, ka patlaban tiek izstrādāta programma, kā līdzsvarot Anglijas naftas saimniecību, ja Iranas konflikta sekas būtu turienes naftas avotu blokāde.

Berlīnē dienā aiztur 70 illegālus preču transportus

DRASTISKI SOĻI PRET STRATĒĢISKU MATERIĀLU EKSPORTU

Kā zināms, ASV valdība, papildinot jau agrākos soļus, aizliegusi stratēģisku materiālu piegādi firmām Rietumvācijā, kas iejauktas illegālos tirdzniecības darījumos ar austrumu bloka valstīm, nosakot, ka vācu firmu atbilstošu kvalificēšanu izdarīs ASV augstais komisārs Vācijā Mekklojs.

Pirmajās dienās pēc jaunā aizlieguma preču apmaiņa starp Rietumvāciju un austrumjoslu bija tikpat kā paralizēta, jo tiklab vācu kā sabiedroto ierēdņi pie jaunā rīkojuma reālizēšanas ķērās visai enerģiski. Tagad tirdzniecība norit atkal normāli.

Viens no smagākajiem uzdevumiem ar jauno rīkojumu uzlikts Berlīnes rietumsektoru robežpolicijai, kurai 98 dažādos robežpunktos uz šosejām un ceļiem jāaizkavē stratēģiski svarīgu izejvielu noklūšana padomju sektorā resp. joslā. Tā kā hermētiska robežas noslēgšana ar apm. 500 ierēdņiem nav iespējama, robežkontroles vienības darbības vietu nemitīgi maina. Darbu lielā mērā atvieglo fakts, ka saformēts ap 8 motorizētās vienības, no kuŗām četras nemitīgi kustas gar robežu, bet trauksmes gadījumā iespējams izaicināt palīgā arī pārējos.

Pelēkzaļās formās tērptie ierēdņi ar rokas lentu „Muitas dienests" savu darbu tagad veic ar divkāršu rūpību, apzinoties, ka tas ir darbs visas rietumu pasaules aizsardzībai. Papildvienību piekomandēšana no amerikāņu un citu rietumsabiedroto puses uzņemta ar gandarījumu.

Kā Berlīnes robežkontroles pārvaldes vadītājs izteicies, ikviena grupa pēdējā laikā dienā caurmērā aizturējusi ap 70 illegālu preču transportu; 20 vai 30 no tiem bijuši smagāka rakstura gadījumi, kas kvalificējami par saimnieciskiem noziegumiem un tādēļ nodoti valsts prokurātūrai tālākai rīcībai.

Šachts ieteic kopīgu valūtas bazi brīvajai pasaulei

Zalcburga (oe). — Bij. Vācijas valsts bankas prezidents Hjalmars Šachts Zalcburgas mūzikas festivāla namā 1800 klausītāju klātienē teica plašu runu par Eiropas saimniecisko vienību. Komūnistu mēģinājumus izjaukt sanāksmi aizkavēja pastiprinātu policijas vienību iejaukšanās. Šachts, runādams Austrijas arodbiedrību apvienības rīkotās Eiropas nedēļas ietvaros, apzīmēja Šumana plānu par „pirmo soli Eiropas vienības īstenošanā". Par Eiropas saimnieciskās vienības priekšnoteikumiem bij. valsts bankas prezidents atzina izejvielu nodrošināšanu, izdevīgu tirgu atrašanu gataviem izstrādājumiem, plašo masu dzīves standarta celšanu un normālu starptautisku valūtas izkārtojumu.

Nacionālu pretišķību ietekmē Eiropas valstis nav pratušas savlaicīgi nodrošināt un sadalīt zemes, kas patērē gatavos izstrādājumus un līdz ar to garantēt sev izejvielu avotus. Iranas naftas konflikts ir nopietns brīdinājums tam, ka agrākie koloniju apgabali un politiski saimnieciskās ietekmes sfairas sākušas atkratīties no Eiropas un ASV un grib klūt neatkarīgas. Tālāk Šachts iestājās par kopīgas valūtas bazes radīšanu Eiropā vai vēl labāk visā pasaulē, ņemot par pamatu ASV dolaru, ko visvieglāk padarīt neatkarīgu no politiskām valūtas svārstībām. Sav. valstu zelta rezerves ir pietiekamas, lai nodrošinātu arī Eiropas valūtai zelta bazi, teica Šachts.

HEUSS, ADENAUERS UN MEKKLOJS — MERILENDAS UNIVERSITĀTES GODA DOKTORI

Bonna (le). — Merilendas universitātes rektors Bairds akadēmiskās svinībās Bonnā savas universitātes vārdā pasniedza goda doktora diplomus amerikāņu augstajam komisāram Mekklojam, Rietumvācijas valsts prezidentam Heusam, kancleram Adenaueram, kā arī Bonnas un Berlīnes universitātes rektoram. Uzrunā ceremonijas dalībniekiem Bairds norādīja, ka Merilendas universitāte ar šo goda titulu piešķiršanu grib godināt „izcilas personības, ko vēlēšanu ceļā izraudzījusi pati vācu tauta". Amerikāņu tauta ar to apliecina, ka vēlas dzīvot pastāvīgā draudzībā ar vācu tautu.

„Es apsolos vairot savu naidu pret imperiālistiem"

Londona (md). — Daily Telegraph korespondents citē kādu solījumu lapu, kāda izdalīta ungāru elektrofabrikā Electrothermax visiem strādniekiem. Tā izgatavota gatavas aptaujas veidā, ko strādniekiem tikai atliek izpildīt un parakstīt. Tā ir mums jau labi zināma sociālistiskās sacensības solījuma lapa. Blakus parastajiem solījumiem par godu Ungārijas „atbrīvošanai" un 1. maijam pārsniegt darba normas, taupīt materiālu par tik un tik, mazināt brāķi par tik un tik procentiem, uzlabot darba disciplīnu par 100 procentiem u. t. t., u. t. t., vēl minēti šādi solījumi: **es atbalstīšu Pad. savienības vadīto miera kustību ar visām savām zināšanām, spēku, morālo un materiālo atbalstu; apsolos vairot uzticību un mīlestību pret atbrīvotāju Pad. savienību un naidu pret imperiālistiem; apsolos katram savam biedram mācīt mīlēt savu zemi, savu strādnieku partiju, mīlēt biedrus Staļinu un Rakoši.**

Bonnas perspektīvas

(Turpinājums no 1. lpp.)

Nav mūsu daļa mācīt ne sabiedrotajiem Vācijas politiku, ne arī pašiem vāciešiem viņu iekšpolitiskās dzīves kārtošanu, bet skaidrs gan šķiet tas, ka, neraugoties uz neseno rūgto mācību, netrūks piekritēju Dorlam un Rēmeram, kamēr vien Rietumvācija cīnīsies ar saimnieciskām grūtībām un kamēr bēgļu tūkstoši no Austrumvācijas apgabaliem nebūs atgriezušies savos dzimtajos ciemos. Ārzemju bēgļi — trimdinieki nevar sagaidīt neko labu, ja Vācijā sāktu gūt panākumus totālitāro režīmu pārstāvji, lai tie būtu komūnisti vai kādi citi.

L. L.

Koreja izmēģināta napalma mīna

Tokio (ss). — Pēc UP ziņām no Korejas kaŗa lauka, UN kaŗaspēks Korejā izveidojis jauna parauga „liesmu metēju", kas izvird degošu napalmu. Ierīce izdomāta klusajā laikā pirms komūnistu pēdējās ofensīvas, kamēr Apvienoto nāciju spēki iekārtoja aizsardzības joslu ap Seulu.

Bungu veida sprāgstamķermeni, kas satur ap 250 litru napalma substances, aprok zemē, līdzīgi mīnai, un nomaskē. Zem mīnas dibena iekārtots sprāgstlādiņš, kas vadiem savienots ar detonātoru pašu ierakumos. Šīs napalma bungas novieto stratēģiski svarīgās vietās UN līniju priekšā, kur varētu būt gaidāma ķīniešu caurlaušanās. Napalmu mīnas var iedarbināt vai nu pēc vēlēšanās ar detonātoru vai arī iestādīt tā, ka tās sprāgst, tikko tām uzkāpj. Pirmā gadījumā sprādziena efekts ir lielāks. Sprāgstot mīna ar lielu troksni izmet līdz 30 metru augstu liesmu stabu, kas pēc tam izšķaida napalmu 45 m radijā uz visām pusēm.

Komūnisti Tibetā skalda un valda

SARKANAIS KAROGS UZ PASAULES JUMTA

Tokio (ip). — Ar fanfaru un bungu skaņām komūnistiskā Ķīna nesen atzīmēja līguma parakstīšanu, ar kuŗu Tibeta „atgriežas mātes klēpī". Pekingai nākotnē ne tikai būs absolūta noteikšana par Tibetas ārpolitiku, aizvien lielāks svars zemes politiskajā un saimnieciskajā dzīvē, bet arī pilnīga kontrole militārā laukā — ar līguma parakstīšanas brīdi Tibeta kļuva par sarkanās Ķīnas militārapgabala sastāvdaļu. Sarkanais karogs uz „Pasaules jumta" šodien ir nepatīkams, bet neapstrīdams fakts, un komūnistu spēkiem pavērts ceļš uz Indiju, Pakistanu un Burmu.

Līgums par Tibetas „miermīlīgo atbrīvošanu", kā faktisko kapitulācijas aktu plaši reklāmēja Pekingas radio, parakstīts pēc gandrīz mēnesi ilgām sarunām, un greznajā rautā par godu „miera paktam" piedalījās arī pats sarkanās Ķīnas diktātors Maotsetungs. Līgums formāli garantē Tibetai territoriālu autonomiju, tāpat līdzšinējās politiskās un pārvaldes sistēmas neaizkaramību. Bet ka tie ir tikai tukši vārdi, to apliecinājis militārā apgabala virspavēlnieks ģenerālis Čutē, jau līguma parakstīšanas brīdī deklarējot: „Ķīnas tautas valdība palīdzēs Tibetai padzīt no zemes imperiālistus un nobeigt Ķīnas territorijas un suverēnitātes apvienošanu, tai pašā laikā palīdzot tibetiešu masām politiskā, saimnieciskā, kultūrālā un izglītības laukā, kā arī tirdzniecības un rūpniecības izveidošanā." Kā līguma ievadījumā teikts, Tibetas „atbrīvošana" nozīmējot atkal kādas minoritātes atgriešanos „mātes klēpī" pēc ilgas apspiestības imperiālistu kalpībā. Vienīgā kādreizējā Ķīnas territorija, par kuŗu komūnistiskā valdība vēl neesot nostiprinājusi savu varu, tagad paliekot Formoza.

Dalai Lama, kas, sabrūkot visām izredzēm uz bruņotu pretestību, bija ar savu galmu aizbēdzis uz Jatungu, Indijas pierobežā, atgriezīsies Lhasā un formāli joprojām skaitīsies zemes valdnieks. Taču atļauja viņa sāncensim Pančen Lamam no Ķīnas atgriezties viņa senču kādreiz pārvaldītajā Tibetas daļā, nozīmē, ka pēc pārbaudītā principa — skaldi un valdi — iznīcinās arī Tibetas neatkarības vispēdējās paliekas.

„Mazā Nirnberga" ...

(Turpinājums no 1. lpp.)

nepietiekamo pārtiku pie nereti 15 līdz 16 stundas ilgā darba laika. Kaut apstākļi dažādās nometnēs bijuši dažādi, kopēja visur bijusi necilvēcīgā apiešanās un masu mirstība bada un aukstuma dēļ — konstatē vācu prese.

Pievienojoties rietumos minētajam skaitlim par 20 milj. ieslodzīto šais nometnēs, kāds bijušais sarkanarmijas pulkvedis uzsvēra, ka tajās bieži sastopas visdažādāko tautu piederīgie. Ciniskā un nežēlīgā veidā tur piepildās boļševiku lozungs par visu zemju proletāriešu apvienošanos...

Beļģu komūnistu vadība velti mēģināja aizkavēt komisijas darbu. Publika tiesas zālē vienkārši padzina kādu komūnistu delegātu, kad tas sāka lasīt garāku rakstu, kurā nosodīja procesa rīkošanu. Beļģu komūnistu partija gan vēl gatavojas rīkot plašāku protesta sapulci, kurā piedalītos arī vairāki ievērojami franču komūnisti, bet tā nespēs izdzēst ietekmi, ko radījušas neoficiālās prāvas gaitā dzirdētās liecības. „Sev par nepatiku, pat beļģu komūnistu partijas oficiozs bijis spiests konstatēt, ka visa „tiesa" resp. izmeklēšanas komisija sastāv vienīgi no cīņā pret Hitlera necilvēcībām rūdītiem pretestības kustības dalībniekiem.

DAŽOS VĀRDOS

Jaunu pretgaisa aizsardzības ieroci, kas vadāms no tālienes, sāks ražot tuvākā laikā amerikāņu kaŗa rūpniecība. Šis masveidā ražotais ierocis sagādāšot veselu apvērsumu līdzšinējā pretgaisa aizsardzības sistēmā un iespējās.

Franču centra partijas — sociālisti, tautas republikāņi un radikāļi — saslēgušies vēlēšanu apvienībā jau 53 vēlēšanu iecirkņos. Iecirkņu kopskaits ir 98.

Plaši izvērstā amerikāņu un padomju savstarpējā tirdzniecība dotu lielas priekšrocības abām pusēm, raksta Maskavas Pravda, kritizējot amerikāņu eksporta licenču sistēmu.

Pirmo reizi Vācijā kopš kaŗa beigām notiks starptautiskais sociālistu kongress. Tas sanāks Frankfurtē no 29. jūnija līdz 3. jūlijam.

Pad. savienība vēl aiztur 370.000 japāņu kaŗa gūstekņu un lielāku skaitu civīlistu, paziņoja parlamentā Japānas ārlietu viceministrs Rujens Kusaba. Viņš norādīja, ka japāņu valdībai zināmi gandrīz visu kaŗa gūstekņu vārdi.

200 baltiešu un poļu bēgļu no Dānijas un Ziedrijas ar IRO kuģi Anna Salen no Kopenhagenas devās uz Kanadu; kuģis pa ceļam Brēmerhafenā vēl uzņemot bēgļus no Vācijas.

70 zemāku franču tiesnešu pag. nedēļā sarīkoja 15 minūšu protesta streiku, prasot augstākas algas, bet lai pasvītrotu, ka streiks ir tikai principiāls, un parādītu savu „labo gribu", 15 minūtes atstrādāja pēc darba laika.

Šautene un durklis katrai armijai vēl joprojām ir paši svarīgākie ieroči, ar kuŗiem arī šodien vēl uzvar kaŗus, — izteicies amerikāņu brigādes ģenerālis Luiss Pallers preses konferencē Sanfrancisko, pēc atgriešanās no Korejas.

Norvēģijas ministru prezidents Einars Ger-hardsens, viesojoties ASV, apmeklēja prezi-dentu Trumenu, kas viesim par godu rīkoj[a] dineju. Gerhardsenam bija arī apspriede a[r] ārlietu ministru Ečesonu.

Pirmo lidpasta sūtījumu pāri Ziemeļpola[m] nogādājis amerikāņu lidotāju kapteinis Čarlz[s] Blērs. Pārbūvētā vienmotorīgā Mustanga tip[a] iznīcinātājā Blērs nogādāja no Bardufos[as] Ziemeļnorvēģijā 3000 vēstuļu pāri Ziemeļpo-lam uz Fērbenksu Aļaskā. 5300 km lielo at-tālumu Blērs veica 10 stundās un 29 min.

Landsbergas nāvinieku pārsūdzību noraidī-jis arī Vašingtonas apgabaltiesas tiesnesi[s]. Uz nāvi notiesāto aizstāvim Vorenam Meg... jam dota vēl iespēja iesniegt pārsūdzību Va-šingtonas apelācijas tiesā.

Japāņu kaŗa noziedznieku tiesāšana izbei-ta. No 5000 vainīgajiem 1000 gadījumos pi[e]spriests nāves sods, pie kam 850 nāves spri-dumi jau izpildīti.

Lielbritānija iesniegusi protestu Ēģipt[es] valdībai par to tankkuģu apķīlāšanu, k[as] piegādā naftu Izraelai.

Zviedrijā ieradies Rietumvācijas bēgļu lie[tu] ministrs Lukašeks, lai pārrunātu vācu bēg[ļu] jaunatnes izvietošanu mācekļu vietās Zvie-drijā.

Dekrētu par nacionālas atomrūpniecī[bas] būvi Sankarlo Debarilochā Dienvidargentī[nā] pieņēmusi Argentīnas valdība. Jaunās ato[m] rūpniecības tuvumā atrodas arī Argentīn[as] atomlaboratorijas, kur strādā prof. Richte[rs], kas kļuva populārs ar apstrīdēto jauno at[o]mu skaldīšanas metodi.

Konferenci Eiropas lauksaimniecības ūni[jas] dibināšanai ieteikusi sasaukt Holande. Ko[n]ferencei būtu jāsanāk tūlīt pēc Šumana pl[āna] ratificēšanas.

Padomju turboiznīcinātāji Mig 15, kas ... rādījušies Korejas frontē, pārspējot vi... amerikāņu modeļus, — paskaidroja senāta ... misijā amerikāņu aviācijas štāba priekšni[eks] ģen. Vandenbergs.

Jaunu Italijas toto rekordu sasniegusi str...niece Rosina Baconi, uzminēdama pareizi v... 13 spēļu iznākumus un laimējot 570.000 D...

Austrumvācijas laikraksti neslēpj, ka S... partijas biedru politiskā nobrieduma p... baudē daudzi atteikušies atzīt Oderas-Nei... līniju par miera robežu un tāpēc izslēgti ... partijas.

„Poļu tauta nav aizmirsusi, ka Polijas ...tumu robeža kādreiz atradās pie Elbas ... Berlīne bija slavu pilsēta," paziņoja pi... dažām dienām Varšavas raidītāja kome[n]tors krievu valodā. „Bet poļu tauta ir au... sirdīga," viņš turpināja, „un neprasa a... šo apgabalu, no kuŗa to izdzina vācu ... ņinieku ordeņa suņi. Oderas-Neises rob... turpretim poļu tauta aizstāvēs ar ieroč[iem] rokā."

Divu gadu laikā sievietēm jānomaina ... taksometru vadītāji Ungārijā. Vīriešu d... spēks izmantojams svarīgākiem uzdevumi[em] — teikts valdības rīkojumā. Budapeštā ... jau taksometrus vada ap 350 sieviešu.

Pārtikas līdzekļu trūkums Ungārijā ir ... liels, ka dažu apgabalu iedzīvotāji jau ... badu, ziņo Frīdlandes nometnē ieradušies ... gārijas vācieši.

„Cilvēku zaudējumi atzīti par nesva... faktoru ziemeļkorejiešu un ķīniešu ģene... štāba sastādītā Korejas kaŗa plānā," pa... jis kāds amerikāņu gūstā kritis ziemeļk[orejiešu] virsnieks.

Pad. savienības lauksaimniecības kom... Chruščevs izteicies pret lielkolhozu nos... šanu par lauksaimniecības pilsētām. „V... pilsēta saistās ar komforta jēdzienu, ... lauksaimniecības pilsētu iedzīvotājiem ... komfortablu dzīvi nav ko sapņot," viņš ... sirdīgi paskaidrojis.

„Zobu birstes ir kultūras grabažas," ... ņojis kāds NKVD majors Austrumvācijas ... tas policijas vienību telpu pārbaudē J... bogā un pavēlējis tās aizmest prom.

„Austrijas ‚anšluss' neatkārtosies," ... skaidrojuši rietumvalstu pārstāvji sabie[droto] kontrolpadomē padomju ģenerālim Svi... vam. Pēdējais bija apgalvojis, ka nese... tirdzniecības sarunās starp Austriju un ... tumvāciju esot pacelts arī jautājums par ... būtēju Austrijas apvienošanu ar Vāciju.

Kremlis domājot, ka to muļķo ar pašre[izējo] izmeklēšanu Mekartura lietā un šķiet... jām milzu domstarpībām starp ģenerāli ... valdību, un uzskatot pašreizējos notik[umus] ASV par kaut ko līdzīgu kādreizējām ... tiskajām prāvām Maskavā, — tādos uzs[katos] pēc Newsweek ziņām, esot daudzi Pad. savienības paziņēji ASV.

Par padomju provinci pēc neseno ne... apspiešanas tagad praktiski kļuvusi Alb[ānija]. Kremļa pārstāvji dominē gandrīz visās ... strijās, un Albānijā absolūti vada no ... domju vēstniecības.

Princis Bernhards pievienojās prezid[entam] Peronam un pirms kādas Perona piek... sanāksmes atklāšanas atlocīja savam ... lam piedurknes. Tas ir peronistu vienības ... bols; viņi oficiāli arī saucas „descamisa[dos]" resp. bezkreklainie.

71 persona arestēta pēdējā nedēļas ... Rietumberlīnē par nelegālu skrejlapu ... tīšanu.

71 g. vecumā miris pazīstamais polu...nieks Linkolns Elsvorss. Pēdējā — 193... ekspedīcijā lidmašīnā uz Antarktiku ... pieteica ASV prasības uz 381.000 kv. ... lielu territoriju. 1925. g. Elsvorss kop[ā ar] Amundsenu pirmie gribēja lidmašīnā sa... ziemeļpolu, bet cieta neveiksmi; 193... viņš vadīja Vilkinsa zemūdenes ekspe[dīciju] uz Arktiku.

Tūlītēju un strauju Eiropas valūtu ... vāciju pieprasa UN saimnieciskā komisi[ja] ... ropai, lai tādā veidā cīnītos pret pie... inflāciju.

Vācu „kabatas kaujas kuģu" konstr... gatavo jaunus padomju smagos kreiseŗu... pārspējot attiecīgās klases angļu un ... kāņu kuģus. Krievu kreiseŗi bruņoti ar ... padsmit 18 cm lielgabaliem un sasniedz ... jūdžu ātrumu stundā. Angļu kreiseŗie... tikai 15 cm artilerija un 32 jūdžu stu... ātrums, bet toties biezākas bruņas un lie... darbības radijs.